

Kertova retoriikka sisäministeriön tiedotteissa

Sari Hälikkö
Tampereen yliopisto
Viestintätieteiden tiedekunta
Suomen kirjallisuuden maisteriopinnot
Pro gradu -tutkielma
Joulukuu 2018

HÄLIKKÖ, SARI: Kertova retoriikka sisäministeriön tiedotteissa

Pro gradu -tutkielma, 87 sivua
Joulukuu 2018

Tutkielmassa tarkastellaan sisäministeriön 52 turvallisuusaiheista tiedotetta. Tutkimusaineisto on julkaistu sisäministeriön verkkosivuilla vuosina 2016 ja 2017. Hypoteesina on, että institutionaalisen toimijan tuottamat, tiedottavat tekstit käyttävät kerronnallisia elementtejä yleisöön vaikuttamisen keinoina. Tiedotteiden kaltaiset tekstit ovat uusi tutkimusalue kirjallisuustieteellisessä tutkimuksessa, eikä tiedotteiden mahdollista kertovaa ulottuvuutta ole aikaisemmin tutkittu.

Tutkielman tavoitteena on selvittää kerronnallisten keinojen käyttöä sisäministeriön tiedotteissa. Tutkielmassa käsitellään myös sitä, onko sisäministeriön tiedotteet mahdollista määritellä kertoviksi teksteiksi. Teoreettisena viitekehyksenä tutkielmassa toimii monitieteinen kertomuksentutkimus. Metodisesti tutkielma painottuu jälkiklassisen narratologian kognitiiviseen ja retoriseen osa-alueeseen. Lisäksi tutkielmassa sovelletaan diskurssianalyttistä faktuaalistamisstrategioiden mallia. Tiedotteiden tekijäys ja yleisön roolit käsitetään Peter J. Rabinowitzin ja James Phelanin tavoin implisiittisiksi ja hypoteettisiksi konstruktioiksi. Kertovia ääniä tarkastellaan Susan Sniader Lanserin typologian pohjalta. Tiedotteiden kertovuutta koetellaan Monika Fludernikin ja David Hermanin määrittelemien kertomusmallien kautta. Tutkielmaa kehystää retorisen kertomuksentutkimuksen mukainen näkemys kertovien tekstien vuorovaikutteisuudesta tekijän, tekstin ja yleisön välillä.

Tutkielma osoittaa, että tiedotteille tyypilliseksi piirteeksi määritelty yksitulkintaisuus problematisoituu. Jos osa tiedotteiden todellisesta yleisöstä ei hyväksy tekijän tarkoittamalle yleisölle oletettuja ennakkotietoja ja -asenteita, jää sisäministeriön asettama tavoite oikean tiedon välittämisestä toteutumatta. Myös tiedotteiden arkipäivän kertomuksia vastustava muoto sekä hypoteettisista tapahtumista kertominen kyseenalaistavat yksitulkintaisuuden ja tiedonvälittämisen oletusta. Tiedotteissa käytetään myös muita kerronnallisia keinoja, kuten epäkerrottua kerrontaa, vaihtelevia kertojapositioneja ja inhimillisen kokemuksen välittämistä. Tutkielmassa ehdotetaan, että osa tiedotteista on kertovia tekstejä. Lisäksi esitetään, että tiedotteissa käytetään me-kerrontaa vahvistamaan oikeaksi mielletyn tiedon esittämistä.

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Tutkimuskysymykset ja tutkimusaineisto.....	3
1.2	Teoreettinen viitekehys ja aikaisempi tutkimus	8
1.3	Tutkielman eteneminen.....	14
2	Viestin vahvistamisen tavat	16
2.1	Faktuaalistamisstrategiat	16
2.2	Hypoteettinen puhe	22
2.3	Yleisön roolit	26
3	Tiedotteiden kertovat äänet	33
3.1	Kertojapositiot.....	34
3.2	Yhteisöllinen ääni	38
3.3	Faktuaalistava me-kerronta	44
4	Päämääränä vakuuttava kertomus	49
4.1	Kertomusmalli	50
4.2	Kvalia ja kokemuksellisuus	55
4.3	Tiedotteet retorisenä tekona	62
5	Lopuksi	69
	Lähteet	72

1 Johdanto

– Ilman oikeita lisätoimia syrjäytyneiden nuorten määrä kasvaa tulevina vuosina. Ehkäisemällä syrjäytymistä emme pelkästään lisää alueen elinvoimaa ja hyvinvointia, vaan vaikutamme voimakkaasti myös sen turvallisuuteen, ministeri Risikko painotti. (Sisäministeriön tiedote 26.11.2017.)

Pro gradu -tutkielman aloittava, sisäministerin puheena esitetty lainaus motivoi tämän työn kysymyksenasettelua ja tavoitteita. Tutkielmassa tarkastelen sisäministeriön tiedotteiden kerronnallisia keinoja, joita ovat muun muassa yllä olevassa lainauksessa esiintyvä tulevaisuuteen suuntautuva hypoteettinen puhe. Lainauksesta on havaittavissa myös monikon ensimmäisessä persoonamuodossa tapahtuvaa me-muotoista, yhteisöllistä kerrontaa. Kerronnallisuuteen liittyviä piirteitä ei kuitenkaan ole totuttu havaitsemaan tiedotteiden kaltaisista, viranomaisten julkaisemisesta teksteistä. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö niitä tiedotteissa hyödynnettäisi. Tutkielman tavoitteena on tehdä näkyväksi erilaisten kerronnallisten keinojen käyttöä sisäministeriön tiedotteissa, sekä analysoida sitä, missä yhteyksissä näitä keinoja käytetään.

Sisäministeriön tiedotteita, tai tiedotteita yleisesti, ei ole aiemmin tutkittu kirjallisuustieteen näkökulmasta. Tutkielma avaakin toisaalta uudenlaisia näkökulmia siihen, mitä juuri tällä tieteenalalla on mahdollista tutkia, ja toisaalta myös siihen, miten tutkielmassa käytetty teoreettinen viitekehys soveltuu tiedotteiden kaltaisten aineistojen analysoimiseen. Tutkielma laajentaa osaltaan myös sitä odotushorisonttia, joka erityisesti kertomusteoreettiselle tutkimukselle on asetettu. Tutkielma onkin mahdollista nähdä sekä narratologisena analyysinä sisäministeriön tiedotteista, että selvityksenä siitä, kuinka narratologisen analyysin metodit toimivat ei-fiktiivisten, reaali maailmaan sijoittuvien ja reaali maailmasta kertovien tekstien käsittelyyn. Institutionaalisen toimijan julkaisemat tiedotteet eivät välttämättä edusta tyypillistä

kertovan esityksen muotoa. Tästä syystä ne tarjoavat merkityksellisen tutkimusaineiston tälle tutkielmalle. Kerronnallisten keinojen osoittaminen sellaisista teksteistä, joissa niitä ei oleteta juuri olevan, rikastuttaa sekä käsitystä kertovista teksteistä, että tuo esiin niitä keinoja, joiden avulla tiedotteet muokkaavat käsitystä todellisesta maailmasta. Vaikka tämänkaltaiset tekstit ovat harvoin kokonaisuudessaan kertovia tai täydellisiä kertomuksia, on kuitenkin mahdollista, että ne käyttävät kerronnallisia keinoja argumentaation, vakuuttelun tai motivoinnin keinoina (Iversen 2014, kappale 1¹).

Tutkielman aineisto koostuu sisäministeriön viidestäkymmenestä kahdesta (52) turvallisuusaiheista tiedotteesta. Tiedotteet on määritelty teksteiksi, joiden tarkoitus on asioista tiedottaminen (Mäntynen & Shore 2006, 287). Tiedotteiden kuvauksissa ja tiedotteiden kirjoittamisen ohjeistuksissa painotetaan ymmärrettävyyttä ja yksiselitteisyyttä. Selkeän ilmaisun tärkeyttä korostetaan tiivisluotoisissa ja lyhyessä, tietoa välittävässä tekstissä. Tiedotteen käsitetään olevan tehokas tiedonvälityksen muoto, jonka tarkoituksena on varmistaa sanoman perillemeno sellaisena kuin se on tarkoitettu. Tiedotteita on myös kuvailtu pikemminkin asiatyylisiksi kuin kaunokirjallisiksi². (Tarmio & Tarmio 1999, 64; Komppa 2006, 303–304; 318–318; Torppa 2014, 153–166.) Viranomaisten tuottamissa teksteissä, joita sisäministeriön tiedotteet ovat, ei yleensä tuoda esiin henkilökohtaisia mielipiteitä, ja tämän kaltaisten tekstien on esitetty olevan tyyliltään neutraaleita (Komppa 2002, 74).

Turvallisuus on mahdollista nähdä aihealueena, joka liittyy jollakin tavalla jokaisen ihmisen elämään. Sisäministeriön tiedotteissa turvallisuutta kuvataan esimerkiksi näin: "[t]urvallisuus ei synny vain viranomaisten työstä. Jokainen voi omilla teoillaan

---

¹ Stefan Iversenin (2014) artikkelissa ei ole sivunumeroita, joten viitataan tekstinkohtiin numeroiduilla kappaleilla, jotka on merkitty alkuperäiseen tekstiin.

² *Sanankäytön pikkujättiläinen*, tiedotetta kuvaillessaan, kehottaa suorastaan välttämään kerronnallisten keinojen käyttöä: "– – tiedotteita ei ole tarkoitettu kaunokirjallisuutta tavoittelevan ilmaisun koekentäksi" (Tarmio & Tarmio 1999, 64).

lisätä turvallisuutta joka päivä.”³ Näin ollen ei ole yhdentekevää, kuinka turvallisuudesta vastaava viranomainen kertoo toiminnastaan.⁴ Hypoteesini on, että sisäministeriön tuottamat ja informaatiota välittävät tiedotteet käyttävät kerronnallisia elementtejä vaikuttamisen ja vakuuttamisen keinoina.

1.1 Tutkimuskysymykset ja tutkimusaineisto

Pro gradu -tutkielmani mielenkiinnon kohteena ovat sisäministeriön tiedotteiden tekstit. Tässä tutkielmassa käytän aineistosta yleisesti nimitystä tiedotteet tai sisäministeriön tiedotteet, ja tarkoitan tällä niitä 52 tiedotetta, jotka olen rajannut tutkielman aineistoksi. Tutkielmaa ohjaavat tutkimuskysymykset ovat: Millaisia kerronnallisia keinoja sisäministeriön tiedotteissa käytetään? Ovatko sisäministeriön tiedotteet kertovia tekstejä ja mitä se tarkoittaa, jos ovat? Tässä tutkielmassa en kiinnitä huomiota kuvien kertovuuteen, vaan rajaan niiden käsittelyn tutkielman ulkopuolelle.

Tutkielman tavoitteet ja laajuuden huomioon ottaen olen päätenyt rajaamaan aineistoa julkaisuajan ja avainsanojen perusteella. Tutkielmani kiinnostuksen kohteena ei kuitenkaan ole ajallinen muutos, eikä julkaisuajankohta ole muutoin merkittävässä roolissa tutkielmassani. Aineistoa käsitellään sisällön mukaisessa järjestyksessä, ei ajallisesti edeten. Olen hakenut tiedotteet sisäministeriön verkkosivuilta huhtikuussa 2018. Tiedotteet julkaistaan sisäministeriön verkkosivuilla ”ajankohtaista” -välilehdellä, ”tiedotteet ja uutiset” -otsikon alla. Valitsin aineistoksi tekstit, jotka oli nimetty tiedotteiksi.

---

³ Lainausta on sisäministeriön tiedotteesta, joka on otsikoitu seuraavasti: ”[m]inisteri Risikko: Jokainen voi omilla teoillaan edistää turvallisuutta”. Tiedote on julkaistu sisäministeriön verkkosivuilla 11.02.2017.

⁴ Sisäministeriö kuuluu valtioneuvostoon, ja sen kolme päätehtävää ovat hallinnonalaan koskevan lainsäädännön valmistelu, sisäministeriön alaisten toimijoiden tulosohejaus sekä toimialan EU- ja kansainvälisten asioiden käsittely. Sisäministeriön organisaatioon kuuluvat hallinto- ja kehittämisosasto, maahanmuutto-osasto, poliisiosasto, pelastusosasto ja rajavartiolaitos-osasto. (Sisäministeriö 2018.)

Jokaisen sisäministeriön tiedotteen loppuun on merkitty avainsana tai avainsanoja, joiden perusteella tiedotteita on mahdollista ryhmitellä. Verkkosivustolla avainsanat toimivat linkkeinä, joiden kautta on mahdollista siirtyä tarkastelemaan muita samasta aihepiiristä julkaistuja tiedotteita. Tässä tutkielmassa käsittelen tiedotteita, joihin on merkitty jokin seuraavista avainsanoista: *turvallisuus*, *rajaturvallisuus* ja/tai *sisäinen turvallisuus*. Tiedotteissa mahdollisesti käytetyt muut avainsanat eivät ole toimineet tutkimusaineistoa rajaavina tekijöinä. Huomautan myös, että sisäministeriön kaikkia tiedotteita ei ole merkitty turvallisuuteen liittyvillä avainsanoilla. Esimerkiksi tammikuussa 2016 sisäministeriö on julkaissut yhdeksän tiedotetta, joista neljään on merkitty avainsanaksi *sisäinen turvallisuus*. Tammikuussa 2017 on julkaistu yhteensä yksitoista tiedotetta, joista yhdessäkään ei ole käytetty aineiston rajaukseen käytettyjä avainsanoja.

Olen käynyt läpi kaikki vuosina 2016 ja 2017 julkaistut sisäministeriön tiedotteet, ja tallentanut jokaisen edellä mainitut hakukriteerit täyttäneen tiedotteen omaksi tiedostokseen verkkolevylle ja pilvipalvelimelle. Tiedotteista kolmekymmentäyksi (31) kappaletta on julkaistu vuonna 2016 ja kaksikymmentäyksi (21) kappaletta on julkaistu vuonna 2017. Tiedotteet ovat tutkielman tekohetkellä vapaasti luettavissa sisäministeriön verkkosivuilla. Tutkielman lähdeluettelossa on käytettävissä suorat linkit jokaiseen aineistona käytettyyn tiedotteeseen. Kaikkien linkkien toimivuus on tarkastettu marraskuussa 2018. Tekstinkäsittelyohjelmaan tuotuna aineisto muodostuu 78:sta standardikokoisesta A4-sivusta, kun jokainen tiedote alkaa uudelta sivulta. Koska aineistoni kaikkia tiedotteita ei ole merkitty juoksevilla numerolla, pidän selkeänä viitata tiedotteisiin jatkossa niiden julkaisupäivämäärillä. Neljänä päivänä on julkaistu kaksi tiedotetta. Nämä tiedotteet olen lisäksi merkinnyt tunnisteella *a* tai *b*, jolloin *a*-tunniste tarkoittaa ajallisesti aikaisemmin julkaistua tiedotetta. Nämä tunnisteet löytyvät myös lähdeluettelosta kunkin tiedotteen kohdalta.

Kuvassa 1 on nähtävillä kokonaisuudessaan yksi sisäministeriön tiedote:

Ministeri Risikko: Maakunnille suuri rooli ihmisten arjen turvallisuudessa

Sisäministeriö 26.11.2017 14.15

TIEDOTE 126/2017

- Turvallisuuden edistämisestä on tulossa yksi maakuntien tehtävistä. Monissa kunnissa turvallisuuden edistämisessä on jo tehty paljon hyvää työtä, mutta maakuntien tehtävänä turvallisuussuunnittelusta tulee nykyistä laaja-alaisempaa ja yhtenäisempää. Tärkeää on myös se, että turvallisuus tehdään edelleen lähellä ihmisiä paikallisella tasolla, sisäministeri Paula Risikko sanoi Satakuntaliiton Suomi 100 -juhlaseminaarissa 26. marraskuuta Porissa.

Sisäisen turvallisuuden strategiassa suurimmaksi sisäisen turvallisuuden uhkaksi tunnistetaan syrjäytyminen, mikä näkyy esimerkiksi rikollisuudessa. Pieni joukko - alle viisi prosenttia koko väestöstä - tekee yli puolet kaikista rikoksista. Tässä väestöosassa kasautuvat rikollisuuden lisäksi syrjäytymisen muut tunnusmerkit, kuten esimerkiksi päihde-, mielenterveys- ja toimeentulo-ongelmat. Tämä tarkoittaa, että pienen väestöosan pahoinvointi vaikuttaa erityisesti heidän omaan turvallisuuteensa, mutta myös koko yhteiskunnan turvallisuuteen.

- Syrjäytymisen ehkäisy on oivallinen esimerkki monen viranomaisen ja kansalaisyhteiskunnan yhteistyötä vaativasta turvallisuustyöstä. Yksin sosiaalitoimen, poliisin, koulujen tai järjestöjen työllä nuorten syrjäytymistä ei nujerreta eikä yksikään näistä voi siitä yksin vastata. Syrjäytymistä ei torjuta hankkeilla vaan se vaatii myös maakunnilta pysyviä rakenteita ja toimintatapoja ja ennen kaikkea toimien koordinoitua. Maakunnilla on mahdollisuus tarttua nimenomaan niihin turvallisuusongelmiin, jotka putoavat muiden viranomaisten tehtävien väliin.

- Ilman oikeita lisätoimia syrjäytyneiden nuorten määrä kasvaa tulevina vuosina. Ehkäisemällä syrjäytymistä emme pelkästään lisää alueen elinvoimaa ja hyvinvointia, vaan vaikutamme voimakkaasti myös sen turvallisuuteen, ministeri Risikko painotti.

Sisäisen turvallisuuden strategian toimeenpanossa luodaan parhaillaan tapoja viedä turvallisuussuunnittelua eteenpäin maakunnissa. Samalla on tärkeää, että ne kunnat, jotka tähänkin asti ovat tehneet hienoa työtä asukkaidensa turvallisuuden eteen, voivat jatkaa sitä.

Lisätietoja

erityisavustaja

[PAULA RISIKKO](#)

[KUNNAN TOIMIALAT](#) [MAAKUNTAUUDISTUS](#) [PELASTUSTOIMI](#) [POLIISITOIMI](#) [SISÄINEN TURVALLISUUS](#)
[STRATEGIAT](#) [VARAUTUMINEN](#)

KUVA 1. Esimerkki⁵ sisäministeriön tiedotteesta 26.11.2017 (intermin.fi)

Tekstilajina tiedotteille on määritelty seuraavat osa-alueet, jotka tiedotteissa tulisi vähintään esiintyä: otsikko, päiväys, leipäteksti ja yhteistietojen mainitseminen

⁵ Lisätietoja antavan yhteyshenkilön nimi ja puhelinnumero on peitetty.

tiedotteen lopussa (Komppa 2006, 307–309). Nämä osa-alueet löytyvät myös sisäministeriön tiedotteista. Jokaisella sisäministeriön tiedotteella on otsikko, jonka kirjasinkoko on isompi kuin tiedotteen muu teksti. Otsikko on lisäksi aina vahvennettu. Otsikon jälkeen kerrotaan tiedotteen tekijä ja julkaisija eli sisäministeriö.⁶ Tekijän viereen on merkitty tiedotteen julkaisupäivämäärä sekä kellonaika minuutin tarkkuudella. Tekijä- ja päivämäärätietojen alle on merkitty teksti ”tiedote” sekä mahdollinen juokseva numero. Edellä mainittujen tietojen jälkeen alkaa tiedotteiden varsinainen tekstiosuus. Useimmiten tiedotteissa on aluksi ingressi, joka on erotettu muusta tekstistä erilaisella fontilla.

Mahdollinen kuvituskuva on sijoitettu tunnistetietojen alle, ennen varsinaista tekstiä. Aineiston vuonna 2016 julkaistuissa tiedotteissa ei ole käytetty kuvia lainkaan. Vuoden 2017 tiedotteissa kuvia on käytetty kymmenessä tiedotteessa. Yhdessä tiedotteessa on korkeintaan yksi kuva. Kaksi kertaa on käytetty samaa kuvaa sisäministeristä (20.04.2017 ja 22.05.2017). Muutoin kuvissa ei esitetä henkilöitä tunnistettavasti. Viidessä kuvassa on näkyvissä henkilö tai henkilöitä, mutta kuva on tarkennettu henkilön virkamerkkiin (05.10.2017 ja 27.04.2017) tai kuvakulma on henkilöiden takaa (24.11.2017, 15.02.2017 ja 15.02.2017). Kahdessa kuvassa esitetään tapahtuman tunnus tai logo (24.05.2017 ja 28.08.2017), ja lisäksi yhdessä tiedotteessa on kuva tietokoneen näppäimistöstä (08.05.2017). Ingressin jälkeen alkaa leipäteksti, joka on jaettu erillisiin kappaleisiin, mikäli tiedotteen teksti on pidempi kuin yksi kappale. Leipätekstin jälkeen jokaisessa aineiston tiedotteessa on ilmoitettu yhteystiedot sekä lisäksi vaihteleva määrä avainsanoja.

Sisäministeriö on julkaissut vuonna 2016 oppaan nimeltä *Välitön viestintä vaikuttaa. Sisäministeriön viestinnän linjaukset 2016–2017*. Opas on tuorein julkisesti saatavilla oleva katsaus sisäministeriön viestintään. Oppaassa esitellään sisäministeriön viestinnän seitsemän keskeistä linjausta seuraavasti:

---

⁶ Kaksi tiedotetta on yhteisjulkaisuja, jolloin tekijäksi on merkitty sisäministeriön lisäksi muita ministeriöitä ja valtioneuvoston viestintäosasto. Nämä tiedotteet on julkaistu 07.11.2016 (a) ja 03.04.2017 (a). Lisäksi 29.03.2017 on julkaistu sisäministeriön ja valtioneuvoston viestintäosaston yhteinen tiedote.

1. Viestintä tukee sisäministeriön ydintoimintaa ja erityisesti sisäisen turvallisuuden strategian ja hallitusohjelman toteutumista.
2. Viestintä lisää toiminnan ymmärrettävyyttä, hyväksyttävyyttä ja vaikuttavuutta.
3. Sisäministeriö ja sen asiantuntijat tarjoavat oikeaa tietoa kansalaisten mielipiteiden muodostamisen tueksi.
4. Sisäministeriöllä on herkätkorvat.
5. Hallinnonala viestii linjakkaasti.
6. Viestintä tukee yhteisöllisyyttä sisäministeriössä.
7. Viestintäyksikkö kulkee etulinjassa. (Sisäministeriön viestintäyksikkö 2016, 2.)

Oppaan johdannossa viitataan läpinäkyvyyden ja avoimuuden vaatimusten korostumiseen, toimintaympäristön muuttumiseen sekä median kasvaneeseen nopeuteen. Johdannossa mainitaan, että koska sisäministeriön vastuulla on ihmisten turvallisuus, ovat läpinäkyvyys ja avoimuus erityisesti sisäministeriön hallinnonalalla merkittävässä roolissa. Sisäministeriön oma asema on muotoiltu seuraavasti: "[m]eidän on entisestään vahvistettava toimintamme hyväksyttävyyttä ja otettava rohkeasti rooli mielipidejohtajana ja vaikuttajana." (Sisäministeriön viestintäyksikkö 2016, 3.)

Tiedotteiden kaavamaisen rakenteen taustalla on usein nähty ajatus niiden julkaisemisesta sellaisenaan tai vähäisin muutoksin mediassa (Komppa 2006, 303). Kielitieteellisestä näkökulmasta tiedotteet on usein määritelty omaksi tekstilajikseen (Komppa 2006; Shore & Mäntynen 2006). Susanna Shore ja Anne Mäntynen (2006, 10–11) lähestyvät tiedotteiden tekstilajia kielitieteellisessä viitekehyksessä ja muistuttavat, että tekstit eivät yleensä toistu tismalleen samanlaisina; sen sijaan saman tekstilajin teksteillä on riittävästi samankaltaisia ominaisuuksia, jotta ne voidaan luokitella samaan tekstilajiin kuuluviksi. Määritelmä on lähellä kirjallisuustieteellistä genreteoretisointia, sillä erityisesti Alastair Fowler on määritellyt alan perustuksiin kuuluvassa teoksessa *Kinds of Literature* (1982), että kirjallisuuden genret ovat

rajoiltaan epätarkkoja ja että tietyt tekstit voivat kuulua samaan genreen, vaikka yksittäisillä teksteillä ei olisikaan yhtä ja samaa yhteistä nimittäjää, joka toistuisi sellaisenaan kaikissa genren edustajissa (mts. 41).

Kirjallisuudentutkimuksessa genre onkin enemmänkin malli tietyistä lajista. Kun jokin tietty teksti osoitetaan kuuluvaksi johonkin genreen, se ei tarkoita sitä, että jokainen muu samaan genreen luokiteltu teksti noudattelisi täsmälleen samoja lajipiirteitä eli lajirepertoaria. Näin määriteltynä kirjallisuuden genret muuttuvat aikojen kuluessa, eikä jonkin tietyn genren rajoja voida määritellä millään tietyllä ominaisuudella, joka kuvastaisi koko lajia. (Fowler 1982, 38.) Fowlerin mukaan genret liittyvät enemmänkin kirjallisuuden kommunikatiiviseen luonteeseen: genren tunnistaminen auttaa tekstin tulkitsemisessa. Mekaanisen luokittelun ei tulisi olla genremäärittelyn peruste. Tietyt tekstit voivat kuulua samaan genreen, vaikka yksittäisillä teksteillä ei olisikaan yhtä ja samaa, yhteistä nimittäjää, joka toistuisi sellaisenaan kaikissa genren edustajissa. Saman genren edustajat ovat silti jossakin yhteydessä toisiinsa, ja lajirepertoarin havaitseminen auttaa myös teosten tulkinnan muodostamisessa. (Fowler 1982, 38–41.)

Kirjallisuudentutkimuksessa puhutaan siis lajista ja kielitieteessä tekstilajista, ja tulen hyödyntämään kumpaakin näkökulmaa tässä tutkielmassa. Otan lisäksi huomioon sen, mitä sisäministeriö on viestinnästään linjannut. Tutkimustuloksia on näin ollen mahdollista tarkastella myös suhteessa siihen, mitä tiedotteiden yleisesti ymmärretään olevan sekä siihen, miten sisäministeriö itse määrittelee viestintänsä.

1.2 Teorettinen viitekehys ja aikaisempi tutkimus

Tutkielmani teorettinen viitekehys sijoittuu monitieteisen kertomuksentutkimuksen kentälle. Asettamani tutkimuskysymykset ohjaavat tukeutumaan jälkiklassiseen narratologiaan, jonka piirissä on yhä enenevässä määrin tehty myös muiden tekstien kuin selkeästi kaunokirjallisten aineistojen tutkimusta. Toisaalta myös klassisen narratologian (Wayne C. Booth, Peter J. Rabinowitz) huomioiminen osoittaa klassistenkin analyysivälineiden sovellettavuuden ja käytettävyyden myös hieman

epätyypillisempien aineistojen suhteen. Metodin osalta tutkielmani painottuu erityisesti jälkiklassisen narratologian kognitiiviseen ja retoriseen osa-alueeseen (Monika Fludernik, David Herman; James Phelan). Tukeudun myös kulttuurintutkimukselliseen näkökulmaan käyttäessäni diskurssianalyttistä faktuaalistamisstrategioiden mallia (Kirsi Juhila) havainnollistamaan tiedotteissa käytettävää sanoman vahvistamisen tapaa.

Sisäministeriön tiedotteista tai tiedotteista ylipäätään ei ole aiemmin tehty kirjallisuustieteellistä tutkimusta⁷. Tutkielma toimii siis yhtäältä pioneerityönä aiemmin tutkimattoman aineiston tutkimisen suhteen, toisaalta asettuen kuitenkin luontevasti osaksi nykyaikaista kertomuksentutkimusta, jossa samankaltaisin metodein ja lähtöasetelmin on tutkittu muun muassa poliitikko Veikko Veinamon muisteluaineistoa, jota Mari Hatavara ja Kari Teräs (2016) analysoivat kertomuksentutkimuksen ja muistitietohistorian metodein. Tutkielmani on aineistonsa puolesta ensinäkemältä kirjallisuustieteellisen tutkimuksen reuna-alueilla, mutta teorioiden ja metodien lähempi tarkastelu sekä analyysini tullevat osoittamaan, että tutkielmani on erityisesti lähestymistavaltaan mitä enenevissä määrin kirjallisuustieteeseen pohjautuvaa narratologista tutkimusta.

Aineiston ollessa erityinen koen tärkeäksi asettaa sen kiinteästi osaksi kirjallisuustieteellistä keskustelua. Kertomuksentutkimus voisi mahdollisesti aiempaa enemmänkin ottaa tutkimuskohteiksi myös muita kuin kaunokirjallisia tekstejä. Näkemykseni mukaan tämä ei vähennä fiktiivisten tekstien tutkimuksen painoarvoa, vaan pikemminkin lisää ja laajentaa sitä odotushorisonttia, jota kirjallisuustieteelliselle tutkimukselle voidaan asettaa. Esimerkkejä kirjallisuustieteellisen ajattelun laajentumisesta ovat muun muassa Mari Hatavaran ja Jarmila Mildorfin (2017a; 2017b) teoretisointi fiktionaalisuudesta ja kerronnan keinoista ei-fiktiivissä ympäristöissä sekä Stefan Iversenin (2017) Facebook-retoriikan analyysi. Tulkintani mukaan

---

⁷ Tiedotteita on tutkittu jonkin verran kieli- ja viestintätieteissä. Kielitieteissä tutkimuksen kohteena ovat olleet muun muassa lehdistötiedotteiden kieli (Kankaanpää 2006) ja tiedotteiden tekstilaji (Komppa 2002; 2006). Viestinnän tutkimuksessa on perehdytty esimerkiksi tiedotteiden käyttöön uutistekstien pohjana (Juntunen 2011).

erilaisten kertomusten analyysit voivat tukea toisiaan ja auttaa huomaamaan sellaisia elementtejä, jotka ovat aiemmin jääneet kenties huomaamatta.

Aineistooni perehdyn tekstianalyysin kautta, joka mahdollistaa tiedotteiden tekstin täsmällisen ja analyttisen arvioinnin. Tekstianalyysi on mahdollista nähdä erityisesti kirjallisuudentutkimuksessa paljon käytettynä työskentelytapana, jota ohjaavat metodit jotka perustuvat tutkielmani teoreettisiin suuntaviivoihin. Aineistoni tiedotteiden lukumäärä mahdollistaa tarkan luennan, jota valitsemani metodiset ja teoreettiset valinnat tukevat. Käsittelen tiedotteita yhtenäisenä aineistona ja nostan aineistosta esimerkkejä tarkempaan käsittelyyn niiden kuvaavuuden perusteella. Nimitän näitä esimerkkejä tekstilainauksiksi, ja liitän niiden yhteyteen tiedon tiedotteen julkaisuajankohdasta.

Tutkimuksellinen mielenkiinnon kohteeni on tässä tutkielmassa reaali maailman teksti, jolloin kerronnasta vastaavien tahojen tarkastelu ei ole välttämättä yhtä hedelmällistä kuin fiktiivien tekstien kohdalla, joiden analyysissä tekijän ja kertojan erottaminen on oleellinen osa tulkintaprosessia. Ei-fiktiivisten tekstien kohdalla tekijän ja kertojan on yleensä nähty olevan yksi ja sama agentti. (Genette 1993 [1991], 70; 73–74; 78). Brian Richardson (2015, 204) toteaa suoraviivaisesti ei-fiktiivisen tekstin tekijä olevan myös kertoja. Alison Booth (2014, 5; 8–9) käyttää puolestaan tekijä-kertojan käsitettä viitatessaan ei-fiktiivisiin teksteihin, ja lisää myös, että ei-fiktiivisissä teksteissä tekijä, esipuheen ääni, implisiittinen tekijä ja kertoja ovat usein niin samanlaisia, ettei näiden agenttien väliselle erottelulle ole tarvetta. Tässä tutkielmassa samaistan tekijän ja kertojan, mutta pidän kuitenkin mahdollisena, että toisinaan kertojan positio korostuu suhteessa tekijään.⁸ Tekijällä tarkoitan implisiittistä tekijää, sillä en oleta tavoittavani todellisen, historiallisen tekijän intentioita. Tällaisen tekijäkonstruktion kautta on mahdollista analysoida julkisia ja tekstuaalisesti ilmentyviä kirjoittamisajankohdan sosiaalisia, kulttuurisia ja historiallisia olosuhteita. (Rabinowitz 1987, 22–24; Phelan 2017, 204–206.) Tämä näkökulma sopii tiedotteiden analyysiin, joiden kohdalla näen kertojan ja tekijän pikemminkin tekstistä tulkittavina

---

⁸ Käytännön syistä nimitän tekijä-kertojaa tässä tutkielmassa pääasiassa tekijäksi.

konstruktioina, en niinkään inhimillisinä toimijoina. Tiedotteilla ei todellisuudessakaan välttämättä ole yhtä ja samaa, tunnistettavaa tekijää. Sen sijaan tiedotteiden todellinen tekijä voi vaihdella, ja lisäksi tiedotteita kirjoittaa mahdollisesti useampi henkilö tai esimerkiksi työryhmä.

Korkealla arvohierarkiassa olevan viranomaisen puhetta on tärkeää tutkia myös faktuaalistamisen näkökulmasta, kuten Kirsi Juhila (2016, 178) on huomauttanut. Faktuaalistamisella tarkoitetaan asiantilojen ja tapahtumien esittämistä niin, että ne vaikuttavat kiistattomilta ja todenmukaisilta (mts. 146). Faktuaalistamisen keinoja tutkimalla myös aineistoni tiedotteiden tuottamaa virallista tietoa voidaan tarkastella kriittisesti. Tarkoitus ei ole etsiä epäkohtia, vaan pikemminkin tehdä näkyväksi erilaisia tapoja, joilla kerrotun tiedon oikeellisuutta pyritään vahvistamaan tiedotteiden tekstissä. (Ks. Juhila 2016, 145–146, 178; vrt. Jokinen 2016, 341.) Faktuaalistamisstrategioiden avulla asiat on mahdollista esittää kiistattomina totuuksina, olivat ne totta tai eivät. (Juhila 2016, 145–149.) Juhila esittää, että ”viranomaiset *tuottavat* tosiasioita puheessaan” (mts. 145; kursivointi Juhilan). Tutkielmassa käsitän faktuaalistamisstrategiat keinoiksi, joilla sisäministeriön tiedotteissa *yritetään tuottaa* tosiasioita. Juhila (2016, 147) viittaa itsekin lähestymistavan samankaltaisuuteen uuden retoriikan tutkimuksen suhteen. Itse koen, että erityisesti retorisen diskurssianalyysin sovellukset eivät lopulta ole kovin kaukana myöskään retorisesta kertomuksentutkimuksesta. Sen sijaan erilaiset lähestymistavat, joiden keskeisenä kiinnostuksen kohteena ovat yleisöt, yleisösuhteet ja yleisön vakuuttamisen keinot, voivat toimia toisiaan täydentäen. Tästä syystä tarkastelen aineistoa myös retorisen diskurssianalyysin keinoin.

James Phelan (2017, 25–29) on painottanut äänen käsitettä kerronnallisena resurssina, jonka käyttöä voidaan tutkia sekä fiktiivissä että ei-fiktiivissä teksteissä. Tekstien tulkintaan vaikuttaa myös sosiaalinen todellisuus. Tietyissä tilanteissa on totuttu kuulemaan tietynlaisia ääniä. Tämä ei silti tarkoita, etteikö samankaltaisissa teksteissä voisi olla havaittavissa erilaisia ääniä. Susan Sniader Lanser (1992) kuvaakin äänen käsitteellä kerrontapositiona. Tutkielmassa keskityn erityisesti siihen, millaisia

kertovia ääniä tiedotteista on konstruoitavissa. Analysoin ääniä Lanserin taksonomian pohjalta. Lanser (1992, 17–22) on jakanut kertovat äänen joko autoriaaliseksi, henkilökohtaiseksi tai yhteisölliseksi. Määrittelen, millaisia ääniä tiedotteista on havaittavissa, sekä sitä, kuka tiedotteissa puhuu. Oletan, että tiedotteissa nimenomaan autoriaalinen kerronta korostuu, jos asiat esitetään tosiasioina ilman perusteluja. Kiinnitän erityistä huomiota tiedotteiden yhteisölliseen ääneen, ja täydennän Lanserin taksonomiaa Natalya Bekhtan (2017) ja Uri Margolinin (2000) havainnoilla me-kerronnasta.

Kerronnallistamisen avulla ihmiset voivat sekä tuottaa että tulkita kirjallisia tekstejä, käydä spontaaneja keskusteluja, ymmärtää uutisraportteja, arvioida sairaskertomuksia sekä ymmärtää esimerkiksi oikeusistuntojen pöytäkirjoja (Herman 2003, 163). Tästä näkökulmasta myös tiedotteet ovat tekstejä, joita on mahdollista ymmärtää järkeenkäyvästi nimenomaan kerronnallisuuden kautta. Narratologi Pekka Tammi (2010, 66–67) on aiheellisesti silti muistuttanut, että kertomusten havaitseminen kaikkialla on tyypillistä nimenomaan kertomustentutkijoille. Tarkoitukseni on kuitenkin välttää yleistyksiä ja perustella havaintoni tekstiaineistoon perustuen. En automaattisesti oleta, että kaikista tiedotteista olisi havaittavissa kertomuksenomaisia piirteitä tai että kyseiset piirteet määrittäisivät koko tekstin.

Tiedotteiden mahdolliseen kerronnallisuuteen ja kokemuksellisuuteen syvennyn erityisesti kognitiivisen narratologian kautta. Kertomusta on kutsuttu jopa tekstin perustyyppiksi ja ajattelun resurssiksi (Herman 2003, 170–171). Brian McHale (2001, 164–165) on esittänyt, että todellinen yleisö haluaa tulkita lukemastaan kertomuksia. Monika Fludernik ja David Herman ovatkin korostaneet kokemuksellisuutta kerronnallisuuden määrittelyssä juonen sijasta. (Fludernik 2010 [2003], 19; 24; Herman 2010b [2007], 256–257.) Herman korostaa inhimillisyyden aspektia kertomuksen määrittelyssä. Jotakin pitää tapahtua, ja jostakin kerrotaan, mutta lisäksi korostuu se, miltä tapahtuma tuntui. (Herman 2010a [2007], 9–11). Herman (2009a, 152) pitää kognitiotieteen kvalia, ”raaka tuntemus” (*raw feels*) ja miltä se tuntuu (*what it is like?*) - käsitteitä ainakin osin samaa ilmiötä kuvaavina. Ne ilmentävät tietoisuuden ulottovuutta, joka on tärkeässä roolissa tarinankerronnassa ja auttaa käsittämään

tarinankerronnan käytäntöjä niin eri genreissä kuin medioissakin. Herman (2009a, 152) myös väittää, että kertomus ei pelkästään esitä kvaliaa, vaan että kertomus *on* esittämisen, representaation malli, jolla on ainutlaatuinen kyky myös vertailla erilaisia *miltä se tuntuu* -kokemuksia jonkin tietyn tapahtuman tai tilanteen yhteydessä. Kvalian käsitteen kautta tarkastelen, miten tiedotteissa kerrotaan tapahtumien kokemisesta ja niiden herättämistä tuntemuksista. Perehdyn siihen, tuodaanko tiedotteissa esiin, kuinka joku on kokenut kerrotut tapahtumat ja millaista on kokea niitä tapahtumia, joista tiedotteissa kerrotaan.

Tutkielmaani kehystää retorinen kertomusteoria, joka myös edustaa jälkiklassista narratologiaa. Suuntauksen kiinnostuksen kohteena on se, miten teksti on rakennettu ja millainen kerrontateknikka on erityisesti suhteessa siihen, miten yleisön reaktioita pyritään ohjailemaan. Tästä syystä myös retorinen näkökulma on keskeinen aineistoni analyysissä. Phelanin (2005, 5; 18) määrittelyssä tekstin merkitys rakentuu psykologisessa, kognitiivisessa, emotionaalisessa ja eettisessä tekstin, tekijän ja yleisön välisessä vuorovaikutuksessa. Iversenin (2014, kappale 1) mukaan retoriikassa on kyse retorisisista diskursseista, joissa teksti suunnataan tietyille yleisöille tietyissä tarkoituksissa jossakin tietyssä tilanteessa.

Yhteistä erilaisille retoriikkaan keskittyneille kertomuksentutkimuksen suuntauksille on näkemys kertomusten sijoittumisesta kommunikatiiviseen tilanteeseen. Kiinnostuksen kohteena ovat erityisesti ne tavat, joilla kertomukset vaikuttavat yleisöihin. (Iversen 2014, kappale 1.) Tulevissa käsittelyluvuissa hyödynnän Iversenin näkemyksiä, sillä tarkasteltaessa kertomusten tapoja vaikuttaa ja vakuuttaa on tärkeää kiinnittää huomiota myös kertomusten yleisöihin. Tulkitsen erilaiset yleisöt tekstistä konstruoitavina agenteina, en niinkään reaali maailman lukijoina, joita koen olevan sisäänkirjoitettuna myös ei-fiktiivisiin teksteihin. Pidän silti mielessä, että sisäministeriön tiedotteet on suunnattu ensisijaisesti todelliselle yleisölle. Tällä on merkitystä erityisesti retorisen tarkastelun kannalta, sillä on oletettavaa, että esimerkiksi suorat lainaukset pidetyistä puheista on valittu kerrottavaksi juuri niiden vaikuttavuuden ja vakuuttavuuden perusteella.

1.3 Tutkielman eteneminen

Pro gradu -tutkielmani koostuu viidestä pääluvusta. Johdannon jälkeen, luvussa kaksi, yhdistän kulttuurintutkimuksellista diskurssianalyysiä kirjallisuustieteelliseen tekstianalyysiin tarkoitukseni muodostaa synteesi, jonka avulla on mahdollista tehdä näkyväksi sekä sitä, mitä tiedotteissa kerrotaan, että miten tiedotteissa kerrotaan. Aluksi erittelen diskurssianalyysin metodein tiedotteissa käytettäviä faktuaalistamisen tapoja. Tämän jälkeen tutkin tiedotteiden hypoteettista puhetta. Oletan, että tiedotteissa pyritään kerronnallisin keinoin vahvistamaan esitettyä sanomaa ja vakuuttamaan yleisöä kerrotun tiedon totuudellisuudesta ja oikeellisuudesta. Luvun lopuksi keskitynkin tiedotteiden erilaisiin yleisöihin. Pohdin, millaisia yleisöjä tiedotteille on konstruoitavissa, ja kuinka tekijä pyrkii kerronnassaan huomioimaan yleisön. Erittelen yleisöjä retorisen, kommunikatiivisia tasoja mukailevin metodein. Luvun pääpaino on tutkia, millaisia viestin vahvistamisen tapoja tiedotteista on havaittavissa.

Luvussa kolme keskityn tiedotteiden kertoviin ääniin. Käsitän erilaiset äänet Lanserin (1992, 15) mallin mukaisesti kerrontapositiona. Kiinnitän erityisesti huomioita erilaisten kertovien äänten erottumiseen ja sekoittumiseen sekä me-kerrontaan. Me-kerronnassa kertoja sijoittuu kertovan ryhmän sisälle, kun taas he-kerronnassa kertoja asettuu kerrotun ryhmän ulkopuolelle (Richardson 2015, 202). Oletan, että sisäministeriön tiedotteissa me-kerronta rakentaa sellaista yhteisöä, johon voivat enimmillään kuulua kaikki suomalaiset.

Neljännessä pääluvussa tarkastelen tiedotteita erityisesti kognitiivisen kertomuksentutkimuksen näkökulmasta. Sovellan sekä episodisen (Fludernik 1996) että prototyyppisen (Herman 2009a) kertomuksen skeemoja tutkiakseni, minkälaisia kertomuksille tyypillisiä piirteitä tiedotteista on osoitettavissa. Lisäksi tarkoitukseni on selvittää, mitä tiedotteiden mahdollinen kokemuksellisuus kertoo tiedotteista, erityisesti suhteessa tiedotteiden tekstilajiin ja siihen, mitä sisäministeriö on viestinnästään linjannut. Luvussa 4.3 kokoan yhteen tutkielmassa esitettyjä

näkemyksiä tiedotteissa käytetyistä kerronnallisista, retorista keinoista sekä huomioin todellisen yleisön erilaisten lukutapojen merkityksen tiedotteiden tulkinnassa.

Tutkielman päättävässä luvussa viisi vastaan kootusti johdannossa esitettyihin tutkimuskysymyksiin ja hypoteeseihin. Pohdin tutkielman teoreettisen ja metodisen viitekehyksen tarkoituksenmukaisuutta sekä sitä, olivatko valinnat onnistuneita juuri tämän aineiston kannalta. Lopuksi esittelen mahdollisia jatkotutkimuksen aiheita.

2 Viestin vahvistamisen tavat

Tässä luvussa tutkin erilaisia viestin vahvistamisen tapoja, joita sisäministeriön tiedotteissa käytetään. Aluksi erittelen tiedotteista erilaisia faktuaalistamisstrategioita. Tutkimusotteeni on diskurssianalyttinen, jonka metodeja käytän tässä tutkielmassa rajatusti keskittyen lähinnä faktuaalistamiseen. Hypoteettinen puhe on puolestaan kerronnallinen piirre, jonka käyttöä tiedotteissa analysoin alaluvussa 2.2. Näen sekä faktuaalistamisstrategiat että hypoteettisen puheen keinoiksi, joilla tiedotteiden todellista yleisöä koetetaan vakuutella uskomaan tiedotteissa esitetty tieto. Tämän pääluvun lopuksi keksityn siihen, millainen tekijän tarkoittama yleisö tiedotteille on konstruoitavissa.

2.1 Faktuaalistamisstrategiat

Sisäministeriön tiedotteiden kerronnan tyyliä on mahdollista kuvailla tosiasiapuheeksi. Tällä tarkoitetaan kielenkäyttöä, jossa toiminnot ja näkemykset esitetään totuuksina ilman epäröivää tai punnitsevaa arviointia (Juhila 2016, 145). Erilaisia faktuaalistamisstrategioita käyttämällä yleisö voidaan vakuuttaa esitetyn tiedon todenmukaisesta luonteesta. Faktuaalistamisstrategioilla Juhila (2016, 146–147) tarkoittaa sellaisia vakuuttelun muotoja, joiden avulla jokin versio totuudesta saadaan näyttämään otollisimmalta. Juhila (2016, 151) on tunnistanut viisi erityyppistä faktuaalistamisstrategian muotoa. Nämä ovat *itse todettuun vetoava strategia*, *vaihtoehtottomuusstrategia*, *kvantifioiva strategia*, *sosiaalisiin normeihin tukeutuva strategia* ja *asiantuntijuusstrategia*. Faktuaalistamisen seurauksena esitetty asia näyttäytyy tosiasiana, jota ei käy kiistäminen (Juhila 2016, 146). Vaikka hyödynnänkin tutkielmassani Juhilan määrittelemiä faktuaalistamisstrategioiden kategorioita, en kuitenkaan analysoi Juhilan tutkimuksen (mts. 148) tapaan tiedotteiden faktuaalistamisstrategioita kielenkäytön ominaisuutena. Sen sijaan kiinnitän huomiota, johdannossa esittelemieni tutkimuskysymysten mukaisesti, siihen, kuinka tiedotteissa kerrotaan asioista. Oletan, retorisen kertomusteorian mukaisesti, että tiedotteissa ”joku kertoo jollekin toiselle tietyssä tilanteessa ja tarkoituksessa, että

jotain tapahtui” (Phelan 2005, 18). Määrittelen faktuaalistamisstrategiat keinoksi, jolla tiedotteiden viestiä pyritään vahvistamaan. Näin ollen faktuaalistaminen on mahdollista nähdä yhdeksi keinoksi, jonka päämääränä on tuottaa vakuuttava kertomus.

Sisäministeriön tiedotteiden oletusasetuksena vaikuttaa olevan asiantuntijuusstrategia. Faktuaalistaminen, joka perustuu asiantuntemukseen, tarkoittaa sellaista vakuuttamista, joka pohjautuu hallinnolliseen, ammatilliseen tai tieteelliseen erityistietämykseen (Juhila 170–173). Sisäministeriön tiedotteissa asiantuntijuus perustuu pääasiassa hallinnolliseen vakuuttamiseen, jonka keskiössä on sisäministeriö. Sisäministeriön tietämystä edustavat kulloisenkin sisäministerin (esimerkiksi 22.05.2017) ohella myös tiedotteiden kertoja (esimerkiksi 07.06.2017). Lisäksi aineistossa viitataan sisäministeriön lainsäädäntöneuvokseen (08.05.2017), kehittämispäällikköön (29.03.2017), kansliapäällikköön (22.03.2016) ja ylitarkastajaan (24.04.2016). Sisäministeriön ulkopuolista, ammatillista ja hallinnollista asiantuntemusta edustaa yleensä pääministeri (esimerkiksi 07.11.2016a) tai Euroopan unioni (01.11.2016). Poliittisten toimijoiden ja hallinnonalan ulkopuolelta mainitaan ainakin Suomen Punaisen Ristin (10.06.2017) sekä arkkipiispan (21.11.2017) ammatillinen erityisosaaminen. Toisaalta tiedotteissa korostuu myös yhteistyön merkitys (esimerkiksi 07.11.2016b, 19.05.2016a ja 21.04.2016) ja toisten toimijoiden tietämyksen ja osaamisen arvostaminen (esimerkiksi 08.11.2016 ja 21.03.2016) (vrt. Juhila 2016, 171–173).

Arja Jokinen on esittänyt Jonathan Potterin havaintojen pohjalta, että faktuaalista kuvausta voidaan pitää vakuuttavuuteen pyrkivän retoriikan äärimuotona. Jokinen jatkaa tällaisen ilmaisukeinon olevan lähes raportinomaisen kuvaus todellisuudesta ja siitä, miten asiat oikeasti ovat. Tällöin tosiasiat pyritään esittämään kiistattomina faktoina vaihtoehtoisten näkökulmien jäädessä huomiotta. (Jokinen 2016, 341). Vaikka yksittäiset sanat eivät välttämättä sellaisenaan tuota faktuaalista vaikutelmaa, voidaan erilaisten ääri-ilmaisujen havaitsemisen kautta tarkastella, onko tekstissä mahdollisesti käytetty erilaisia faktuaalistamisstrategioita (Juhila 2016, 149). Ääri-

ilmaisuja ovat esimerkiksi *kaikki, ei koskaan, aina, täysin* ja *yksikään*. Tiedotteissa esiintyy usein ääri-ilmaisu *kaikki*, esimerkiksi seuraavin tavoin:

Kaikki viime joulukuussa sovitut toimet, kuten turvapaikanhakijoiden siirtopäätökset ja toimenpiteet palauttamisen ja takaisinoton varmistamiseksi, on pantava täytäntöön nopeasti. (24.02.2016a.)

Kaikki EU:n alueelle laittomasti saapuvat tulee rekisteröidä ja laittomista maahantulijoista täytyy nopeasti erottaa kansainvälistä suojelua tarvitsevat. (20.04.2016.)

Faktuaalisella kielenkäytöllä on helpompi vakuuttaa yleisö kuin epävarmalla kielenkäytöllä. Mitä faktuaalisempaa kielenkäyttö on, sitä vähemmän siitä on havaittavissa kahden vaiheilla olemista, kiistanalaisuuksien tunnistamista tai spekulatiivisuutta. (Juhila 2016, 146–147.) Edellisissä tekstilainauksissa ääri-ilmauksella *kaikki* tuotetaan ehdottomalta vaikuttavaa varmuutta, jota ei juurikaan problematisoida. Toisin sanoen asiantiloja kuvataan vaihtoehdottomuusstrategian (Juhila 2016, 159–161, ks. myös Jokinen 2016, 358–360) kautta. Lisäksi ääri-ilmaisun tulkinnallinen painoarvo vaikuttaa erityisen suurelta sen sijoittuessa virkkeen alkuun. Toinen tiedotteissa usein käytetty ääri-ilmaisu, *koko*, esittää vakuuttavalla tavalla suurten joukkojen yhtenäisyyttä. *Koko* esiintyy aineistossa yleensä osana sanaliittoa, kuten seuraavissa tekstilainauksissa:

Laaja-alainen toiminta taistelualueilta palaavien kanssa on tärkeää koko suomalaisen yhteiskunnan turvallisuuden kannalta. (29.03.2017.)

Selonteossa hallitus sitoutuu turvaamaan sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon palvelut sekä viranomaisten toimintakyvyn koko maassa. (19.05.2016a.)

Ääri-ilmaisun avulla on mahdollista esittää enemmistön etua, ja juuri enemmistön etu vaikuttaa usein etualaistuvan sisäministeriön tiedotteissa. Enemmistön etua on vaikea kiistää, kun asiat faktuaalistetaan sosiaalisiin normeihin tukeutuvalla strategialla (Juhila 2016, 165–170). Sosiaalisin normeihin tukeutuva strategia käyttää hyväkseen sosiaalisia ja yhteisesti jaettuja normeja. Juhila (2016, 165) tarkoittaa tässä yhteydessä normeilla itsestäänselvyyksien kaltaisia periaatteita, jotka perustuvat vallitseviin käsityksiin ja tapoihin. Konkreettisimmillaan tällä voidaan tarkoittaa enemmistön etujen ajamista. Normit ovat kulttuurisidonnaisia, ja vaikka ne toisaalta ovatkin liikkuvajaisia, on ainakin osa normeista määriteltävissä kiistattomiksi jossakin tietyssä kontekstissa. Tällöin pelkästään normiin viittaaminen asettuu itsestään selväksi perusteluksi jollekin asiantilalle. (Juhila 2016, 165–166.) Aineistossani tällaiseksi normiksi asettuu erityisesti suomalaisen yhteiskunnan ja sen kansalaisten etu.

Taloudelliset resurssit ovat toisaalta peruste, jolla voidaan irtaantua yhteisistä sopimuksista ja yleisesti hyväksytyistä normeista, kuten seuraavassa tekstilainauksessa:

Valtionhallinnon resurssien rajallisuudesta ja ikääntyneiden määrän jatkuvasta noususta johtuen ohjelman toimenpiteet kohdennetaan erityisen haavoittuvassa asemassa olevien ikääntyneiden turvallisuuden parantamiseen. (24.11.2017.)

Esimerkiksi rahan puute voidaan yksinkertaisesti todeta, eikä lisäperusteluja tällöin tarvita. Taloudellisiin syihin vetoaminen onkin vahva normi, joka mahdollistaa muiden normien ohittamisen. (Juhila 2016, 169–170.) Myös Jokinen (2016, 352) on huomauttanut, että nimenomaan poliittiselle puheelle on tyypillistä vedota taloudellisiin seikkoihin faktanomaisesti, ja lopulta niin, että toisten vaihtoehtojen esittämiselle ei jää mahdollisuutta. Tekstilainauksessa resurssien vähyys vaikuttaa ohittavan enemmistöperiaatteen.

Itse todettuun vetoava strategia tarkoittaa sellaista vakuuttamisen tapaa, jossa vedotaan kertojan autenttiseen läsnäoloon tapahtumahetkellä. Omin silmin nähty ja koettu lisää kerrotun tiedon uskottavuutta. (Juhila 2016, 151–153.) Aineistoni tiedotteissa esiintyy hyvin vähän kuvatus kaltaista kerrontaa, mutta itse todettuun vedotaan kuitenkin välillisesti seuraavassa tekstilainauksessa:

Ministeri Risikko korosti ensiapuvalmiuksien ylläpidon tärkeyttä sekä kykyä välittää ja auttaa. Hätäkeskuspäivystäjien mukaan hätäpuheluissa kuuluu usein ihmisten välinpitämättömyys ja kiire.

– Soittaja ei pysty antamaan lisätietoa tilanteesta hätäkeskuspäivystäjälle tai noudattamaan tämän ohjeita, koska on jo poistunut esimerkiksi sairauskohtauksen saaneen ihmisen luota ja soittanut hätänumeroon muualta. Hätään joutunutta ei saa jättää yksin, ministeri Risikko totesi. (11.02.2017.)

Ministeri ei ole itse ollut paikalla kuvatus kaltaisissa tilanteissa, mutta hätäkeskuspäivystäjät ovat olleet ja kertoneet tapauksista eteenpäin. Strategialle on tyypillistä se, että tilanne todetaan ilman aktiivista toimintaa. Tapahtumiin osallistuminen vaikuttaa heikentävän esitettävän tiedon faktuaalista arvoa. (Juhila 2016, 154). Tekstilainauksen tapauksessa yleisön on mahdollista muodostaa mielessään esitetyn kaltainen kuva tapahtuneesta, jossa välinpitämätön ja kiireinen ohikulkija on poistunut hätään joutuneen luota liian nopeasti.

Tekstilainauksessa on nähtävissä myös toinen faktuaalistamisstrategia, jota esiintyy aineistossa huomattavasti runsaammin. Lainauksessa kerrotaan hätäkeskukseen saapuvista puheluista, joissa kiire kuuluu *usein*. Tässä on nähtävillä kvantifioiva faktuaalistamisstrategia. Kyseisellä strategialla tarkoitetaan tilannetta, jossa argumentointi perustuu täsmällisiin lukuihin tai sanalliseen, epätarkempaan määrällistämiseen. Tehokkaimmillaan kvantifiointi on tarkoissa, suurissa luvuissa ja toisaalta ”kaikki tai ei mitään” -tyyppisissä perusteluissa. Määrällistämällä voidaan tarkoittaa myös erilaisia määriä, osuuksia sekä suhteita kuvaileva ilmaisuja, kuten

paljon tai *kaikki*. (Juhila 2016, 161–162.) Kappaleen alussa mainittu ”usein” on osoitus kvantifioinnista. Toisaalta *usein* on melko epätarkka ilmaisu, joka ei sellaisenaan kerro esimerkiksi sitä, kuinka monta kertaa tietty tapahtuma on tapahtunut. Tällä ei kuitenkaan vaikuta olevan juurikaan merkitystä, sillä jo pelkkä mainitseminen siitä, että *usein* tapahtuu niin, että hädässä oleva jää yksin, riittänee vakuuttamaan yleisön. Tässä kohtaa sanallinen määrällistäminen vaikuttaakin toimivan paremmin kuin numeerinen. Jos esimerkiksi ilmoitettaisiin, että joka kymmenes puhelu tai 10 prosenttia puheluista, olisi vaikuttavuus toisenlainen. Tässä tapauksessa ei ole myöskään mahdollista tarkistaa, millaisista lukumääristä on aktuaalisesti kyse.

- Nykyjärjestelmä ei toimi. Sen vuoksi turvapaikkajärjestelmä on uudistettava kokonaisuudessaan. Suomen kannalta olisi hyvä, että sisäisten siirtojen järjestelmä voitaisiin ottaa käyttöön kriisitilanteessa, kun tulijamäärät vaarantavat Dublinin soveltamisen jäsenmaassa ja aiheuttavat vakavaa häiriötä koko EU:lle. Kaikkien jäsenvaltioiden tulisi osallistua sisäisiin siirtoihin, kokouksessa Suomea edustava sisäministeri Petteri Orpo sanoo. (20.04.2016.)

Tätä tekstilainausta on mahdollista tarkastella vaihtoehdottomuusstrategian näkökulmasta. Kyseisessä strategiassa yleisöä vakuutetaan siitä, että jokin asia voidaan hoitaa ja ratkaista vain yhdellä tavalla. Tapahtumat nähdään myös hyvin lineaarisesti, jolloin jotakin tapahtumaa seuraa väistämättä jokin toinen, itsestään selvältä vaikuttava asia. (Juhila 2016, 157–161.) Esimerkissä vaihtoehdottomuuksia on kaksi: nykyjärjestelmän toimimattomuus ja turvapaikkajärjestelmän välttämätön uudistaminen. Myöskään seurauksille ei määritellä vaihtoehtoja, vaan ”vakavan häiriön aiheutuminen” Euroopan unionille on itsestäänselvyys. Esitettyjen asioiden välillä on nähtävissä myös kausaalisuhde. Turvapaikkajärjestelmä tulisi uudistaa kokonaan *sen vuoksi*, että nykyjärjestelmä ei toimi.

Tiedotteet vaikuttavat käyttävän useita erilaisia faktuaalistamisstrategioita, kuten olen tässä alaluvussa esittänyt. Aineistoni tiedotteissa asiantuntemukseen pohjautuva

faktuaalistaminen etualaistuu siinä mielessä, että tiedotteet itsessään edustavat sisäministeriön kantoja ja näkemyksiä, jotka ohjaavat ja linjaavat koko hallinnon alaa. Sen lisäksi, että faktuaalistamisella pyritään vakuuttamaan yleisö jonkin tietyn asian tai tapahtuman oikeellisuudesta, on faktuaalistaminen mahdollista nähdä myös keinona tehdä tekstistä kerrottavampaa. Perehdyn tähän näkökulmaan tarkemmin kerronnan näkökulmasta tutkielman luvussa 3.3. Seuraavaksi siirryn tarkastelemaan tiedotteiden hypoteettista puhetta.

2.2 Hypoteettinen puhe

Hypoteettista puhetta voidaan käyttää tekemään tavallisista, arkisista asioista kerrottavampia. Hypoteettisen puheen käsite tulee lähellä modaalisuuden käsitettä, jotka kumpikin ovat kielen resursseja. Hypoteettisen ja modaalisen puheen avulla onkin mahdollista esittää *entä-jos* -tyyppisiä tapahtumasarjoja. Modaalinen suora esitys voi kertoa yhtä lailla niin kuvitelmista, unelmista kuin toteutumista odottavista toiveistakin. (Karttunen 2010, 237.) Seuraavan tekstilainauksen tavoin sisäministeriön tiedotteissa viitataan usein tulevaisuuteen, joka koetaan jollakin tavoin uhkaavaksi:

– Suomi on monella mittarilla mitattuna yksi maailman turvallisimmista maista. Meidän on pidettävä huoli siitä, että näin on myös jatkossa. Kaikilla, niin viranomaisilla kuin päättäjilläkin, on oltava yhteinen käsitys muuttuvasta turvallisuustilanteesta. Samalla on varmistettava viranomaisten toimivaltuudet, suorituskyky sekä muut riittävät resurssit. Me tunnistamme aiempaa vaikeammaksi käyneen tilanteen – nyt on aika toimia, Risikko summasi. (20.04.2017.)

Tulevaisuus esitetään tiedotteissa usein hypoteettisesti ja niin, että jotakin voi tapahtua, jos nyt ei tehdä jotakin (toisin kuin aiemmin). Hypoteettisten, tulevaisuuteen suuntautuneiden skenaarioiden esittämistä on mahdollista tarkastella sisäministeriön viestinnällisiä linjauksia vasten. Mihin tarpeeseen epävarman tiedon esittäminen vastaa? Kun viestinnän, eli siten myös tiedotteiden, tarkoitus on ”lisätä toiminnan

ymmärrettävyyttä, hyväksyttävyyttä ja vaikuttavuutta” sekä ”tarjota oikeaa tietoa kansalaisten mielipiteiden muodostamisen tueksi” (Sisäministeriön viestintäyksikkö 2016, 6–8), on mahdollista pohtia, miten hypoteettinen kerronta palvelee näitä tarkoituksia. Hypoteettisen kerronnan voi nähdä horjuttavan sitä käsitystä, mitä tiedotteista ja viestinnästä sisäministeriön viestintäoppaassa määritellään. Sen sijaan, että tiedotteet tekisivät asioista ymmärrettävämpiä, ne herättelevät todellisessa yleisössä epätietoisuutta ja epävarmuutta viittaamalla muun muassa siihen, kuinka turvallisuus ei tulevaisuudessa mahdollisesti olekaan samalla tasolla kuin nyt.

Sisäministeriön tiedotteissa lainattu puhe esitetään yhtä poikkeusta⁹ lukuunottamatta ajatusviivan välityksellä. Stenbergin mukaan lainattu merkitty puhe eroaa kaikista muista kommunikaation ja representoinnin tavoista. Lainausta sisältää vähintään kaksi erillistä diskursiivista tapahtumaa; sen, jossa asia alun perin ilmaistiin yhden tekijän toimesta ja toisen, missä asia siteerataan jonkun toisen tekijän toimesta. Nämä kaksi tapahtumaa ovat toisistaan erillisiä. (Sternberg 1982, 107.) Meir Sternberg (mts. 108) väittää, että mikään lainaus, ei edes lainausmerkein esitetty suora lainaus, ole alkuperäinen esitys itsessään. Suorana puheena esitetty lainaus on aina eri asia kuin alkuperäinen puhe tai ajatus, jota myöhemmin siteerataan. Näiden kahden tapahtuman välistä suhdetta voidaan kuvata myös merkitsijän ja merkityn väliseksi eroksi. Näin ollen alkuperäinen puhe on aina uniikki tapahtuma, jota edes sitaatein esitetty suora puhe ei voi sellaisenaan toistaa. (Sternberg 1982, 108.) Aineistoni tiedotteissa tämä näkyy siinä, että tiedotteet eivät koskaan esitä esimerkiksi jossakin tilanteessa pidettyä puhetta kokonaisuudessaan, vaan lainaavat puheesta osioita. Näin ollen puheista jää osioita pois, ja lainatun puheenkohdan merkitys saattaa muuttua, kun sitä siteerataan eri ympäristössä.

Lainattua puhetta on esitetty tiedotteissa yhteensä 33 kertaa. Lainatussa puheessa viitataan runsaasti tulevaisuuteen: 19 erillistä sitaattia käsittelee tulevaisuutta, eli 58 % lainautusta puheesta. Sisäministeriön tiedotteissa lainattu puhe on yleensä

---

⁹ Tiedotteessa 07.11.2016 (a) sitaatti pääministeriltä esitetään lainausmerkein.

sisäministerin, mutta myös muiden virkamiesten (esimerkiksi tiedotteet 22.03.2016 ja 29.03.2017) ja arkkipiispan (21.11.2016) puhetta on esitetty lainauksin.

Seuraavassa tekstilainauksessa on nähtävillä lisäksi toinen yleinen piirre, jota esiintyy tiedotteissa myös melko usein. Tiedotteissa mainitaan yhteensä 11 kertaa, kuinka jotakin ”ei ole”:

- Hyvinvointiyhteiskunnan ulkopuolelle muodostuva järjestelmä on viranomaisten ja kirkon yhteinen huoli. Eläminen yhteiskunnan ulkopuolella ilman laillisia oleskelun edellytyksiä ei ole kenenkään etu, sillä syrjäytyminen ja joutuminen rikollisryhmien hyväksikäyttämäksi ovat näille ihmisille todellisia uhkia, ministeri Risikko muistuttaa. (21.11.2016.)

Tämänkaltainen negaation kautta kertominen kertoo yhtä paljon siitä, mitä ei ole, kuin siitä, mitä pidetään yleisesti hyväksyttävänä ja tavoiteltavana sekä kulttuurin mukaisina oletuksina (Karttunen 2008, 419–420). Suomalaisen, sisäisestä turvallisuudesta vastaavan viranomaisen näkökulmasta laitton maassa oleskelu on luontevaa pyrkiä esittämään haittana. Tämänkaltaista kerrontaa on mahdollista lähestyä epäkerrotun käsitteen kautta.

Laura Karttunen (2008) viittaa Princen vuoden 1988 ”Disnarrated”-artikkeliin, jossa Prince muotoili Karttusen mukaan uuden kerronnan kategorian, epäkerrotun. Karttunen (2008, 419) esittää, Princeä mukaillen, että epäkerrotulla tarkoitetaan sellaista kerrontaa, joka muodostuu esimerkiksi sellaisista sanonnoista jotka käsittelevät sitä, mitä ei tapahtunut. Epäkerrottu on myös eräs kerronnan elementti, jota käytetään sisäministeriön tiedotteissa:

- Valiokunnan näkemyksen mukaisesti nykytasaisen sisäisen turvallisuuden rakenteiden ylläpitäminen ei ole mahdollista ilman selkeitä lisäresursseja. (20.04.2017.)

Vaikka toimintaympäristö on muuttunut merkittävästi myös Suomessa, ei laitton maassa oleskelu ole uusi asia maassamme. (03.04.2017a.)

Uudelle turvallisuustilanteelle on leimallista, että ulkoista ja sisäistä turvallisuutta ei voida enää erottaa toisistaan. Uhat ovat monimutkaisia ja muuttuvat nopeasti, ennustettavuus on heikentynyt. Näkyvissä ei ole muutosta parempaan. (19.05.2016a.)

Epäkerrottua on mahdollista lähestyä juuri negaation kautta. Hypoteettisella ja toteutumattomalla tapahtumalla, joka ei toteutunut mutta joka olisi voinut tapahtua, on mahdollista rikastuttaa kerrontaa. Epäkerrottua kerrontaa tarkastelemalla on puolestaan mahdollista tehdä näkyväksi sosiaalisia normeja ja sopimuksia, jotka (fiktiivisessä) maailmassa ovat hallitsevassa asemassa. (Karttunen 2008, 419–420.) Karttunen esittää, että kielteisen muodon epämääräisyyden vuoksi uudet tiedot esitetään yleensä myöntävän muodon kautta. Aina tämä ei kuitenkaan ole mahdollista. (Mts. 421–423.) Sisäministeriön tiedotteissa kieltomuotoa käytetään kuitenkin myös uuden tiedon esittämiseen. Edellä esitetyt tekstilainaukset käyttävät kukin negaatiota jonkin verran erilaisissa merkityksissä ja tarkoituksissa. Ensimmäisessä tekstilainauksessa (20.04.2017) lisäresurssien tarve perustellaan sillä, että ilman lisärahoitusta turvallisuuden ylläpito ei ole mahdollista. Tämänkaltaiseen väittämään on haastavaa esittää vasta-argumentteja. Negaatio osoittaa tässä kohdin normia, eli tässä tapauksessa sitä, että normaalitilanteessa resurssit ovat riittävät ja turvallisuuden rakenteet saadaan ylläpidettyä. Tätä esimerkkiä on mahdollista kuvailla myös epäkerrotun määritelmää vastustavaksi rajatapaukseksi. Epäkerrotun koskiessa mennyttä aikaa, ja sitä, mitä ei tapahtunut (Karttunen 2008, 421–422), suuntautuu virke tulevaan ja esittää tulevaisuutta koskevan skenaarion.

Toisessa tekstilainauksessa (03.04.2017a) kieltomuodon käyttö nimenomaisesti korostaa, kuinka jokin uudeksi luultu ilmiö ei olekaan uusia asia ”maassamme”. Lisäksi esitetään ehdottomuutena, ja tässä esimerkissä nimenomaisesti kertojan

diskurssissa, että muutosta parempaan ei ole näkyvissä. Kieltomuodon ja monikon ensimmäisen persoonamuodon käyttö kiinnittää huomiota siihen, kuinka jostakin asiasta on tullut normi, vaikka sen (laittoman maassa oleskelun) ei sitä pitäisi olla. Vastuuta asiasta vaikutetaan siirrettävän kaikille, kun käytetään monikkomuotoa. Eikö vastuu asiasta kuuluisi nimenomaan sisäisen turvallisuuden viranomaisille, ei kaikille kansalaisille? Viimeisessä tekstilainauksessa (19.05.2016a) epäkerrottu korostuu. Nykyhetken tilanne ja hypoteettinen tulevaisuus esitetään korostetusti negaation kautta. Edellä esitetyt retoriset valinnat antavat viitteitä siitä, millaiseksi tiedotteiden vastaanottajat on abstraktoitu. Seuraavaksi kiinnitän tarkemmin huomiota näihin yleisöihin.

2.3 Yleisön roolit

Iversen on esittänyt, että nimenomaan yleisön käsite on avainsana erilaisissa retorisissa lähestymistavoissa. Kertomusten ja kerronnan retoriikan tutkimus voisikin hyötyä erityisesti retorisen narratologian sovelluksista eettisen ja arvoa tuottavan vuorovaikutuksen analyysissä suhteessa tekstiin ja lukijaan. (Iversen 2014, kappale 34.) Iversenin näkemysten tavoin koen, että tarkasteltaessa kertomusten tapoja vaikuttaa ja vakuuttaa on tärkeää kiinnittää huomiota myös erilaisiin yleisörooleihin, joita teksteille on mahdollista konstruoida.

Rabinowitzin (1987, 20–21; 93–104) ja Phelanin (2007, 4–5; 2017, 8–9) retoriskommunikatiivisia malleja seuraten yleisöroolit on mahdollista jakaa neljään eri kategoriaan: todelliseen yleisöön, tekijän tarkoittamaan yleisöön, kertojan yleisöön ja kerronnalliseen yleisöön. Todellisella yleisöllä tarkoitan tässä tutkielmassa tiedotteiden aktuaalista yleisöä. Ei-fiktiivisessä tekstissä kertojan yleisöä ja tekijän tarkoittamaa yleisöä on Phelanin (2017, 7) mukaan mahdotonta erottaa, jos kertoja ei henkilöidy. Tiedotteiden tapauksessa tapahtuu juuri näin. Kertomuksen kommunikatiivisia tasoja mukaillen on myös loogista, että samaistaessani tekijän ja kertojan, myös tekijän ja kertojan yleisöt sijoittuvat vastaavaan suhteeseen. Käsitellessäni tekijän – tekijä-kertojan – yleisöä, käsittelen samalla siis myös kertojan

yleisöä. Neljäs yleisörooli, kerronnallinen yleisö on tarkkailija-asema, jossa yleisö huomioi sekä henkilöhahmot että tapahtumat todellisina ja hyväksyen koko (fiktiivisen) maailman olemassaolon sellaisena, kun se on esitetty (Phelan 2017, 7).

Tekijä ei voi tuntea todellista yleisöä, mutta tekijä tarvitsee silti jonkin ajatuksen siitä, kenelle tekstiä kirjoitetaan.¹⁰ Oletukset yleisöstä voivat olla tietoisia tai tiedostamattomia, ja todellisen yleisön ja tekijän tarkoittaman yleisön roolit voivat olla enemmän tai vähemmän päällekkäisiä. (Rabinowitz 1987, 21.) Rabinowitzin (mts. 21) mukaan tästä aiheutuu se, että teosten retoriikka perustuu tekijöiden oletuksille ja arvauksille siitä, millainen yleisö teoksia lukee. Tätä hypoteettista yleisöä Rabinowitz kuvaa *authorial audience* -käsitteellä. Kirjallisuudentutkija Kai Mikkosen (2011, 40) tarkastelussa käsite kääntyy suomen kielelle luontevimmin tekijän tarkoittamaksi yleisöksi. Käytän tutkielmassa tätä suomennosta. Tästä yleisöjoukosta on käytetty myös nimitystä auktoriaalinen lukija tai auktoriaalinen yleisö (mts. 40).¹¹

Tekijän tarkoittaman yleisön käsitteellä tarkoitetaan enemmän tai vähemmän hypoteettista yleisöä, sillä tekijät arvailevat millaiselle yleisölle teoksensa suuntaavat ja pohjaavat retoriset valinnat oletuksille yleisöstä. Oletukset voivat osua oikeaan, mutta näin ei välttämättä aina tapahdu. (Rabinowitz 1987, 21; Phelan 2017, 7.) Tekijän tarkoittaman yleisön analysoiminen ei kuitenkaan tarkoita todellisen tekijän intentioiden tulkitsemista. Tämä yleisön rooli on pikemminkin sosiaalisista konventioista muodostuva, eikä viittaa tekijän henkilökohtaisiin intentioihin. Käsitteen avulla on mahdollista tarkastella todellisen yleisön yrityksiä lukea tekstiä kuten tekijä tarkoitti, mutta ei etsiä tekijän omia tarkoituksia. (Phelan 2016, 204.)

---

¹⁰ Rabinowitzin mukaan etenkin realististen historiallisten fiktiivisten tekstien tekijät joutuvat noudattelemaan todellisia tapahtumia ja tapahtumapaikkoja kerronnassaan. Rabinowitz antaa esimerkiksi Margaret Mitchellin *Tuulen viemää* -teoksen, jossa fiktiivisille henkilöhahmoille voisi kyllä tapahtua mitä vaan, mutta etelävaltioita ei ole mahdollista laittaa kyseisessä genressä voittamaan Yhdysvaltojen sisällissotaa. (Rabinowitz 1987, 24.)

¹¹ Käytän tutkielmassani pääsääntöisesti yleisöön viittaavia käsitteitä Rabinowitzin (1987, 20–22) ja Phelanin (2017, 7) tavoin suoran lukijaan viittaavien käsitteiden sijasta, sillä tulkiten niiden kuvaavan onnistuneemmin niitä rooleja, joita tiedotteiden vastaanottajille on retorisen kertomusteorian näkökulmasta mahdollista hahmottaa.

Liittyäkseen tekijän tarkoitettuun yleisöön ei tule kysyä, millainen puhtaan luennan kustakin tekstistä tulisi olla. Sen sijaan tulisi kiinnittää huomiota siihen, millaiselle yleisölle tekijä tekstinsä kirjoitti. (Rabinowitz 1987, 26.) Kyse on sosiaalisesta ja tulkinnallisesta yhteisöstä, jossa hyväksytään lukutapa, joka on sellaisten sosiaalisten käytäntöjen mukainen, jonka tekijä ja tekijän tarkoittama yleisö jakavat. Rabinowitz (1987, 22) on lisäksi huomauttaanut, että tekijän tarkoittaman yleisön tavalla lukeminen tarkoittaa myös huomion kiinnittämistä siihen, millä tavalla luetaan.¹²

Todellisen yleisön jokainen jäsen on erilainen ja myöskin lukee ja tulkitsee lukemansa eri tavoin ja erilaisista lähtökohdista (Rabinowitz 1987, 20–21). Sisäministeriön tiedotteiden kohdalla on mahdollista hahmottaa tiedotteiden todellinen yleisö konkreettisesti hyvin laajaksi joukoksi. Sisäministeriön tiedotteet julkaistaan sisäministeriön verkkosivujen lisäksi ainakin valtioneuvoston verkkosivuilla. Tiedotteisiin viitataan myös muissa hallinnonalan viestintäkanavissa. Lisäksi tiedotteet toimivat yleisesti joukkoviestintävälineissä julkaistavien uutisten lähteinä (Juntunen 2011). Esimerkiksi Suomen ja Venäjän sisäministeritapaamisen valmistelusta kertova tiedote (15.01.2016) on julkaistu vähäisin muutoksin ainakin *Keskisuomalaisen*, *Ilta-Sanomien*, *MTV:n* ja *Ylen* verkkosivustoilla. Näin ollen sisäministeriön tiedotteiden todellinen yleisö muodostuu sekä tiedotteita tietoisesti lukevista, että myös heistä, jotka toimivat tiedotteiden todellisena, sekundaarisena yleisönä tiedotusvälineiden kautta.

Tiedotteiden kohdalla todellisen yleisön käsite on ongelmallinen, sillä todellinen yleisö ei kaikissa tapauksessa ole edes tietoinen roolistaan tiedotteiden todellisena yleisönä. Näin ollen myöskään tekijän ei ole mahdollista tietää esimerkiksi sitä, missä tarkoituksessa tai yhteydessä todellinen yleisö tiedotteita lukee. Todellisen yleisön tietämystä, oletuksia tai asenteita ei ole mahdollista tavoittaa tekstianalyysin keinoin. Sen sijaan tekijän tarkoittamaa yleisöä ja tälle yleisölle hahmoteltuja ominaisuuksia on mahdollista tarkastella kirjoittamisajankohdan olosuhteiden kautta (Phelan 2017, 6; 26;

---

¹² Käsittelen tarkemmin tiedotteiden erilaisia lukutapoja Wayne C. Boothin (1994) myötä- ja vastalukemisen käsitteiden kautta tutkielman luvussa 4.3.

Mikkonen 2011, 43). Tekijä, teksti ja lukija asettuvat näin vuorovaikutussuhteeseen toisiinsa nähden. Oma analyysini on tekstilähtöistä, ja tästä näkökulmasta lähestyn seuraavaksi tiedotteiden tekijän tarkoittamaa yleisöä.

Sisäministeriön tiedotteiden tekijän tarkoittama yleisön rooliin kuuluu tietämys oikeasta ja väärästä (29.03.2017), käsitys ihmisoikeuksista (03.04.2017a) sekä rikollisuuden tuomitseminen. Rikollisuutta käsitellään eri tavoin kahdessatoista tiedotteessa, joista seuraavaksi käsittelen tarkemmin Suomen ja Venäjän sisäministerien tapaamiseen liittyvää tiedotetta:

Sisäministerit totesivat kahdenvälisessä tapaamisessaan, että sekä Euroopan unioniin että Venäjälle suuntautuva laitton maahantulo on ilmiö, jota pitää seurata tarkasti ja pyrkiä pitämään hallinnassa. Maailman kriisit Lähi-idässä, Afganistanissa ja Somaliassa synnyttävät muuttovirtoja, joita rikolliset pyrkivät ohjailemaan ja hyötymään niistä. (27.01.2016.)

Tekstilainauksen ensimmäinen virke, jossa korostuu jo aiemmin mainitsemani Suomen ja Venäjän kahdenvälinen yhteistyö, osoittaa sekä tiedotteen julkaisuajankohdan voimassa oleviin sopimuksiin (esimerkiksi Schengen-sopimus) että ajankohdan yleiseen käsitykseen voimistuvasta muuttoliikkeestä. Toisesta virkkeestä on tulkittavissa tekijän tarkoittamalle yleisölle oletettu näkemys siitä, että rikollisuutta pidetään yleisesti huonona asiana. Tähän rooliin todellisen yleisön on todennäköistä uskoa samaistuvan, etenkin kun todellisen yleisön siirtymistä tekijän tarkoittaman yleisön rooliin tuetaan vielä kuvailemalla, kuinka rikolliset voivat saada mahdollista hyötyä erilaisten kriisien aikaansaamista muuttoliikkeistä.

Sisäministeriön tiedotteiden kohdalla tekijän tarkoittaman yleisö on hyvin tietoinen ympäröivän maailman tilanteesta ja tapahtumista. Monimutkaisiakaan asioita ei juuri perustella, joka toisaalta selittyy tiedotteen lyhyellä ja informatiivisellä muodolla (Komppa 2006, 303–304) ja toisaalta erilaisilla tavoilla faktuaalista (Juhila 2016, 146)

asioita, kuten esitin aiemmin tässä pääluvussa. Seuraavassa tekstilainauksissa tekijän tarkoittaman yleisön oletettu tietämys tulee konkreettisesti esille:

Sisäministeri Orpo keskustelee ministerikollegansa kanssa muun muassa Kreikkaan suunnitelluista hotspot-käsittelykeskuksista, Schengen-järjestelmän toimivuudesta ja turvapaikanhakijoiden sisäisistä siirroista EU-alueen sisällä. Viime toukokuussa sovitut siirrot Kreikasta ja Italiasta ovat käynnistyneet hitaasti, sillä vain osa EU-maista on vastaanottanut turvapaikanhakijoita sovitusti. (24.02.2016b.)

Tekstilainaus on toinen tiedotteen kahdesta tekstikappaleesta, jonka aiheena on Kreikan varaulkoministerin Suomen vierailu. Tekstilainaus päättää tiedotteen, ja ainoastaan viimeistä virkettä on mahdollista pitää jonkin verran taustoittavana. Sen sijaan tekijän tarkoittaman yleisön odotetaan tietävän mitä erilaiset käsittelykeskukset, Schengen-järjestelmä tai turvapaikanhakijoiden sisäiset siirrot tarkoittavat. Rabinowitz (1987, 25) on esittänyt, että tekstin kokonaistulkinta jää vajaaksi, jos todellinen yleisö ei asetu tekijän yleisön rooliin. Tiedotteiden viitekehyksessä oleellisempaa on mahdollisesti se, että jos osa todellisesta yleisöstä asettuu tekijän tarkoittaman yleisön rooliin, ja osa jää sen ulkopuolelle, mitä tämä tarkoittaa tiedotteiden ”oikean tiedon tarjoamisen” kannalta sekä tiedotteiden yksitulkintaisuuden näkökulmasta?

Seuraavassa tekstilainauksessa tekijän tarkoittamalla yleisöllä oletetaan olevan tietämystä Suomen ja Venäjän historiasta:

– Vaikka Suomen itäraja on myös Schengen-alueen ulkoraja, sekä Suomi että Venäjä haluavat ratkoa asioita ensisijaisesti kahdenvälisesti. Kahdenvälisellä yhteistyöllä on maidemme välillä pitkä ja hyvä perinne, Orpo sanoo. (27.01.2016.)

Tekijän tarkoittama yleisö tietää ja tuntee sekä Suomen ja Venäjän roolin maailmankartalla että maiden välisen yhteistyön perinnettä. On myös mahdollista, että todellinen yleisö ei tässä kohdin asetukaan tekijän tarkoittaman yleisön rooliin,

vaan sen sijaan kiistää näiden maiden hyvän yhteistyön ja sen merkityksen. Tekstilainaus vaikuttaakin kuvastavan tekijän tarkoittaman yleisön roolia ideaaliyleisönä, joka ei problematisoi Suomen ja Venäjän yhteistä historiaa. Suomen ja Venäjän yhteistyöhön viitataan samankaltaisesti myös kolmessa (22.03.2016, 15.01.2016 ja 07.01.2016) muussa tiedotteessa. Tältä osin tekijän tarkoittama yleisö vaikuttaakin olevan yhteneväinen selonteossa mainitun Suomen virallisen, poliittisen linjan kanssa, jossa korostuu maiden välinen kahdenkeskinen yhteistyö (Valtioneuvoston kanslia 2016, 24). Toisaalta tämä on mahdollista nähdä kutsuna asettua kerronnallisen yleisön rooliin.

Rabinowitz (1987, 94–95) on määritellyt kerronnallisen yleisön todellisen yleisön ja tekijän tarkoittaman yleisön väliin sijoittuvaksi rooliksi, johon teksti pyrkii yleisöä houkuttelemaan. Kerronnallinen yleisö on mahdollista määrittää kysymällä, mitä pitäisi tietää ja uskoa, jotta (fiktiivinen) teksti olisi mahdollista ottaa totena. Rabinowitz (mts. 96) jatkaa, että kerronnalliseen yleisön roolin omaksuminen on helppoa erityisesti realistisen fiktion kohdalla. Olisiko tätä näkemystä mahdollista soveltaa tiedotteisiin? Tällöin kerronnallisen yleisön rooliin voisi kuulua tiedotteiden viestin hyväksyminen sellaisenaan. Kerronnallisen yleisön rooli on kuitenkin nähty ominaisena lähinnä fiktiivisille teksteille (Rabinowitz 1987, 96–96; Phelan 2017, 7), eikä se sellaisenaan näytä tuovan lisäarvoa tiedotteiden yleisöroolien analysoimiseen.

Tekijän tarkoittama yleisö vaikuttaa edellä esitetyn perusteella melko asiantuntevalta. Tiedotteiden yleisöllä oletetaan olevan jo ennakoon tietämystä sisäministeriön tiedottamista asioita. Tiedotteiden viestin välittyminen siten, kuin tekijä sen tarkoitti, edellyttää tiedotteiden todellisen yleisön asettumista tekijän tarkoittaman yleisön rooliin ja samalla tekijän arvojen ja asenteiden hyväksymistä. Tiedotteissa käytettyjen faktuaalistamisstrategioiden on mahdollista nähdä tukevan todellisen yleisön siirtymistä tekijän tarkoittaman yleisön rooliin, sillä faktuaalisesti esitetyn tiedon todenperäisyyttä on haastellista kiistää (Juhila 2016, 146). Tällöin todellisen yleisö lukisi tiedotteita kuten tekijä tarkoitti.

Rabinowitzin (1987, 176) mukaan tekstejä luetaan aina ”jonain”. Rabinowitz (1987, 176–178) käyttää tästä käsitettä geneerinen paikannus (*generic placement*). Geneeriset paikannukset ovat olemassa jo ennen lukukokemusta. Geneerinen paikannus voisi olla käyttökelpoinen käsite määrittelemään sitä, miksi tiedotteiden oletetaan olevan tietynlaisia jo ennen todellista lukutapahtumaa. Geneerinen paikannus tarkoittaa kaikille teksteille löytyvän jokin paikka lajien tuntemuksessa (mts. 176–178). Tästä osin alitajuisestakin prosessista, jossa tekstistä tunnistetaan erilaisia lajirepertoarin piirteitä jo ennen varsinaista lukutapahtumaa tai sen alussa, puhuu myös Fowler (1982, 88) kartoittaessaan niitä geneerisiä signaaleja, joilla on merkittävä vaikutus tulkinnan muodostamiseen. Tulkitsen tässä pääluvussa käsiteltyjen kerronnallisten keinojen horjuttavan tiedotteiden lajimäärittelyä ja geneeristä paikannusta. Kertominen siitä, mitä ei tapahtunut, tai siitä, mitä tulevaisuudessa voisi mahdollisesti tapahtua, ei sovi tiedotteiden tekstilajin ominaispiirteisiin. Samalla Karttusen ja Stenbergin käsitteellistämät hypoteettinen puhe, negaation kautta kertominen ja epäkerrottu kerronta vastustavat todellisen yleisön ja tekijän tarkoittaman yleisön lukutapojen yhdistymistä, sillä ne enemmänkin problematisoivat kuin selkeyttävät tai vahvistavat tiedotteiden viestiä. Tällöin todellinen yleisö ei lue tiedotteita, kuten tekijä tarkoitti, jolloin erilaisten lukutapojen ja monitulkintaisuuden määrä kasvaa. Seuraavassa luvussa kohdistan analyysiin tiedotteiden kertoviin ääniin, ja pohdin niiden roolia tiedotteiden retoriikassa.

3 Tiedotteiden kertovat äänet

Tämän tutkielman kannalta äänen käsite on relevantti, sillä sen avulla on mahdollista tuoda esiin erilaisia kerronnan muotoja tutkimusaineistosta. Ääni on kirjallisuustieteellisenä käsitteenä melko monimutkainen ilmiö. Äänen käsitettä onkin lähestytty erilaisista näkökulmista. Siinä missä Susan S. Lanser (1992, 4–5) käyttää ääneen liittyvää käsitteistöä, lähestyy Uri Margolin (2000) yhteisöllistä kertomista sekä puhujan että kerronnan käsitteiden kautta. Lanseria ja Margolinia voidaan pitää keskeisinä teoreetikkoina yhteisöllisen äänen tutkimusalalla. Lanserin feministä narratologiaa edustavat tutkimusote poikkeaa tutkielmani retorisesta viitekehyksestä, mutta näkemykseni mukaan tämä ei estä soveltamasta Lanserin äänten typologiaa myös tässä analyysissä.¹³

2010-luvulla myös kognitiivisen narratologian tutkimussuuntausta edustava Natalya Bekhta on ollut kiinnostunut yhteisöllisen kerronnan konventioista. Yhteisöllinen ääni on herättänyt lisäksi kiinnostusta epäluonnollisen narratologian piirissä, mutta vaikka viittaankin jatkossa jonkin verran myös esimerkiksi Brian Richardsoniin, sanoudun irti epäluonnollisen narratologian viitekehyksestä. Tarkoitukseni on tässä luvussa selvittää, millaisia kertojapositioneja tiedotteista on havaittavissa. Kiinnitän huomiota etenkin yhteisölliseen kerrontaan, sillä erityisesti monikon ensimmäisessä persoonamuodossa tapahtuva kerronta korostuu etenkin tiedotteiden lainattua puhetta esittävissä kohdissa.

---

¹³ On kuitenkin huomioitava, että kertovia ääniä käsittelevässä klassikkoteoksessaan *Fictions of Authority: Women Writers and Narrative Voice* (1992, 21–22) Lanser kohdistaa etenkin yhteisöllisen äänen erilaisten marginaaliryhmien käyttöön. Tässä tutkielmassa yhteisölliselle äänelle ei kuitenkaan aseteta tämän kaltaista rajausta.

3.1 Kertojapositiot

Lanser (1992) on mallintanut kertovan äänen kolmeen kategoriaan. Autoriaalinen ääni (*authorial voice*) on hetero- ja ekstrapadiegeettinen, julkinen ja tekijänkaltainen kertojan ääni. Jos tekijää ja kertojaa ei ole tekstin tasolla eritelty, on autoriaalinen ääni hallitsevimmassa asemassa kerronnan tasolla. Henkilökohtainen ääni (*personal voice*) tarkoittaa sellaista kerrontaa, jossa kertoja kertoo oman tarinansa. Lanser ei kuitenkaan halua kutsua kaikkia homodiegeettisiä kertojia tai minäkertojia henkilökohtaisiksi ääniksi, vaan kohdentaa henkilökohtaisen äänen käsitteen sellaisiin kertojiin, jotka ovat oman kertomuksensa päähenkilöitä. Kolmanneksi kategoriaksi Lanser on määritellyt yhteisöllisen äänen (*communal voice*). (Lanser 1992, 15–22; 278–279.) Tarkastelen seuraavaksi, millaisia ääniä aineistostani on havaittavissa Lanserin typologian pohjalta. Aloitan analysoimalla autoriaalista kerronnan ääntä seuraavien tekstilainauksen kautta:

Turvallisuus ei synny vain turvallisuusviranomaisten toiminnasta, vaan sen rakentamiseen tarvitaan kaikkia. (02.09.2016.)

Suomen turvallisuusympäristö on muuttunut nopeasti lähialueiden kriisien, terrorismin ja laajan laittoman maahantulon takia. Hybridituhilla tarkoitetaan tapoja aiheuttaa kohdemaassa tai kansainvälisessä toimijassa painetta, vahinkoa, epävarmuutta ja epävakautta. Keinovalikoima voi olla laaja ja vaikeasti tunnistettava. (28.04.2016.)

Tulkitsen esimerkit autoriaalisen kertojan välittämiksi. Kerronta ei personoidu suoraan kehenkään, eikä lausumia ole merkitty tekstuaalisesti esimerkiksi sisäministerin lausumiksi. Kertoja on oman kerrontansa auktoriteetti joka päättää mitä kertoo ja miten. Fiktiivisissä teksteissä autoriaaliseen ääneen voidaan liittää myös kertojan kaikkitietävyyttä tarinamaailmassa (Lanser 1992, 130–133). Autoriaalinen ääni muistuttaa läheisesti kaikkitietävää kerrontaa (mts. 19–20) ja autoriaalisuutta

onkin pidetty yhtenä (fiktiivisen) kaikkietävän kertojan ominaisuutena (Culler 2004; Nelles 2006). Jonathan Culler (2004, 26; 30–31) nimeää yhdeksi kaikkietävyyden ilmentymäksi tekijän kaltaisen kertojan, joka tavoittelee tekijän asemaa erityisesti retorisin keinoin. Tämä ilmenee esimerkiksi kertojan laajoilla kyvyillä kuvata sitä, miten asiat menevä. William Nelles (2006, 121) puolestaan esittää, että kaikkietävyyttä on mahdollista tarkastella neljästä näkökulmasta. Nämä ovat kaikkivoipaisuus, rajoittamaton liikkuminen ajassa ja paikassa sekä telepatia.

Tiedotteiden autoriaalinen ääni pyrkii enemmänkin tiedollisen ylivertaisuuden esittämiseen kuin kaikkietävyyteen. Sisäministeriön viestintäoppaan mukaan viestinnän yhtenä pyrkimyksenä on ”auttaa kansalaisia ymmärtämään maailmaa” (Sisäministeriön viestintäyksikkö 2016, 9). Asiat esitetään tiedotteissa tosiasioina (vrt. oikean tiedon tarjoaminen), mutta niitä ei varsinaisesti perustella, eikä vaihtoehtoisia mielipiteitä tuoda esiin. Tällainen asioiden esittämisen tapa muistuttaa faktuaalistamisen keinoja, joita käsittelin tutkielman luvussa 2.1. Turvallisuuden rakentaminen yhteistyöllä vaikuttaa kuitenkin mielipiteeltä, jonka uskottavuus muodostuu autoriaalisen äänen kautta ja jota on vaikea kiistää.

Tiedotteissa esiintyy vähäisesti yksikön ensimmäisessä persoonamuodossa tapahtuvaa kerrontaa. Lanserin (1992, 142) typologian mukaisesti vasta minä-muotoiset päähenkilöt voivat tulla määritellyksi henkilökohtaisen äänen käsitteen kautta. Toisaalta minä-muotoinen kerronta voi olla osoitus myös yhteisöllisestä äänestä. Tällöin kertojapositio on lauseopillisesti yksikön ensimmäisen persoonan kertoja, mutta kerronta on silti enemmän yhteisöllistä kuin yksilöllistä. Tällainen kertojapositio representoi koko yhteisöä, vaikka kerronta olisikin tekstuaalisesti yksikkömuotoista. (Lanser 1992, 241–243.) Seuraavassa tekstilainauksessa viranomaisen esittää ensiksi autoriaalisen toiveen (”toivon”), ja omaksuu seuraavaksi yhteisöllisen kansalaisen (”jokainen meistä”) roolin:

Toivon, että jokainen meistä muistaa kotivaran tärkeyden: kotoa pitäisi löytyä ruokaa ja vettä 72 tunnin tarpeiksi. (14.06.2017.)

Viestinnällinen perusasetelma vaikuttaa romuttuvan. Viranomaisen ja kansalaiset ovat subjektiopositioina melko kaukana toisistaan. Minä-muodon käyttö ei ole myöskään osoitus henkilökohtaisesta kerronnasta, sillä ”minä” ei kerro omaa tarinaansa vaan edustaa pikemminkin viranomaistahoa. Esimerkissä toisaalta siis pitäydytään auktoriteettiasemassa ja toisaalta ollaan yksi meistä. Tässä yksittäisessä virkkeessä on nähtävissä yritys saattaa yhteen sekä autoriaalinen että yhteisöllinen ääni. Me-kerronnan käytöllä fiktion ulkopuolella on kuitenkin kovat panokset ja me-kerronnan käyttöä voidaankin pitää myös kiistanalaisena kerronnallisena keinona. Joka tapauksessa me-kerronnan käyttö avaa uusia mahdollisuuksia kerrontaan myös ei-fiktiivisessä ympäristössä. (Richardson 2015, 205; ks. myös Lanser 1992, 254.) Yllä esitetystä tekstilainauksessa erilaisten kertovien äänten yhteen saattaminen vaikuttaa ainakin osittain epäonnistuvan, sillä autoriaalisen ja yhteisöllisen äänen lähes samanaikainen kuuluminen vaikuttaa herättävän enemmän kysymyksiä kuin vastauksia. Bekhta (2017, 178) esimerkiksi toteaa, että kerronnallinen ”me” ei voi koskaan identifioitua ”minäksi”. Esimerkissä käy kuitenkin juuri näin.

Satamapäivistä kertovan tiedotteen ensimmäinen kappale, joka on määritelty tiedotteen tärkeimmän asian kertovaksi osaksi, sitoo satamat, koska ne ovat rajanylityspaikkoja, osaksi rajaturvallisuutta:

– Rajanylityspaikat, kuten satamat, ovat monien turvallisuusilmiöiden avainkohta. Vaikka esimerkiksi ihmiskauppa, huumekauppa ja laajamittaiset muuttoliikkeet saavat useimmiten alkunsa kaukana Suomesta, ne näkyvät jo suomalaisten viranomaisten arjessa. Valitettavasti terrorismin uhkakin on rantautunut Suomeen. Turvalliset ja sujuvat liikenne- ja matkustajaterminaali järjestelyt ovat matkustaja- ja

risteilyliikenteen menestyksen edellytys, sisäministeri Paula Risikko totesi Satamapäivillä tiistaina 19. syyskuuta. (19.09.2017.)

Rajanylityspaikkoja kutsutaan tiedotteessa ”turvallisuusilmiöiden avainkohdiksi”. Seuraavassa virkkeessä turvallisuusilmiöt nimetään ihmiskaupaksi, huumekaupaksi ja laajamittaisiksi muuttoliikkeiksi. Nämä muualla alkavat mutta Suomeenkin siirtyneet ilmiöt työllistävät tiedotteen ensimmäisen kappaleen mukaan suomalaisia viranomaisia. Tämän jälkeen esitetään toteamuksen muodossa seuraava virke: ”Valitettavasti terrorismin uhkakin on rantautunut Suomeen”. *Valitettavasti*-sanana käyttö viittaa jonkun intentioon. Tiedotteesta ei kuitenkaan käy ilmi, kenen intentiosta on kyse. Joku kuitenkin kertoo, että jonkun mielestä jokin asia on valitettavaa. Esitän, että tekstiin luodaan tätä kautta inhimillisyyden ja tuttuuden tunnetta. Tiedotteen tekstissä olisi mahdollista vain todeta uhan mahdollisuus, mutta pahoittelemalla tätä asiaa tekstin sävy muuttuu toteavasta arvottavaksi.

Henkilökohtaisen äänen havaitseminen viranomaistiedotuksessa vaikuttaa lähtökohtaisesti tiedotteiden lajimäärittelyyn sopimattomalta piirteeltä, sillä tiedotteiden kaltaisille tekstilajeille on todettu olevan ominaista toisten tekstien ja instituutioiden esiintyminen toimijoina tekstin tuottamassa todellisuudessa (Heikkinen 2002, 34; Komppa 2002, 76–77). Joidenkin tiedotteiden kohdalla erilaiset kertovat äänet vaikuttavat kuitenkin sekoittuvan:

Oivana esimerkkinä Risikko nosti esille Suomen Punaisen Ristin toiminnan syksyllä 2015 turvapaikanhakijoiden määrän voimakkaasti kasvaessa. (10.06.2017.)

Kenen mielipidettä ja ajatusta kuvataan ”oivana”? Tässä kohtaa virkatekstin neutraalius (Komppa 2002, 74) voidaan kyseenalaistaa. Jollekin käytännön toimelle annetaan kuvaava määre, joka samalla arvottaa tehtyä tekoa. Sisäministeriön tiedotteissa minä-kerronta on harvoin käytetty tehokeino, joka korostaa

henkilökohtaisuuden tunnetta, mutta on silti pääsääntöisesti autoriaalisen kertojaposition välittämää. Minä-kerronta on kuitenkin myös yksi Lanserin mallintaman yhteisöllisen äänen ilmenemismuoto. Seuraavissa alaluvuissa tutkin sitä, millaisia yhteisöllisiä ääniä aineistosta on havaittavissa ja miten erilaiset analyysivälineet toimivat tiedotteiden kaltaisten reaali maailman tekstien mekerronnan tarkastelussa. Aloitan esittelemällä keskeisiä yhteisölliseen ääneen ja erityisesti me-kerrontaan liittyviä teoreettisia suuntauksia.

3.2 Yhteisöllinen ääni

Lanser (1992) määrittelee yhteisöllisen äänen erilaisina kerronnan tapoina, jotka voivat ilmaista joko yhtä, kollektiivista ääntä tai äänten joukkoa, jotka ovat hallitsevassa roolissa kerronnassa. Yhteisöllinen ääni voi olla yksikkömuotoista, jolloin minä-kertojan kerronta edustaa koko yhteisöä. Yhteisöllinen ääni voi olla myös vuorottelevaa ja jaksottaista. Tällä tarkoitetaan kerrontaa, jossa yhteisön jäsenet kertovat kukin vuorollaan. Monikon ensimmäisessä persoonamuodossa tapahtuva kerronta tarkoittaa kerrontaa jossa yhteisö esitetään kollektiivisesti. (Lanser 1992, 253; 256–264.) Seuraavassa tekstilainauksessa käytetään monikon ensimmäistä persoonamuotoa, jonka kertoja on merkinnyt ministerin lausumaksi:

– Turvallisuusympäristömme muutos on niin nopeaa, että vain vuosi sitten tehdyn sisäisen turvallisuuden selonteon jälkeenkin tilanne on heikentynyt. Tapahtumat naapurimaissamme koskettivat, emmekä voi ummistaa silmiämme. Jotta kansalaisten turvallisuus voidaan taata, viranomaisien on kyettävä vastaamaan sekä uusiin että vanhoihin uhkiin, sisäministeri Risikko sanoi. (20.04.2017.)

Ministerin viestin painoarvoa korostetaan johtolauseella, joka on kuitenkin ilmaisumuodoltaan neutraali. Kun yksittäinen kertoja puhuu sinusta tai heistä, on melko selvää, että kertoja ei kuulu tähän joukkoon. Kun yksittäinen kertoja kertoo meistä, voi tilanne olla huomattavan paljon monimutkaisempi. (Margolin 2000, 598.)

Jos kerrotaan, että ”minä tein jotakin”, on selvää, että minä-kertoja on tekijä, vaikka kerronta voikin olla epäluotettavaa. Jos sen sijaan kerrotaan, että ”me teimme jotakin”, ei ole yhtä selvää kuuluuko kertoja tähän ryhmään. Kuten Margolin esittää, ”me teimme jotakin” -lausahduksen perään voidaan hyvin lisätä lause ”mutta minä en ollut mukana”. Margolinin mukaan onkin ilmeistä, että kun yksittäinen kertoja kertoo ”meistä”, hän kertoo ryhmästä, jonka jäsen myös itse on, mutta ei kuitenkaan välttämättä kerro ryhmän puolesta tai ryhmän takia. Myös puhujan asema vaikuttaa me-kerronnan vakuuttavuuteen. (Margolin 2000, 598.) Sisäministerin asema hallinnonalan johtajana tuokin lausumaan erityistä painoarvoa, jota kertoja vielä erikseen painottaa.

Margolin (1996, 116) on esittänyt, että me-kerronta on yleistä ei-fiktiivisissä yhteyksissä, niin kirjallisissa kuin suullisissa, kertovissa ja ei-kertovissa tapauksissa. Margolinin mukaan me-kerrontaa esiintyy esimerkiksi komiteoiden raporteissa, erilaisissa hakemuksissa ja ilmoituksissa sekä poliittisissa puheissa. Margolinin (1996, 116) määrittelyssä edellisen kaltaiset, ei-kertoviksi ja ei-fiktiivisiksi kuvatut esimerkit ovat raportteja menneistä tapahtumista kollektiivisen agentin kertomana. Vastaavia, kertovia ja ei-fiktiivisiä esimerkkejä ovat hallituksen kertomus osakkeenomistajille, pariskunnan yhteinen kertomus menneestä lomamatkasta tai kollektiivinen rukous (mts. 116). Margolin (1996, 116) näkee, että näillä (kauno)kirjallisuuden ulkopuolisilla tapauksilla on yhteiset juuret kirjallisuuteen, ja että erottelu ei ole oleellista. Näin ollen, vaikka Margolin käsittelee (fiktiivistä) kirjallisuutta, on Margolinin teoretisointi tulkintani mukaan sovellettavissa myös muihin teksteihin. Margolinin (mts. 119–122) mukaan ei-fiktiivisille kertomuksille on tyypillistä kertoa yhteisöllisesti nimenomaan menneisyydestä. Tämä ei täysin sovellu kuvaamaan tiedotteiden yhteisöllistä ääntä, sillä tiedotteissa kerronta suuntautuu usein myös tulevaisuuteen, kuten esitin tutkielman luvussa 2.2.

Margolinin mukaan yhteisöllistä ääntä voi esiintyä neljässä erilaisessa tapauksessa. Ryhmä voi puhua kokonaisuutena, vähintään kaksi ryhmän jäsenistä puhuu ja edustaa ryhmää, ryhmän jäsenet puhuvat yksitellen ja kukin vuorollaan, mutta

käyttävät kuitenkin me-muotoa viitatakseen ryhmään ja itseensä sen jäsenenä sekä yksittäinen ryhmän jäsen joka puhuu ryhmästä tai osana ryhmää. (Margolin 1996, 118–119.) Margolinin määrittelemistä yhteisöllisen äänen muodoista esiintyy tiedotteissa erityisesti muotoa, jossa ryhmän jäsen kertoo ryhmästä:

– Sodat ovat kasvualusta rikollisuudelle ja terrorismille. Meidän (1) pitää entistä enemmän työskennellä konfliktialueilla ja tasapainottaa kriisimaita vahvistamalla niiden hallintoa, poliisia ja oikeuslaitosta. Tämä parantaa myös Euroopan turvallisuutta. Sisäisen turvallisuuden viranomaisemme (2) ovat avainasemassa tässä työssä. Tässä konferenssissa pohdimme (3), mitä voisimme (4) tehdä vielä enemmän ja vielä paremmin hauraiden valtioiden tukemiseksi, sanoo sisäministeri Paula Risikko. (15.02.2017.)

Tekstilainauksessa kerrotaan rajatusta ryhmästä, johon sisäministeri ei kuitenkaan välttämättä kuulu. Ensimmäisessä ja toisessa numeroidussa kohdassa kerrotaan ryhmästä, joka muodostuu sisäisen turvallisuuden viranomaisista. Kertova ääni ei ole kuitenkaan osa tätä ryhmää, vaan kertoo sen ulkopuolelta. Kolmannessa kohdassa äänen suunta vaihtuu ja kerronta tapahtuu osana ryhmää, josta kerrotaan. Samalla vaihtuu myös ryhmä, josta kerrotaan. Kohdat kolme ja neljä kertovat eri ryhmästä, kuin kohdat yksi ja kaksi. Aluksi ryhmä (1 ja 2) on se aktiivinen toimeenpanija, joka toteuttaa ne suunnitelmat, jotka tekstilainauksen jälkimmäinen ryhmä (3 ja 4) suunnittelee. Kerrottu suuntautuu myös ensisijaisesti tulevaisuuteen, eikä ole niinkään menneistä tapahtumista kertomista. Näin ollen Margolinin (1996, 116; 120) määritelmä siitä, että ei-fiktiivisten kertomusten yhteisöllinen ääni raportoi jo menneistä tapahtumista, osoittautuu sopimattomiksi tiedotteiden viitekehyksessä.

Tulkintani mukaan tiedotteiden todellinen yleisö ei yleensä sisälly yhteisöllisen äänen representoimaan ryhmään. Tämä sopii kuvaamaan myös edellä käsittelemääni tiedotetta (15.20.2017). Toisaalta tiedotteet eivät Bekhtan (2017) mallissa ole sellaista aineistoa, joihin yhteisöllisen äänen määrittely sopiaan ongelmitta. Tiedotteiden

yhteisöllinen ääni koostuu enemmänkin ”minä + joku muu” -määrittelystä kuten Fludernikin mainitsemat arkielämän kertomukset, joihin Bekhta viittaa (2017, 170–171). Tällaisia ovat esimerkiksi pariskuntien, sotilaiden, opiskelijoiden, koripallojoukkueiden ja työporukoiden kertomat tarinat yhteisistä jaetuista kokemuksista. Nämä Fludernikin arkipäivän kertomukset ovat Bekhtan näkemyksen mukaisesti ongelmattomia, luonnollisia tapauksia, jota eivät edusta Bekhtan määrittelemää me-kerrontaa. (Mts. 170–171.) Bekhta (mts. 178) väittää, että me-kertojaa ei voi koskaan tunnistaa yksilölliseksi minä-kertojaksi.

Bekhta (2017, 172) tulkitsee yhteisöllinen äänen olevan, Margolinin (2000, 598–599; 1996, 115) määritelmästä poiketen, kertova subjekti sellaisenaan, eikä siitä voida erotella ”minä ja muut” -tyyppisiä positioita. Bekhta (mt.) esittää myös, että me-kerronta on minä-kerronnan vastakohta, sillä se perustuu jaettuun, yhteisölliseen tietämykseen ja kokemukseen eli kollektiiviseen agenttiin. Me-kerronta ylittää Bekhtan (2017, 178) määrittelyssä yksittäisten subjektien tietämyksen, sekä ajalliset ja keholliset rajoitukset. Tämänkaltaisen yhteisöllisen kerronnan määrittely lähenee käsitteellisesti Nellesin (2006, 121) kaikkivoivan kertojan määrittelyä. Toisaalta Lanser (Lanser 1992, 19–20) yhdistää kaikkietävyuden nimenomaan autoriaaliseen ääneen, jota käsittelin tutkielman edellisessä alaluvussa.

Seuraavassa tekstilainauksessa tekijäys niin tekstin kuin aktuaalisen toiminnan tasollakin näyttäytyy melko näkymättömänä:

Sisäisen turvallisuuden viranomaiset ovat viime vuosina sopeuttaneet toimintaansa supistuneisiin resursseihin. Priorisointia vaaditaan edelleen. Esimerkiksi poliisin tietoon tulee rikoksia ja turvallisuusuhkia niin paljon, etteivät voimavarat riitä niiden hoitamiseen kansalaisten odotusten mukaisesti. Selonteossa esitetään, että poliisitoiminnan painopisteet määritellään poliittisessa päätöksenteossa. (19.05.2016a.)

Tekstilainauksessa on käytetty passiivimuotoa verbistä *vaatia*. Se, keneltä priorisointia tarkalleen ottaen vaaditaan, jää selvittämättä. Tekijä-kertoja vastaa kertomisesta, mutta äänen lähde problematisoituu. Tulkitseen tekstin yhteisölliseksi, sillä kyseessä on tietyn ryhmän (poliisit) ja tiettyjen ryhmien (sisäisen turvallisuuden viranomaiset, kuten poliisit, pelastustoimi ja rajavartiolaitos) puolesta puhuminen. Yhteisöllinen ääni voikin esiintyä myös passiivissa tai erilaisina hybridimuotoina, mutta tässä tutkielmassa keskityn erityisesti persoonamuodon ilmaisemaan me-kerrontaan. Huomautan kuitenkin, että yhteisöllistä ääntä on mahdollista lähestyä myös muista tulokulmista, eivätkä valitsemani metodit välttämättä tuo esiin kaikkia mahdollisia yhteisöllisen äänen muotoja, joita tiedotteista olisi mahdollista tavoittaa.

Me-kerronnassa kertoja sijoittuu kertovan ryhmän sisälle, kun taas he-kerronnassa kertoja asettuu kerrotun ryhmän ulkopuolelle (Richardson 2015, 202). Sisäministeriön tiedotteissa me-kerronta rakentaa yhteisöä, johon voivat enimmillään kuulua kaikki suomalaiset. Toisaalta vaihdos he-kerrontaan on paikoin nopeaa. Lisäksi me-ryhmän ja he-ryhmän välille nousevat erottavaksi tekijäksi esimerkiksi valtioiden väliset konkreettiset rajat sekä erilaiset ei-konkreettiset sopimukset. Seuraava tekstilainaus on tiedotteesta, jossa kerrotaan sisäministerin ja piispojen tapaamisesta. Esimerkissä vaihdos yksikön ensimmäisestä persoonamuodosta (*halusin*) monikon ensimmäiseen persoonamuotoon (*voimme*) ja monikon kieltomuodon (*emme tee*) kautta heihin (*yhteiskunta, ihmiset*) on nopea:

- Halusin tavata piispoja, jotta voimme yhdessä pohtia millä tavalla kirkko voi olla mukana sisäisen turvallisuuden toimenpideohjelman valmistelussa. Emme tee strategiaa ja toimenpideohjelmaa vain viranomaisia varten, vaan koko yhteiskuntaa varten. Kirkko tekee paljon tärkeää työtä yhteiskunnan eri osa-alueilla, myös ihmisten turvallisuudentunteen lisäämiseksi. Siksi kirkon mukanaolo on hyvin tärkeää, sisäministeri Risikko toteaa. (21.11.2016.)

Richardsonin mukaan vaihdos meistä heihin edustaa luonnotonta kerronnan muotoa. Richardson väittää, että luonnolliseen kerrontaan ei kuulu se, että puhuja ensin on osa joukkoa ja sitten joukon ulkopuolella. (Richardson 2015, 202.) Pronominien vaihdos voi toisaalta ilmentää perspektiivin vaihtumista. Kerrottaessa meistä kertoja sijoittuu kertomansa ryhmän sisälle. Kun taas kerrotaan heistä, kertominen sijoittuu kyseisen ryhmän ulkopuolelle. (Richardson 2015, 202). Bekhta on kuitenkin todennut, että me-muotoinen kerronta voi olla sekä realistista ja todellista tai epäluonnollista. Bekhta jatkaa, että me-kerronta voi toimia realistisessa tarinankerronnassa täysin luonnollisesti ja olemalla tuomatta häiritseviä säröjä kerrontaan, kunhan me-kerronnan odotukset on tunnistettu ja tunnustettu erilaisiksi kuin minä-muotoisessa kerronnassa. (Bekhta 2017, 171.)

Osittain vastakkainen Bekhtan näkemykselle on myös Jan Alberin (2015, 218–219) huomautus siitä, että kerronta, jossa persoonamuoto vaihtelee, edustaa luonnotonta kertomuksen muotoa. Yhteisöllinen kerronta itsessäänkin on luonnotonta, sillä tosiasiaa toisten mieliin ei ole pääsyä – paitsi fiktiossa (Margolin 2003, 282). Tästä syystä sisäministeriön tiedotteinen me-muotoista kerrontaa olisi mahdollista tarkastella myös osoituksena tiedotteiden kerronnan poikki-fiktionaalisuudesta. Tällä tarkoitetaan fiktiolle ominaisten kerronnan tapojen esiintymistä myös ei-fiktiivissä ympäristöissä (Hatavara & Mildorf 2017a; 2017b). Richardsonin (2015, 202) mukaan erilaisia hajoamisen ja sirpaloitumisen kokemuksia voidaankin tuottaa kerronnassa yksinkertaisemmillaan me- ja he-pronominien vaihtelulla:

– Turvallisuus rakentuu arjesta ja arjen teoista. Turvallisuudentunne on heikoin heillä, jotka tuntevat jäävänsä yhteiskunnan ulkopuolelle. Tähän törmäämme kirkossa jatkuvasti, ja taustalla olevien syiden tunnistaminen ja ratkaisujen etsiminen on koko yhteiskunnan kannalta välttämätöntä, arkkipiispa Kari Mäkinen sanoo. (21.11.2016.)

Kertoja asemoituu eri tavalla kertomaansa ryhmään nähden sen mukaan, tapahtuuko kerronta yhtenä meistä vai suhteessa joihinkin toisiin, heihin. Tämä on näkyvillä

erityisen hyvin piispan puheenvuorossa, jossa ”he” ovat jääneet yhteiskunnan ulkopuolelle. Kirkossa, yhteiskunnan sisäpuolella ”törmäämme” heihin ”jatkuvasti”. Richardson päätyy esittämään, että me- ja he-kerronta ovat ennen kaikkea erinomaisia keinoja esittää sosiaalisia mieliä. Me-kerronnan suhteellisen harvinainen käyttö korostaa kerronta-muodon erityisyyttä ja täten sen ilmaisuvoimaa. (Richardson 2015, 211.) Tiedotteissa nimenomaan yhteisöllinen, monikon ensimmäisessä persoonamuodossa tapahtuva kerronta vaikuttaa olevan suhteellisen yleistä. Teoreettiset määritelmät, kuten olen tässä alaluvussa esittänyt, eivät aina kuitenkaan yksiselitteisesti tunnusta tiedotteiden kaltaisten tekstien yhteisöllistä ääntä. Väitän kuitenkin, että tiedotteiden viitekehyksessä me-kerronnan tutkiminen retorisen yleisön vakuuttamisen näkökulmasta voisi olla hedelmällistä. Seuraavassa alaluvussa keskitynkin tarkemmin sisäministeriön tiedotteiden me-kerrontaan, ja pohdin, voisiko me-kerronta olla yksi tapa, jolla pyritään vahvistamaan oikeelliseksi mielletyn tiedon esittämistä.

3.3 Faktuaalistava me-kerronta

Sisäministeriön tiedotteissa korostuu siis me-muotoinen kerronta. Kerronta on verrattain usein me-muotoista erityisesti lainatussa puheessa. Diskurssitutkimuksessa on aiemmin kiinnitetty huomiota me-persoonapronominin käyttöön, mutta tällöin ei ole kuitenkaan kiinnitetty huomiota kerronnan keinoihin, vaan kielenkäytön ominaisuuksiin ja siihen, mitä sanotaan (Juhila 2016, 148). Jokinen on kuvaillut me-muotoista puhetta konsensuksen vahvistamisen keinoksi. Jokinen huomauttaa, että me-muotoinen puhe (josta Jokinen käyttää nimitystä me-retoriikka) on tyypillistä juuri instituutioiden edustajille. Jokisen mukaan tällöin nimenomaan instituutio on se, joihin me-muotoinen kerronta viittaa. (Jokinen 2016, 351.) Myös Juhila (2016, 149) on kiinnittänyt viitteenomaisesti huomiota siihen, että me-muotoinen ääni saattaa toimia faktuaalistamisen tehostajana. Lisäksi lingvistisesti suuntautuneessa tutkimuksessa on kiinnitetty huomiota monikon ensimmäisen persoonamuodon käytön yleisyyteen valtionhallinnon viranhakuilmoituksissa (Laaksonen 2002, 100). Tässä alaluvussa tarkastelen yhteisöllistä ääntä osin uudesta näkökulmasta aiempaan tutkimukseen

nähdessä. Pohdin, voisiko erityisesti me-kerronta olla yksi faktuaalistava sanoman vahvistaminen keino, jolla tavoitellaan vakuuttavaa kertomusta.

- Turvallisuustilanne edellyttää meiltä toimia. Sekä viranomaisten toimivaltuuksiin liittyviä lainsäädäntötoimia että turvallisuusviranomaisten suorituskykyä ja määrärahasoa on tarkistettava vastaamaan muuttunutta turvallisuustilannetta. Muutokseen vastaaminen on omissa käsissämme, pelkästään puhumalla emme voi jatkaa, sisäministeri painotti. (20.04.2017.)

Tekstilainauksessa turvallisuuteen vaikutetaan yhteisöllisesti. Sitä, miten muuttuneeseen turvallisuustilanteeseen tullaan vastaamaan, ei kuitenkaan kerrota. Sen sijaan painotus on nimenomaan tietyssä yhteisössä, joka pystyy toiminnallaan lisäämään turvallisuutta. Yhteisöstä kerrotaan me-äänien kautta, jonka sisäministeri on lausunut ja jonka kertoja edelleen kertoo. Minä-muodossa esitetty puhe ei tässä kontekstissa vaikuttaisi toimivan. Henkilökohtainen ääni kohdentuisi aiheettomasti sisäministeriin, ja toisaalta minä-muotoinen kerronta olisi haastavaa tulkita yhdeksi yhteisöllisen äänen muodoksi (Lanser 1992, 241–243), vaikka käytännössä kyse on samasta, sisäministerin edustamasta turvallisuusviranomaisten ryhmästä. Me-kerronta toimii tässä kohdin myös rajaavana tekijänä sisäministeriön edustaman hallinnonalan ja muiden välillä.

Tämän tekstilainauksen (20.04.2017) tapauksessa on mahdollista pohtia, sisältyykö painottaminen kertojan vai henkilön diskurssiin. Kertoja vastaa painottamisesta, mutta se, kenen näkökulmaa painotus edustaa, on tulkinnanvaraista. Tässä kohdin olisi hyödyllistä tutustua alkuperäiseen puheeseen, josta lainaus on, jotta olisi mahdollista analysoida alkuperäisen puheen painotusta ja tehdä näin ollen tarkempia havaintoja myös tiedotteeseen lainatusta puheenosasta. Nämä puheet eivät kuitenkaan sisälly tämän tutkielman aineistoon, joten tässä kohdin tyydyn tarkastelemaan niitä aineksia, joita tiedotteet esittävät. Tiedotteen kertoja on päättänyt nostaa esiin, että juuri tätä asiaa olisi alkuperäisessä puheessa painotettu. Kyseessä on

kertojan diskurssi, eli painottaa-verbi sisältyy kertojan muotoilemaan kieleen ja on osa johtolausetta. Johtolausetta ennen on suora lainaus sisäministerin puheesta, jota kertoja kehystää painotuksella. On kuitenkin epäselvää, sisältyykö painotus jo alkuperäiseen puheeseen, vai tuoko kertoja sen itse osaksi kerrontaa. Painotuksessa on kyse siis vähintäänkin valinnasta.

Seuraavan tekstilainauksen ensimmäisessä virkkeessä on edustettuina kaksi erillistä yhteisöä:

- Taloudellinen hyvinvointimme kansakuntana ja työllisyys nojaavat voimakkaasti vientitalouteemme. Alkuvuoden aikana tavaraliikenne Suomen satamien kautta jatkoi kasvuaan. Ulkomaan tavaraliikenteen vuositasen kasvu oli maaliskuun 2017 lopussa yhdeksän prosentin luokkaa. Nämä myönteiset näkymät antavat toivoa Suomelle kriittisen vientitalouden pysyvämmästä elpymisestä, ministeri Risikko sanoi. (19.09.2017.)

Ensiksi on mainittu koko kansakunta, jonka käsittäminen yhdeksi ja yhtenäiseksi on mahdollista tulkita monin eri tavoin. Toiseksi, virkkeessä puhutaan ”vientitaloudestamme”. Tässä kohdin on näkyvissä Juhilan (2016, 169–170) havainnoima taloudellisen puheen etualaistuminen, joka yhdistyy me-muotoiseen, yhteisölliseen kerrontaposition. Lisäksi esitän, että nimenomaan tulevaisuudesta kertovalla me-äänellä avulla pyritään sisäministeriön tiedotteissa luomaan vaikutelmaa ehdottomasta ja ainoasta totuudesta, kuten seuraavassa tekstilainauksessa:

- Äärimäisissä häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa viranomaisten resurssit eivät koskaan riitä kaikkialle. Tässä tarvitaan jokaisen vastuunkantoa. Järjestöjen rooli on keskeinen. Tarvitsemme järjestöjä esimerkiksi tukemaan kansalaisten omatoimista varautumista, Risikko sanoi. (10.06.2017.)

Tämä tekstilainaus korostaa me-kerronnan käyttöä sellaisissa tilanteissa, joissa on tarpeen pyrkiä luomaan mahdollisimman vakuuttava vaikutelma esitettävästä asiasta. Ensin kerrotaan, kuinka resurssit eivät riitä, joka edustaa talouden korostumista (Jokinen 2016, 352). Tämän jälkeen kerrotaan järjestöjen tarpeesta yhteisöllisen äänen kautta. Me-kerronnan käyttö faktuaalistamisen tukena vaikuttaa kuitenkin toimivan osin tarkoitustaan vastaan, sillä suurelta osin ei ole selvää, ketä me-kerronnan edustamaan ryhmään sisällytetään. Tästä seuraa se, että me-kerronnan käytön on mahdollista nähdä aiheuttavan tiedotteille tarkoituksenmukaisetonta monitulkintaisuutta.

Kehenkään henkilöitymätön kerronta olisi neutraalimpaa ja mahdollisesti yksiselitteisempää. Tiedotteiden kohdalla korostuu kuitenkin se, että tiedotteisiin on lainattu sellaisia puheenkohtia, joissa me-äänien käyttö ja tulevaisuudesta kertominen korostuvat. Toisaalta me-kerronnan käyttö toisaalta korostaa näiden kohtien persoonallisuutta ja henkilökohtaisuutta. Jos ministeri ja muut asiantuntijat, joiden puhetta lainataan, kertoisivat ilman henkilöihin viittaamista, että tarvitaan apua ja pitää toimia, olisiko vaikuttavuus ja vakuuttavuus vähäisempää? Tulkitsen juuri me-kerronnan faktuaalistavan kerrottua ja tekevän siitä vakuuttavampaa. On kenties helpompi kertoa osin vaikeistakin asioista, jos kerronnan tasolla annetaan ymmärtää, että asiat ja huolet ovat yhteisiä, ja että jotkin kollektiiviset ryhmät vastaavat näiden asioiden hoitamisesta. Toisaalta kun kerrotaan yhteisöllisessä muodossa, kerrotaan samalla ei kenestäkään. Avuntarvitsijat ja avunantajat eivät me-kerronnasta huolimatta (tai juuri sen vuoksi) personoidu kehenkään.

Me-kerronnan voi tulkita tavoittelevan yhtenäisyyden tunnetta tekstin, tekijän ja yleisön välille (Phelan 2017, 6; 26). Me-kerrontaa on käytetty tiedotteissa, mutta tämä ei kuitenkaan aina toimi tiedotteissa yhteisöllisyyttä luovana elementtinä. Yhteisöllisen äänen eri muotojen käytöllä voidaan hakea kerronnan tasolla tuttavallisuuden tunnetta ja pyrkiä ohittamaan sisäministeriön mahdollisesti mukanaan tuoma virallinen ja mahdollisesti etäännyttäväkin vaikutelma. Tiedotteiden reaali maailman loppukäyttäjät, todellinen yleisö, määrittelevät lopulta

sen, miten tiedotteiden kerronnallisia yhteisöjä tulkitaan. Tällöin todellisen yleisön erilaiset kompetenssit voivat johtaa hyvin vaihteleviin lukutapoihin ja tulkintoihin.

4 Päämääränä vakuuttava kertomus

Tarinan ja kertomuksen välinen erottelu on tällä hetkellä keskeisemmällä sijalla kertomuksentutkimuksessa kuin aiemmin kiinnostuksen kohteena ollut tarinan ja juonen suhde. Emma Kafalenoksen (2018, 40) mukaan tarina voidaan määritellä sisällöksi, eli tarina kuvaaisi sitä, kuka teki mitä, milloin ja missä. Diskurssi taas representoi tarinan kielellisesti tai muun mediumin kautta. Kafalenos (mts. 40) viittaa Gérard Genetten *Narrative Discourse* klassikkoteokseen, jossa diskurssin osa-alueiksi määritellään järjestys, kesto, frekvenssi, fokalisaatio ja ääni. Tarinalla tarkoitetaan sitä, mitä on tapahtunut. Tällöin voidaan erottaa itse tarina eli kerrottu siitä, miten tarina kerrotaan (eli kertomus). Jälkiklassinen narratologia ja erityisesti sen luonnollinen tutkimussuuntaus on kuitenkin korostanut pikemminkin kokemuksellisuutta kuin tapahtumia. Kokemuksellisuuden korosteisuus on yksi osoitus siitä paradigman muutoksesta, joka on tapahtunut narratologiassa viimeisen kolmen vuosikymmenen aikana ja jossa tarinoiden nähdään olevan perustavanlaatuinen inhimillinen strategia, jolla selitetään aikaa, paikkaa ja muutosta (Herman, Jahn & Ryan 2005, ix).

Phelanin (2017, ix-x) päivitetty näkemys kertomuksien retorisuudesta korostaa sitä, kuinka joku käyttää kerronnallisia keinoja saavuttaakseen tietyn tarkoituksen suhteessa tiettyyn yleisöön, tavoittaa melko hyvin sen, mitä olen tutkielmassa esittänyt kerronnallisten keinojen käytöstä sisäministeriön tiedotteissa. Robert Rowland (2009, 126) puolestaan kysyy artikkelissaan "The Narrative Perspective" mikä on kertomus ja kuinka se eroaa muusta retoriikasta? Rowland vastaa, että kertomukset ovat tarinoita ("narratives are stories") ja tarinoiden funktio eroaa puhtaasti kuvailevasta tai argumentoivasta retoriikasta. Esimerkiksi tekstin laji vaikuttaa todellisen yleisön tulkintaan (Fowler 1982, 38; Rabinowitz 1987, 176–178), samoin kuin se, millaisia muotoja tai rakenteita tekstistä on havaittavissa (Komppa 2006, 304–306). Tässä luvussa käytän retorisen ja kognitiivisen kertomuksentutkimuksen hahmottelemia malleja selvittääkseni, millaisia kertomukselle tyypillisiä piirteitä tiedotteista on konstruoitavissa.

4.1 Kertomusmalli

Monika Fludernik määrittelee luonnollisen narratologian klassikkoteoksessaan *"Towards a 'Natural' Narratology"* (1996) kerronnallisuuden olevan yhteydessä nimenomaan kokemuksellisuuteen, ei niinkään juoneen tai tarinaan, joita myös Fludernik kutsuu perinteiseksi tavaksi ymmärtää ja määritellä kertomusta. Fludernik painottaa teoriassaan prosessinomaisuutta. Kokemuksellisuuden käsitteellä on tarkoitus nimenomaan hahmottaa tarinankerronnan päämääriä ja tarkoituksia prosessina, joka tuottaa jo tapahtuneesta toisinnon, jonka kertoja kertoo. Kertomuksen tarkoitukseksi Fludernik puolestaan määrittelee inhimillisen tajunnan kuvauksen. Kertomusta ei tällöin määrittäisikään tapahtumat, vaan tapahtumisen kokemus. Fludernikin mukaan tapahtumien emotionaalinen merkitys tekee tapahtumista kertomisen arvoisia, vaikkakin kertomus edellyttää myös Fludernikillä tapahtumista. Kerronnallisuus on kuitenkin yhteydessä tapahtumiin eli tarinaan, sillä kerronnallisuus syntyy kiinnostavista ja emotionaalista kokemuksista, joita muodostuu ennen kaikkea juuri tapahtumissa. (Fludernik 2010, 19–20.)

Kognitiivisen narratologian näkökulmasta tarina ei ole riippuvainen juonesta, vaan ihmisestä, lukijasta, joka omassa lukuprosessissaan kerronnallistaa tekstin. (Fludernik 1996, 12–13.) David Herman on Fludernikin ohella yksi keskeisimmistä kognitiivisen narratologian edustajista, ja he kumpikin ovat edelleen aktiivisesti mukana tieteenalan kehittämisessä (ks. esim. Fludernik 2018). Hermanin teoretisoinnissa kokemuksellisuus on keskeinen, mutta ei ainoa elementti kertomuksen määrittelyssä (ks. esim. Herman 2009a, 144). Sovellan tässä ja seuraavassa alaluvussa sekä Fludernikin kertomusmallia että Hermanin prototyypin kertomuksen määrittelyä tiedotteiden analyysiin.

Luonnollisen narratologian tutkimussuuntaus on kiinnostunut arkipäivän kerronnan analyysistä. Tosielämään pohjautuva kerronta nähdään kehyksenä, jonka avulla analysoidaan kaikenlaanlaisia kertomuksia. Fludernik (2010, 18) määrittelee luonnolliselle narratologialle erityisesti kaksi keskeistä suuntaviivaa. Ensinnäkin, luonnollinen narratologia perustuu oletukselle, jonka mukaan kognitiivinen

viitekehys on sovellettavissa yleisesti kertomuksiin, ei siis pelkästään fiktiivisiin tai tosielämän kertomuksiin, vaan kertomuksiin ylipäätään. Toiseksi, luonnollisen narratologian teoriasuuntauksessa, näin Fludernik (mts. 18) väittää, kaikista keskeisintä on ajatus siitä, että kertomusta ei ole ilman todellista yleisöä ja lukuprosessia. Kertomus syntyy lukuprosessissa, eikä se ole jotain, joka olisi tekstissä valmiina jo sellaisenaan. Vasta lukija, lukiessaan tekstin, ”tulkitsee tekstin *kertomukseksi* ja näin *kerronnallistaa* tekstin” (Fludernik 2010, 18; kursiiivi Fludernikin).

Fludernik (1996) on määritellyt prototyyppisen kertomuksen rakennetta Labovilaisen mallin pohjalta. Tähän episodisen kertomuksen malliin sisältyy Fludernikin mukaan kaikki ne elementit, joita voidaan pitää kognitiivisesti merkittävinä kertomuksen rakenteelle. Malli on itsessään kognitiivinen kehys, jonka Fludernik esittää toistuvan eri aikakausien (luonnollisissa) kertomuksissa. (Mts. 24–25.) Kertomuksen ensimmäinen vaihe on Fludernikin (2010, 25) mallin mukaan abstraktio. Tätä seuraa orientaatio, eli esittelevä jakso. Orientaation jälkeen alkaa itse kertomus, johon sisältyy vaihteleva määrä episodeja. Viimeinen episodi on samalla päätös, jonka jälkeen seuraa arviointi ja lopetus. (Fludernik 1996, 65–66.) Nämä kertomukselle tyypilliset osa-alueet ovat Fludernikin mukaan samalla kertomukselle tärkeitä kognitiivisia elementtejä. Näiden osa-alueiden mukainen kertomus sisältää toisin sanoen kontekstuaalisen kehystämistä, kokemuksellisuutta sekä selittäviä ja kommentoivia piirteitä. (Fludernik 2010, 24–25.)

Tässä skeemassa kertomus alkaa yleensä ajankohdan määrittelyllä, kuten ”eräänä päivänä” (Fludernik 1996, 65–66). Fludernikin (mt.) mallissa on vahvasti esillä aika ja tapahtumien kesto. Tapahtumista voidaan kertoa vasta sitten, kun ne ovat tapahtuneet:

Viranomaiset ovat tunnistaneet uusia uhkia Suomen sisäiselle turvallisuudelle, ja turvallisuusympäristö on muuttunut pysyvästi. Uusia uhkia ovat esimerkiksi Venäjän ja lännen suhteiden huononeminen, laajamittainen laitton maahantulo sekä hybridi- ja kyberuhat. Samalla vanhat uhat ovat säilyneet. Ihmisten turvallisuudentunteessa on merkkejä heikkenemisestä. Kielteisen kehityksen pysäyttämiseksi hallitus vahvistaa turvallisuusviranomaisten toimintakykyä. Samalla niukat resurssit vaativat toiminnan sopeuttamista ja viranomaisten tehtävien priorisointia. (19.05.2016a.)

Selonteosta kertova tiedote alkaa orientaation omaisella johdattelulla. Tämä tiedotteen ensimmäinen kappale ei kuitenkaan sisällä viittauksia aikaan tai tapahtumien kestoon suoranaisesti, vaikka toisaalta erilaiset uhat asettuvat aikajanelle, jossa on tunnistettavissa sekä aiemmin tapahtuneita, vanhoja uhkia, että tulevaisuudessa mahdollisesti tapahtuvia uusia uhkia. Orientaation jälkeen alkaa itse kertomus, johon sisältyy vaihteleva määrä episodeja. Episodi päättyy lopputulemaan, joka tarjoaa sekä sulkeuman sen hetkisellem episodille, että siirtymän seuraavaan episodiin. (Fludernik 1996, 66.) Fludernik (2010, 25) huomauttaa mallin itseään toistavasta olemuksesta. Episodit perustuvat toisaalta aloitukseen ja toisaalta sekä päätökseen että lopputulokseen. Episodin ydin on puolestaan jokin huomattava tapahtuma tai tapahtuminen, jolla on vaikutusta siihen maailmaan, jossa tapahtumat tapahtuvat. (Mts. 25.)

Tiedotteista vaikuttaa kuitenkin usein puuttuvan yhtä lailla kunnollinen orientaatio kuin arviointikin (Fludernik 1996, 65). Todellisen yleisön oletetaan täyttävän kertomuksen aukkopaidat mielessään. Tiedotteiden kerronnan tasolla tyydytään vihjailemaan ongelmilla ja niiden osittaisilla ratkaisuilla. Tiedotteiden kertomat tarinat vaikuttavat päättyvän keskeneräisesti. Kertovalle kirjallisuudelle on yleistä jättää todellisen yleisön pääteltäväksi erilaisia tulkintamahdollisuuksia. Arkipäivän kertomusten mallissa kuitenkin oletetaan, että kertomuksissa olisi sekä arviointi että

lopetus (Fludernik 2010, 24–25). Tiedotteet pyrkivät itsessään yksitulkintaisuuteen ja oikean tiedon välittämiseen. Tarinan jäädessä kesken nämä tavoitteet näyttävät jäävän kuitenkin täyttymättä.

Kuluvana vuonna Maahanmuuttoviraston päätöksentekonopeus ei ole yltänyt aivan ennustetulle tasolle ja myönteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden henkilöiden kuntiin siirtyminen on niin ikään ollut arvioitua hitaampaa. (12.08.2016.)

Osassa tiedotteista on havaittavissa järjestys, jossa alun mahdollista orientaatiota seuraa vaihteleva määrä episodeja (Fludernik 2010, 25). Episodit suuntautuvat kuitenkin enemmän tulevaisuuteen ja mahdollisesti tapahtuviin tapahtumiin, kuin menneisyyteen. Edellä esitetyssä tekstilainauksessa viitataan poikkeuksellisesti menneisiin tapahtumiin. Tiedotteilta vaikuttaa usein puuttuvan selkeä lähtötilanne, mutta yleensä esitetään jokin ongelma, jota vaatii ratkaisua. Arviointi ja lopetus jäävät kuitenkin usein vallinaisiksi tai ne puuttuvat kokonaan. Tilanteet jäävät usein ratkaisemattomiksi tai avoimiksi. Tämä on ristiriidassa episodisen kertomuksen mallin suhteen, sillä viimeisen episodin tulisi tässä mallissa olla samalla päätös, jota seuraa arviointi ja lopetus. (Fludernik 1996, 65–66.)

Tiedotteiden lopetukset vaikuttavat myös vastustavan Fludernikin (1996, 2010) kertomusmallia. Avoimeksi jäävät lopetukset ja niiden hypoteettisuus kutsuvat yleisöä toimimaan ja vaikuttamaan siihen, miten tarina päättyy.

– Jokainen voi omilla arjen valinnoillaan vaikuttaa sekä omaan, lähipiiriinsä että Suomen turvallisuuteen. (10.06.2017.)

Avoin lopetus löytyy myös yllä olevasta tekstilainauksesta. Tiedote, joka kertoo Suomen Punaisen Ristin toiminnasta ja poikkeusoloista yleisesti, päättyy kyseiseen virkkeeseen. Jokaisen tulisi tiedotteen mukaan pohtia sekä omaa selviytymistä poikkeusoloissa että tehdä myös sellaisia valintoja, jolla on vaikutusta laajimmillaan

koko Suomen turvallisuuteen. Näistä arjen valinnoista ei kuitenkaan kerrota enempää, tai anneta esimerkkejä. Nämä kertomukselle tyypilliset osa-alueet ovat Fludernikin teoretisoinnissa samalla kertomukselle tärkeitä kognitiivisia elementtejä. Näiden osa-alueiden mukainen kertomus sisältää toisin sanoen kontekstuaalisen kehystämistä, kokemuksellisuutta sekä selittäviä ja kommentoivia piirteitä. (Fludernik 2010, 24–25.) Tiedotteet eivät vaikuta mukailevan Fludernikin (1996, 65) kertomusmallia, sillä useassa tapauksessa ne sivuuttavat abstraktion ja orientaation, ja siirtyvät suoraan ongelmien ja haasteiden esittämiseen. Tiedotteet sivuuttavat usein myös arvioinnin, ja erityisesti lopetuksen, sillä tarinat jäävät usein päättämättä (mts. 66.)

Fludernikin episodinen kertomusmalli ei sellaisenaan riitä määrittelemään tiedotteita kertoviksi teksteiksi. Fludernik (2018) esittää uusia näkökulmia luonnolliseen narratologiaan artikkelissaan ”Towards a 'Natural' Narratology. Twenty Years After”. Fludernikin mukaan luonnollinen narratologia tulisi nyttemmin käsittää asteikkona, jonka toisessa päässä olisivat toimintakertomusten tapaiset ei-kertovat raportit, joissa on vähäinen määrä kokemuksellisuutta. Tämän jälkeen asteikko siirtyy yhä enenevässä määrin kohti fiktiivisiä kertomuksia, mutta huomioitavaa on, että useat arkielämän kertomukset sijoittuvat pikemminkin asteikon kertovalle kuin raportinomaiselle alueelle, kokemuksellisuuden kasvaessa kohti asteikon loppupäätä, johon fiktiivinen kerronta sijoittuu. Tämä asteikko voisi toimia jatkossa tiedotteiden kertovuuden tarkastelun välineenä. Fludernik ehdottaakin, että luonnollinen narratologia olisi tulevaisuudessa yhä enemmän relevantti teoriasuuntaus niin fiktiivisen kuin faktuaalisenkin aineiston narratologisen tutkimuksen viitekehyksessä. (Fludernik 2018, 333; 339.) Kokemuksellisuuden huomioiminen myös tiedotteiden kaltaisten tekstien analyysissä voisikin olla yksi keino täydentää käsitystä siitä, ovatko tiedotteet kertovia tekstejä.

4.2. Kvalia ja kokemuksellisuus

Tässä alaluvussa perehdyn kvalian käsitteeseen ja tutkin tarkemmin, onko tiedotteista havaittavissa sellaista kokemuksellisuutta, joka kertoisi, miltä tuntuu olla joku toinen? David Hermanin (2003, 163) mukaan ihmiset sisällyttävät tarinoita moniin erilaisiin käytännön tilanteisiin käyttäen kerronnallisuutta eräänlaisena ongelmanratkaisukeinona. Hermanin (2003) näkemyksen mukaisesti erityyppiset kerronnalliset keinot ovatkin perustavanlaatuinen työkalu inhimilliselle ajattelulle. Tästä näkökulmasta myös tiedotteet ovat tekstejä, joita on mahdollista ymmärtää järkeenkäyvästi nimenomaan kerronnallisuuden kautta.

Herman (2009b, 73–74) on kehittänyt prototyypin käsitettä, jonka avulla kertomusta voidaan tarkastella muutoin kuin tiettyjen minimiehtojen määrittelyn kautta. Hermanin (2009a, 14–15) näkemys siitä, että erilaiset aineistot voivat olla ”täysien” kertomusten lisäksi myös osittain kertomuksia, tai sellaisia, jotka ovat joiltakin piirteiltään kertomuksia mutta eivät kaikilta osin, sopii hyvin myös oman aineistoni kontekstiin. Hermanin (mts. 14–15) näkemyksen mukaisesti jonkin aineiston määrittely joko puhtaasti kertomukseksi tai ei-kertomukseksi voi olla osin neuvoteltavissa oleva ja epätarkkakin asia. Herman (2002, 9–22) on esittänyt myös, että tarinan käsitteen sijasta olisi parempi käyttää tarinamaailman käsitettä. Kertomusta lukiessa yleisö kuvittelee, ei pelkästään jonkin tietyn tapahtumien sarjan eli tarinan tapahtumat, vaan myös tarinaan liittyvän ympäristön tapahtumat, jolloin kyse on laajemmasta ilmiöstä kuin tarinasta. Tarinamaailman käsitteen avulla on mahdollista kuvata tätä ilmiötä. Ei-fiktiivissä ympäristöissä tarinamaailmat on mahdollista käsittää kilpaileviksi versioiksi todellisuudesta. Tällaisia ovat Hermanin (mts. 15) mukaan tarinat esimerkiksi siitä, kuinka antibiootti keksittiin tai miksi Rooman valtakunta tuhoutui. Tästä näkökulmasta myös tiedotteiden luomaa kuvaa todellisuudesta voisi tarkastella tarinamaailmojen kautta.

Prototyypin kertomuksen käsite vaikuttaa kuitenkin käyttökelpoisemmalta aineistoni analyysissä. Hermanin (2009a, 14; 17–21) prototyypin kertomuksen

mallissa on neljä elementtiä, jotka toteutuvat enemmän tai vähemmän kaikissa kertomuksissa. Herman (2009b, 73–74) on määritellyt kertomuksen prototyypin elementeiksi tilanteisuuden, ajallisen- tai tapahtumajatkumon, muutoksen sekä kokemuksellisuuden. Oletan, että malli on sovellettavissa myös reaali maailman kertomuksiin. Hermanin (2009a) mallissa korostuu se ajatus, että kertomukset ovat keskenään erilaisia ja ne voivat sisältää joko kaikki kertomuksen elementit tai esimerkiksi vain yhden elementin. Kertomus voi olla kertomus myös osittain tai joidenkin elementtien osalta.

Herman (2003, 164) korostaa olevan todennäköistä, että tarinankertoja muokkaa kertomuksensa sen mukaan, mitä taustatietoja kertoja olettaa yleisöllään olevan. Kerronnallista rakennetta on mahdollista hyödyntää myös opportunistisesti. Tällöin syntyy erilaisia kognitiivisia hyötyjä. Kertomuksen elementtejä voidaan käyttää esimerkiksi argumentaation tukena tai vertaamalla ja erottelemalla aiempia ja nykyisiä tilanteita. Lisäksi kerronta auttaa luomaan ja arvioimaan kontrafaktuaalisia *mitä-jos* -tyyppisiä skenaarioita, sekä hypoteettisia tilanteita, joihin nykyhetken olosuhteet ja käyttäytyminen voivat mahdollisesti johtaa. (Herman 2003, 170–178.) Tulkintani mukaan sisäministeriön tiedotteissa käytetään jonkin verran juuri tämänkaltaista kertomuksen elementtien hyödyntämistä. Seuraavassa, jo tutkielman alussa lyhyesti esitellyssä tekstilainauksessa luodaan tulevaisuuteen suuntautuvaa, hypoteettista uhkakuva, joka on kuitenkin tietyin toimin mahdollista välttää:

– Ilman oikeita lisätoimia syrjäytyneiden nuorten määrä kasvaa tulevina vuosina. Ehkäisemällä syrjäytymistä emme pelkästään lisää alueen elinvoimaa ja hyvinvointia, vaan vaikutamme voimakkaasti myös sen turvallisuuteen, ministeri Risikko painotti. (26.11.2017.)

Tekstilainauksessa kertoja kuvailee puhujan sanomista lisäämällä ajatusviivalla merkittyyyn lainaukseen sisäministerin lausumasta sanan ”painotti”. Lisäksi kertoja on lainannut juuri tämän kohdan ministerin puheesta, jossa kerrotaan ”oikeiden lisätoimien” merkityksestä. Toisin sanoen on olemassa myös vääriä tai vääränkaltaisia lisätoimia, joita tekemällä on mahdollista vaikuttaa syrjäytyneiden nuorten määrän

kasvuun. Kyseisen tiedotteen viimeisessä virkkeessä, kerrotaan kertojan sanoin, että ”[s]amalla on tärkeää, että ne kunnat, jotka tähänkin asti ovat tehneet hienoa työtä asukkaidensa turvallisuuden eteen, voivat jatkaa sitä” (26.11.2017). Osan kunnista tehdessä hienoa työtä, tehdään eroa joihinkin toisiin kuntiin.

Tehty työ kuvaillaan hienoksi, mutta kuvailija ei ole sisäministeri tai kukaan muukaan erikseen osoitettu henkilö, vaan kertoja. Tällöin viestin painoarvo on vähäisempi verrattuna siihen, että esimerkiksi sisäministeri kehuisi osan kunnista tehneen hienoa työtä. Tosin tällöin virkkeen käänteinen puoli, asiansa huonommin hoitaneet kunnat, joutuisivat mahdollisesti vieläkin negatiivisemman huomion kohteeksi. Tämä voi olla myös viestin tarkoitus. Kun huomautuksen, joka voidaan tulkita kehuksi osalle kunnista ja moitteeksi lopuille kunnille, lausuu kertoja, se ei henkilöidy erikseen kehenkään, mutta erityisesti tiedotteen viimeisenä virkkeenä, jolloin sen arvo tiedotteen tekstilajissa¹⁴ ei välttämättä ole tärkein, mutta kerronnan kannalta hyvin merkittävä, latautuu sanomalle painavia merkityksiä. Ensinnäkin viesti siitä, että kaikki kunnat eivät tee hienoa työtä (asukkaiden turvallisuuden eteen) on samalla sekä kehu että kritiikki kunnille. Toiseksi tämä jättää tarinan lopun avoimeksi. Jotkin kunnat voivat jatkaa hienoa työtään, toisten jäädessä odottamaan valtionhallinnon osoittamia tapoja hyvän turvallisuussuunnittelun suhteen. Lisäksi todellinen yleisö jää osin epätietoiseen tilaan tietämättä, asuuko itse kunnassa, jossa asiat on hoidettu hyvin vai huonosti.

Tapahtumien sijoittaminen tiettyyn ajankohtaan on yksi keskeisistä elementeistä aineistoni tiedotteissa. Tiedotteissa viitataan sekä menneisyyteen, nykyhetkeen että tulevaan. Osassa tiedotteista viittaukset aikaan ovat suoraviivaisia, eikä niitä voi välttämättä pitää suorana osoituksena prototyypin kertomuksen elementtien läsnäolosta. Seuraavassa tekstilainauksessa tapahtumat etenevät lineaarisesti, eikä tapahtumien ajallisen järjestyksen päättely ole kovin vaikeaa:

---

¹⁴ Kompan (2006, 303) mukaan tiedotteen loppuun sijoitetaan merkitykseltään vähäisempiä, taustoittavia tietoja.

Suomeen on tullut viime kuukausien aikana Venäjältä noin tuhat ihmistä ilman Schengen-viisumia. Ilmiö on uusi, ja Suomi haluaa tarttua siihen heti. Tulijat ovat hakeneet Suomesta turvapaikkaa, vaikka suuri osa heistä on asunut Venäjällä jo pitkään. Viime aikoina myös kauttakulku Venäjän läpi Suomeen on kasvanut. (27.01.2016.)

Toisaalta esimerkiksi tulevaisuudesta kertominen liittyy vahvasti tarinallisuuteen ja tapahtumien ajalliseen jatkumoon (Herman 2009a, 92; 128–129). Tiedotteissa viitataan melko paljon kirjaimellisestikin tulevaisuuteen ja erityisesti siihen, mitä *voisi* tapahtua:

Tulevaisuudessa turvallisuustilanteen muutokset ovat yhä todennäköisempiä ja niihin on vaikea varautua etukäteen. (05.10.2017.)

Tarvitsemme tulevaisuudessakin varustamoiden ja satamien kanssa tehtävää ennalta ehkäisevää yhteistyötä ja yhteistä näkemystä riskeistä ja niiden minimoinnista. Se työ on tehtävä vakuutuksena pahimman päivän varalle, niin kuin merellä on aina tehty. (19.09.2017.)

Ensimmäinen tekstilainaus vaikuttaa sisältävän ainakin prototyyppisen kertomuksen elementit niin ajan kuin epätasapainon tai epäjärjestyksenkin suhteen (Herman 2009a, 9). On olemassa kerronnan ajan nykyhetki ja epävarmana näyttäytyvä tulevaisuus. Toisessa tekstilainauksessa tapahtumat on myöskin luontevaa sijoittaa ajalliselle jatkumolle, jossa yksi lause riittää kerran kertomaan merellä tapahtuvasta, toistuvasta työstä. Tekstilainauksen ensimmäinen virke viittaa puolestaan tulevaisuuteen ja jälleen mahdolliseen epäjärjestykseen. Kumpikin tekstilainaus herättelee myös tunnetta siitä, miltä tuntuu olla joku muu? Adjektiivi *vaikea* viittaa jonkun henkilön kokemukseen siitä, että varautuminen on hankalaa. Toisessa esimerkissä korostetaan yhteistyötä ja yhdessä tekemistä, eli usean kokevan ja tuntevan mielen yhteistyötä, yhteistyön tiivistyessä lauseeseen ”niin kuin merellä on aina tehty”. Ääri-ilmaisun käyttö on mahdollista nähdä osoituksena siitä, kuinka todellista yleisöä pyritään vakuuttamaan siitä, että satamien turvallisuuteen kiinnitetään huomiota.

Herman on korostanut inhimillisyyden aspektia kertomuksen määrittelyssä. Jotakin pitää tapahtua, ja jostakin kerrotaan, mutta lisäksi korostuu se, miltä tapahtuma tuntui. (Herman 2010a, 9–11). Kognitiotieteissä on kehitetty *kvalian* käsitettä kuvaamaan tätä ”miltä se tuntuu” -ulottovuutta. Kvalia olisi siis tunne; subjektiivinen mielentilan ominaisuus, joka ilmenee eri aistien kautta. (Herman 2009a, 143–145.) Herman esittää (2009a, 147), että kvalia ei ole ainoastaan fiktion ominaisuus, vaan yleensäkin tarinankerronnan elementti niin fiktiivisissä kuin ei-fiktiivisissäkin ympäristöissä. Huhtikuun 20. päivän tiedote vuodelta 2016 osoittaa, kuinka tiedotteissakin on mahdollista sekä lähentää että loitontaa yleisöä siitä kokemuksesta, miltä tuntuu olla joku toinen:

Tavoitteena on, että suuren laittomien maahantulijoiden määrän sijaan EU:n alueelle saapuu pienempi määrä kansainvälisen suojelun tarpeessa olevia maahantulihoita laillisesti. Ihmisten uudelleensijoittamisella päästäisiin järjestäytyneempään, ennakoitavampaan, humanitaarisempaan ja hallitumpaan maahantuloon. (20.04.2016.)

Kyseisessä tiedotteessa käytetään eri ihmisryhmistä ainakin seuraavia nimityksiä: turvapaikanhakija, syyrialainen ja laitton maahantuliho. Nämä ihmisryhmät nähdään haasteena toimivalle turvapaikkajärjestelmälle. Tulkitsen nimitysten etäännyttävän yleisöä vaikeasta asiasta välttämällä nimittämistä ihmisiä esimerkiksi hädässä oleviksi. Tiedotteen suora lainaus sisämisteriltä kertoo lisäksi, että ”[n]ykyjärjestelmä ei toimi” (20.04.2016).¹⁵ Toisin kuin vaikkapa seuraavaksi käsittelemässäni tiedotteessa, jossa suoraan kehoitetaan pohtimaan, miltä tuntuisi jos esimerkiksi kauppaan ei olisi välitöntä pääsyä, tässä tiedotteessa ihmisten hädän yli korostuu järjestelmän kriisi. Tunnetilan kokemusta kuitenkin herätellään, erityisesti tekstilainauksen viimeisessä virkkeessä: ”[i]hmisten uudelleensijoittamisella päästäisiin järjestäytyneempään, ennakoitavampaan, humanitaarisempaan ja hallitumpaan maahantuloon”. Kokemus ei kuitenkaan asetu ensisijaisesti pakolaisen

---

¹⁵ Olen käsitellyt tätä tiedotetta myös luvussa 2.1 vaihtoehtomuusstrategian (Juhila 2016, 151) näkökulmasta.

asemaan (vrt. esim. Kirkon Ulkomaanavun tiedote 14.11.2016) vaan pikemminkin kansalliseen tai kansainväliseen yhteisöön, joka vastaanottavana osapuolena pystyisi paremmin kontrolloimaan järjestäytyntä muuttoliikettä.

Seuraavassa tekstilainauksessa kvalia puolestaan korostuu:

- Jos normaali elämämme häiriintyy esimerkiksi suuronnettomuuden tai laajan sähkökatkon vuoksi, viranomaisten voimavaroja tarvitaan huolehtimaan tilanteen korjaamisesta ja niistä ihmisistä, jotka eivät selviydy itse. Niinpä jokaisen suomalaisen kannattaa miettiä, miten itse selviäisi muutaman päivän, jos kauppaan ei pääsisi. (14.06.2017.)

Suoran lainauksen aloittava ”jos” ilmentää hypoteettista kerrontaa, jota käsittelin tutkielman luvussa 2.2. Lainaus jatkuu kuvailemalla normaalin elämän häiriötekijöitä, ja esimerkeiksi on valittu katastrofi-kategorian ääripäästä suuronnettomuus ja laaja sähkökatko. Kerronnalliset keinot ovat tässä kohdin melko voimakkaita, ja todellinen yleisö astuu jo ensimmäisessä virkkeessä sisään tekijän tarkoittaman yleisön rooliin ja kuvittelee maailman, jossa jotakin katastrofaalista on tapahtunut. Samalla kerrotaan myös se tosiseikka, että jokaista ihmistä ei ole mahdollista hädän hetkellä auttaa. Yleisö saattaa jäädä tällöin pohtimaan, mihin ihmisryhmään itse kuuluu, ja miltä se tuntuu? Kuuluuko autettaviin vai ilman apua jääviin vai mahdollisesti pelastajiin? Lainauksen toinen virke on suoraan kvalian ytimessä kehottaessaan miettimään omaa selviytymistä. Suuronnettomuuksilla ja laajoilla sähkökatkoilla on mahdollista perustella sekä resurssipulaa että sitä, että jokaista ihmistä ei ole mahdollista poikkeustilanteissa auttaa. Ihmisten jako autettaviin ja omillaan pärjääviin vaikuttaa melko kovaltakin linjaukselta, mutta se esitetään itsestäänselvyuden omaisesti. Lainauksessa ei suoranaisesti kerrota, mihin kaupassa käymättömyys johtaisi, sen sijaan yleisöä kehoitetaan ”miettimään” mitä seurauksia tällaisella tapahtumalla *voisi* olla.

Fiktiivisessä tekstissä kehoitus ”kannattaa miettiä” voisi olla osoitus kertovien tasojen rikkoontumisesta. Vähintäänkin se, ketä puhutellaan, olisi mahdollisesti monimuotoisempi kysymys kuin tässä ei-fiktiivisessä tekstissä. Tulkitsen sisäministerin, kenen puhetta tässä lainataan, osoittavan kehotuksen todelliselle yleisölle. Ministeri ei ole kuitenkaan kertoja, vaan kertoja on eri agentti, joka vastaa kerronnasta ja myös lainatun puheen esittämisestä. Kehotuksella on kuitenkin enemmän merkitsevyyttä, kun se esitetään sisäministerin sanomana. Samankaltainen asetus on seuraavassa tekstilainauksessa:

- Turvallisuus on ennen muuta tunne. Se syntyy myös oman elämän hallinnasta, merkityksellisestä tekemisestä, vaikutusmahdollisuuksista ja siitä, että on osa suurempaa yhteisöä. (11.02.2017.)

Herman (2010b, 256–257) on esittänyt, että todellisen yleisön näkökulmasta kerrottavan arvoinen kertomus on nimenomaan sellainen, joka tuottaa kokemuksen siitä, millaista jonkin asian kokeminen jollekin tietoisuudelle on. Tekstilainauksessa turvallisuus määritellään ennen kaikkea tunteeksi. Herman väittää, että juuri kvalia on mahdollisesti jopa tärkein, mutta ei kuitenkaan ainoa, prototyyppisen kertomuksen ominaisuus, jonka vähäisyys ohjaa tulkitsemaan kerrottua joksikin muuksi kuin kertomukseksi. Kvaliaa ei kuitenkaan tule käsittää niin, että sen ilmeneminen tarkoittaisi aina myös kertomuksen olemassaoloa. (Herman 2009a, 138.) Hermanin (2009a, 142–143) mukaan kuitenkin juuri se, että kuvataan yksilöllisiä aistimisen ja tuntemisen kokemuksia tekee kertomuksesta kertomuksen ja erottaa sen esimerkiksi raportista. Herman (2009a, 143) kääntää tutun asian myös toisinpäin: voisiko kertomuksen nähdä perustana tai ehtona tietoiselle tajunnan kokemukselle itsessään? Tässä tutkielmassa näen kvalian yhtenä keskeisenä erottavana tekijänä kertovan tekstin ja muiden tekstien välillä. Siinä missä ne aineistoni tiedotteet, jotka ainoastaan listaavat asioita, ovat raportin kaltaisia, ja puolestaan ne tiedotteet, jotka välittävät inhimillistä kokemusta, muistuttavat enemmän kertovia tekstejä.

4.3 Tiedotteet retorisena tekona

Retorisen ketomuksentutkimuksen kentällä on tehty viime vuosina mielenkiintoisia keskustelunavauksia. Phelanin (2017 & 2018) kertomusten poeettiseen retoriikkaan suuntautuneen ARA-mallin (*Author, Resources, Audience*) lisäksi muun muassa Stefan Iversen on käsitellyt artikkelissaan "Narratives in Rhetorical Discourse" kertomusten retoriikkaa, joka on osittain yhteneväinen ja osittain hieman erilainen suhteessa Phelanin edustamaan retoriseen kertomusteoriaan. Iversenin kiinnostuksen kohteena on se, miten kertomuksia käytetään retorisessa kielenkäytössä. Tämä on osa laajempaa kokonaisuutta, jossa kertomukset ovat yksi tapa toimia retorisesti. Kertomusten retoriikkaa tutkittaessa analysoidaan esimerkiksi sitä, mikä muodostaa retorisen diskurssin ja kertomuksen, minkälaisia kerronnalliset elementit retorisessa diskurssissa ovat sekä miten kertomuksia ja kerrontaa muokataan retorisesti. Keskiössä ovat kertomusten argumentointiin liittyvät funktiot esteettisten tai opettavaisten funktioiden sijaan (Iversen 2014, kappale 1). Koska kertomusten retoriikka on retorisen kritiikin muoto, se tarjoaa analyttisiä ja arvioivia luentoja kertomuksista ja kerronnallisista elementeistä, joilla yleisöä pyritään taivuttelemaan, vakuuttamaan, yhdistämään tai muutoin suuntautumaan kohti jotakin tiettyä lopputulosta (Iversen 2014, kappale 2 ja kappale 4).

Iversenin (2014, kappale 1) näkemyksen mukaisesti retoriikassa on kyse retorisista diskursseista, joissa teksti suunnataan tietyille yleisöille tietyissä tarkoituksissa jossakin tietyssä tilanteessa. Tämä näkökulma on tuttu sekä Wayne C. Boothin että James Phelanin lähestymistavassa, jossa kirjallisuus nähdään ennen kaikkea kommunikaationa. Vaikka tekstit ovat harvoin kokonaisuudessaan kertovia tai täydellisiä kertomuksia, käyttävät ne usein kuitenkin kerronnallisia keinoja argumentaation, vakuuttelun tai motivoinnin tukena. Kertomuksentutkimus retorisessa keskustelussa ottaa esille diskursseja, jotka palvelevat ensisijaisesti argumentointia. Yhteistä erilaisille retoriikkaan keskittyneille kertomuksentutkimuksen suuntauksille on näkemys kertomusten sijoittumisesta viestinnälliseen, kommunikatiiviseen tilanteeseen. Kiinnostuksen kohteena ovat

erityisesti ne tavat, joilla kertomukset vaikuttavat lukijoihin ja yleisöihin. (Iversen 2014, kappale 1.) Seuraava tekstilainaus asettuu mielenkiintoiseen tulkintaympäristöön retorisessa viitekehyksessä tarkasteltuna:

Viime vuosiin saakka Suomi ei ole ollut houkutteleva maa laittomalle maassa oleskelulle. Pohjoisen sijainnin lisäksi houkuttelevuutta on todennäköisesti vähentänyt se, että Suomessa tiedetään ulkomaalaisvalvonnan, turvapaikkaprosessin ja maasta poistamispäätösten täytäntöönpanon olevan toimivaa. Suomessa ei myöskään ole avoimia pimeitä työmarkkinoita. Nämä seikat ovat omiaan ennalta ehkäisemään laitonta maahantuloa ja maassa oleskelua. (03.04.2017a.)

Ensinnäkin todetaan, että Suomi ei ole ollut houkutteleva maa laitonta maahantuloa ajatellen. Negaation kautta kertominen vaikuttaa paljastavan pohjaoletuksen myös tässä esimerkissä (Karttunen 2008, 426–427). Tähän olisi mahdollista esittää vastakysymys, että onko Suomi koskaan ollut houkutteleva vaihtoehto myöskään lailliselle maahanmuutolle? Suomesta on muutettu runsaasti esimerkiksi Ruotsiin parempien työmahdollisuuksien perässä, mutta samanlaista maahanmuuttoa ei Suomeen ole kohdistunut. Toiseksi tekstilainauksessa todetaan, että Suomessa ”tiedetään” olevan muun muassa olevan toimiva ulkomaalaisvalvonta. Mutta kuka tai ketkä ”tietävät”? Tekstilainauksen viimeisessä virkkeessä todetaan lisäksi, että edellä luetellut seikat ”ovat omiaan ehkäisemään” laitonta maahanmuuttoa. Lisäksi tekstikappale alkaa viittaamalla ”viime vuosiin”, josta saa käsityksen, että tilanne on sittemmin muuttunut. Näin ollen kerronta samanaikaisesti sekä vahvistaa että kumoaa käsityksen Suomesta houkuttelevana tai ei-houkuttelevana maana laittomalle maahantulolle.

Operaatio on ollut konkreettinen voimannäyttö siitä, mihin viranomaisten ja järjestöjen välisellä yhteistyöllä kyetään – myös yllättävissä tilanteissa. Valmius toimintaan oli jo olemassa ja siihen oli varauduttu käytännössä jo vuosien ajan. (10.06.2017.)

Todellinen yleisö tulkitsee tekstejä omista lähtökohdistaan käsin, mutta retoristen toimien avulla tekijä pyrkii varmistumaan siitä, että yleisö tulkitsisi tekstejä juuri tekijän tarkoittamalla tavalla. Edellä esitetyn tekstilainauksen kohdalla epäselväksi kuitenkin jää, mihin oli varauduttu. Tiedotteessa (10.06.2017) käsitellään poikkeustilanteiden hoitamista viranomaisten ja järjestöjen yhteistyöllä. Kuitenkin turvapaikanhakijoiden suuri määrä vaikutti tulleen yllätyksenä koko Euroopalle, myös Suomen valtiolle. Toisaalta Punaisella Ristillä on hyvät valmiudet toimia kansallisesti ja kansainvälisesti mutta viranomaisten toimet ovat vaikuttaneet verrattain jopa hitailta. Tiedotteita onkin mahdollista lähestyä Wayne C. Boothin (1994) myötä- ja vastalukemisen käsitteillä.

Tiedotteet on mahdollista nähdä osaksi poliittisia ja hallinnollisia vaikuttamisyrityksiä, jolloin myös vastalukevan yleisön olemassaolon mahdollisuus on olemassa. Osa tiedotteiden todellisesta yleisöstä voi suhtautua tiedotteiden esittämään tietoon myötäilevästi, neutraalisti tai jopa vihamielisesti. Tiedotteiden tekijä todennäköisesti huomioi tämän, ja pyrkii olemaan ärsyttämättä ketään, samalla kuitenkin yrittäen vaikuttaa ympäröivään maailmaan. Esimerkiksi niin kutsutun pakolaiskriisin¹⁶ vaikutuksia on nähtävillä myös sisäministeriön tiedotteissa. Suomeen tulevia ihmisiä ei esitetä tiedotteissa positiivisesta näkökulmasta, esimerkiksi vastauksena työvoimapulaan tai vanhenevan väestön mukanaan tuomaan eläkekriisiin. Sen sijaan korostetaan Suomen asemaa maana, jossa on vaikeaa elää laittomasti (tiedote 03.04.2018), vaaditaan EU:lta parempaa yhteistä vastuunkantoa maahanmuuttokysymyksissä (22.01.2016) sekä kerrotaan Suomen ja Venäjän

---

¹⁶ Uutisointia aiheesta Ylen verkkosivuilla: "[v]uosi, jona pakolaiskriisi yllätti Euroopan" (Pärssinen 2015) ja "[n]äin Suomi muuttui – katso miten turvapaikkakriisi eteni ja näkyi vuonna 2015" (Rautio & Juutilainen 2016).

tekemistä kahdenvälisistä sopimuksista, joiden tarkoitus on estää laitton maahantulo itärajan kautta (23.03.2016).

Maria Mäkelä on tutkinut tosielämän amerikkalaista skandaalitapahtumaa (Mäkelä 2010), jossa presidentin ja harjoittelijan välistä suhdetta ruodittiin niin oikeudenkäynneissä kuin kummankin osapuolen elämäkerroissa. Mäkelä (2010, 191) huomauttaa aiheellisesti, että "[t]eoreettiset mallit ovat tarkastelleet kirjallisia tekstejä tosikertomusten ja ihmiskognition läpi. Miksei toisin päin?" Mäkelä (mts. 191) jatkaa, että sen sijaan, että fiktiivisiä tekstejä tulkitaan tosielämän mallien kautta, on mahdollista ja jopa suositeltavaa tarkastella ei-fiktiivisiä kertomuksia kirjallisten kertomusten luomien kerronnallistamisen mallien avulla Mäkelän huomioita on mahdollista soveltaa myös sisäministeriön tiedotteiden analyysiin. Tiedotteista on tulkintani mukaan havaittavissa niin hyvä vastaan paha -asetelmia kuin yhtenäisen, suuren suomalaisuuden ja Suomen eetosta:

Suomi on hoitanut osuutensa sovitusta uudelleensijoittamiskiintiöstä. Myös turvapaikanhakijoiden sisäiset siirrot ovat hyvällä mallilla. Muidenkin jäsenmaiden on ryhdistäydyttävä ja tehtävä osuutensa. Tilanne on kestämaton, jos yhdessä sovitusta toimenpiteistä ei pidetä kiinni, ministeri Risikko painottaa. (12.10.2016.)

Risikko muistutti vielä, että vaikka sisäministeriön hallinnonalan viranomaiset työskentelevät vuoden jokaisena päivänä jotta suomalaiset olisivat turvassa, iso osa turvallisuudesta huolehtimisen vastuusta kuuluu jokaiselle kansalaiselle. (10.06.2017.)

Tiedotteissa Suomi esiintyy usein hyvän puolella ja puolesta. Ensimmäisessä tekstilainauksessa viitataan epäsuorasti siihen, kuinka jotkut toiset jäsenvaltiot eivät pidä kiinni yhteisistä sopimuksista. Vaikka tehdyt toimet rajoittavatkin jossakin määrin ihmisten vapaata liikkuvuutta, se on tiedotteen mukaan kuitenkin perusteltua, sillä se noudattaa jo aiemmin sovittuja sääntöjä. Suomi pelaa siis oikein, joidenkin muiden valtioiden toimiessa väärin tai vähintäänkin epätoivottavalla tavalla.

Vastakkainasettelua tehdään kuitenkin lopulta melko hienovaraisesti, ja etenkin valtioiden välillä se on oletettavasti diplomaattisuuden vuoksi melko korrektiin muotoon puettua. Toisessa tekstilainauksessa suomalaiset esitetään toisaalta yhtenä joukkona, jonka turvallisuuden eteen tehdään jatkuvasti töitä ja toisaalta yksilöinä, jotka ovat vastuussa itse omasta turvallisuudestaan.

Wayne C. Booth (1994, 102) on puolestaan ottanut esimerkiksi Agatha Christien. Todellinen yleisö tietää, mitä odottaa Christien teoksilta. Yleisölle on selvää, että lopuksi murhaaja selviää. Booth (1994, 102–104) nimittää käsitteellä myötälukeminen (*reading-with*) juuri tätä lukutapaa, jossa teksti hyväksytään sellaisenaan erityisesti silloin, kun teksti vaikuttaa olevan juuri sitä, mitä teksti antaa ymmärtää olevansa. Boothin (mts. 102–104) mukaan myötälukeminen on yleisin, ja samalla myös melko kritiikitön, lukutapa. Todellinen yleisö harvoin lukee teoksia kahteen kertaan, ja jos lukeekin, toinen lukukerta muistuttaa ensimmäistä.

Tarkastelemalla aineistoni tiedotteita kokonaisuutena on mahdollista havaita niissä esiintyvä tarina, jossa Suomesta tehdään maailman turvallisinta maata. Oletan, että tekijään tarkoituksena on luoda tarina, johon yleisön on helppo samaistua ja jonka sanoman kanssa yleisö voi olla samaa mieltä. Boothin dekkari-esimerkkiä mukaillen totean, että myös tiedotteiden lukijat yleisesti ottaen tietävät, mitä odottaa tiedotteilta. Oletan myös, että suurin osa todellisesta yleisöstä lukee tiedotteet sellaisenaan ja hyväksyy niiden luoman kuvan todellisesta maailmasta. *Turvallisesta maasta* kerrotaan tiedotteissa esimerkiksi seuraavien tekstilainausten tavoin:

Tilastollisesti tarkasteltuna Suomi on edelleen hyvin turvallinen maa.
(19.05.2016a.)

Sisäisen turvallisuuden strategia rakentaa maailman turvallisinta maata.
(05.10.2017.)

Tämä turvallisen Suomen tarina on tulkittavissa myös yksittäisistä aiheeseen liittyvistä tiedotteista. Tämänkaltaisen teksti on helpointa hyväksyä juuri niin kuin se on kirjoitettu. On epätodennäköistä, että todellinen yleisö vastustaisi käsitystä turvallisesta kotimaasta. Myös sisäministeriön tiedotteiden jatkokäyttäjät vaikuttavat suhtautuvat aineistoon myötälukemisen kautta, sillä useat tiedotteet julkaistaan sellaisenaan muussa mediassa ilman, että niihin lisättäisiin kriittisiä lisähuomioita tai ylipäättään kyseenalaistettaisiin kerrottua tai esitettäisiin toisenlaisia näkökulmia tai kysymyksiä.¹⁷

Myötälukemisen vastakohta on vastalukeminen (*reads-against*). Tällöin lukijan ajatellaan löytävän tekstistä jotakin sellaista, joka ei ole tyypillistä tai oletettavaa kyseiselle tekstille. Tämänkaltaista lukemista on kutsuttu monilla eri termeillä, esimerkiksi vahvaksi, vastustavaksi ja anti-tarkoitukselliseksi. Booth (1994, 104) on väittänyt vastustavaa lukutapaa ”ainoaksi älykkääksi” tai ”ainoaksi eettisesti kestäväksi” lukutavaksi. Tiedotteiden vastalukemista on mahdollista lähestyä erityisesti kontekstin kautta. Sisäministeriön tiedotteissa erityisesti kulloisellakin sisäministerillä on merkittävä rooli viestin välittämisessä. Sisäministeri taasen edustaa hallinnonalansa lisäksi myös omaa poliittista kantaansa ja myös puoluettaan. Tällöin on mahdollista ajatella, että poliittisesti samanmieliset lähestyvät tiedotteita myötälukemisen kautta, kun taas poliittiset kilpailijat ja heidän kannattajansa saattavat vastalukea tiedotteita. Vastaluennan kautta turvallinen Suomen tarina saattaakin näyttäytyä kertomuksena maasta, jossa jokainen huolehtii itsestään (ks. esim. tiedote 11.02.2017).

Wayne C. Boothin lukutapojen kategorisoinnissa kolmas lukemisen tapa on uudelleen-luenta (*re-read*). Boothin mukaan tämä lukutapa ei ole sekoitus kahdesta edellä mainitusta lukutavasta, vaikka se saattaakin vaikuttaa siltä. Käsitteellä Booth tarkoittaa kertaalleen luetun tekstin pariin palaamista. Uudelleen-luennassa on

---

¹⁷ Esimerkiksi 7.11.2016 (b) julkaistu tiedote, jossa kerrotaan ministeri Risikon vierailusta Moskovassa, on julkaistu kuusi minuuttia sisäministeriön julkaisun jälkeen sanomalehti *Ilkan* verkkosivustolla. Tiedote on julkaistu otsikkoa lukuun ottamatta lähes sanasta sanaan sellaisenaan, vain tiedotteen lopun yhteystiedot on jätetty uutisesta pois.

tarkoitus joko syventää tai selventää ensimmäistä lukukokemusta tai selvittää, kuinka tekijä onnistui saavuttamaan tietyn lopputuloksen tai vaihtoehtoisesti miksi jokin seuraus jäi saavuttamatta teoksessa. (Booth 1994, 104.) Huomautan kuitenkin, että kriittisen lukutavan tarkoitus ei ole etsiä tekstistä virheitä, vaan pikemminkin osoittaa myös toisenlaisten lukutapojen mahdollisuus sekä vaihtoehtoiset tulkintamallit.

Uudelleen-luennan kautta on mahdollista osoittaa vaihtoehtoisia lukumalleja ja tulkintatapoja, kuten olen tehnyt tässä tutkielmassa. Olen osoittanut, että sisäministerin tiedotteet ovat monitulkintaisia, vaikka tekstilajina tiedotteet pyrkivät selkeyteen ja yksitulkintaisuuteen (Komppa 2006, 303–304). Kun sisäministeriön viestintäopas (2016) painottaa oikean tiedon tarjoamista ja viestinnän roolia muun muassa toiminnan ymmärrettävyyden näkökulmasta, on aiheellista kysyä, mitkä ovat perustelut hypoteettisille tulevaisuudenkuvauksille, miksi tulevaisuudesta kerrotaan tiedotteissa niin usein negaation kautta, edistääkö kertovien äänten sekoittuminen todellisen yleisön asettumista tekijän tarkoittaman yleisön rooliin ja näin ollen lukemista tekijän tarkoittamin tavoin sekä mitä viestiä keskeneräisten tarinoiden kertominen vahvistaa?

5 Lopuksi

Tutkielmaani ovat ohjanneet johdannossa esittämäni tutkimuskysymykset, jotka liittyivät tiedotteiden kerronnallisiin keinoihin ja kertovaan tekstiin. Lisäksi oletin, että tiedotteissa käytetään kerronnallisia keinoja yleisön vakuuttamiseen ja vaikuttamiseen. Lähestyin tiedotteiden kerronnallisuutta ja kertovuutta monitieteisen kertomusentutkimuksen keinoin, ja kartoitin tiedotteiden tapoja vahvistaa sanomaansa, tiedotteiden kertovia ääniä sekä sitä, miten tiedotteissa pyritään kohti vakuuttavaa kertomusta.

Tutkielmassa havaitsin, että tiedotteissa käytetään erilaisia faktuaalistamisen tapoja sanoman vahvistamiseen. Toisaalta hypoteettisen puheen käyttö horjutti tiedotteiden ymmärrettävyyttä ja selkeyttä. On myös mahdollista, että tiedotteiden todellinen yleisö ei lue tiedotteita tekijän tarkoittaman yleisön tavoin. Lisäksi osoitin, että tiedotteet vastustavat episodisen kertomuksen mallia. Toisaalta ne tiedotteet, jotka onnistuivat välittämään inhimillistä kokemusta olivat enemmän kertovien tekstien kaltaisia, kuin ne tiedotteet, joissa kvaliaa ei tuoda esiin.

Tutkielmassa olen osoittanut, kuinka erilaisten kerronnallisten keinojen avulla tiedotteet on koostettu niin, että ne sekä rajaavat että yhdistävät erilaisia yleisöjä. Joidenkin tiedotteiden kohdalla erilaiset kertovat äänet vaikuttivat sekoittuvan. Pohdin esimerkiksi sitä, kenen mielipiteitä ja ajatuksia tiedotteissa lopulta kuvataan? Usean tiedotteen kohdalla onkin mahdollista kyseenalaistaa virkatekstien ominaispiirteeksi määritelty neutraalius. Yhteisöllinen me-kerronta oli yksi sisäministeriön tiedotteista havaitsemani kerronnallinen keino. Esitän, että me-kerronnan käyttö on yksi tapa vahvistaa oikeaksi mielletyn tiedon esitystä.

Tutkielmani tulokset antavat viitteitä siitä, miten sisäministeriö itse ymmärtää tiedotteet. Sisäministeriön tiedotteissa kerrotaan melko paljon tulevista ja osin toteutumattomistakin tapahtumista. Sisäministeriön tiedotteet vaikuttavat joltakin osin vastustavan tiedotteille ominaista tiedonvälittämisen tehtävää. Analyysini

mukaan sisäministeriön tiedotteita voidaan tulkita usealla eri tavalla. Uudelleenluennan kautta tiedotteista on osoitettavissa vaihtoehtoisia lukumalleja ja monitulkintaisuutta. Tutkimustulokseni osoittavat, että tiedotteiden lajipiirteeksi käsitetty yksitulkintaisuus ei ole sisäministeriön tiedotteissa niin yksiselitteistä kuin aiemmin on ymmärretty.

Tutkimuksen tulokset eivät ole sellaisenaan yleistettäviä kaikkiin mahdollisiin tiedotteisiin tai edes suomalaisen valtionhallinnon tiedottamiseen. Kuitenkin sisäministeriön turvallisuusaiheisista tiedotteista voidaan tehdä joitakin päätelmiä tämän aineiston perusteella. Näen perustelluksi rajata aineistoni yhden ministeriön tiedotteisiin, jolloin juuri tästä kohteesta oli mahdollista saada mahdollisimman tarkkaa tietoa. Havaintoja voidaan käyttää myös osana laajempaa kirjallisuustieteellistä paradigmaa, jossa kiinnostus on suuntautunut viime vuosina myös ei-fiktiivisten tekstien tutkimukseen.

Tutkielman teoreettinen viitekehys vaikutti onnistuneelta, sillä valittujen teorioiden ja metodien avulla oli mahdollista vasta esitettyihin tutkimuskysymyksiin. Fiktiivisten tekstien tarkasteluun kehitetyt analyttiset työkalut eivät kuitenkaan kaikilta osin kääntyneet sujuvasti ei-fiktiivisten tekstien tarkastelun välineiksi. Henkilökohtaisen äänen käsite ei vaikuta sopivan tiedotteiden kaltaisen tekstilajin analyysiin, sillä silloinkin, kun kerrotaan itsestä, on kyseessä enemmänkin yhteisöllinen ääni, joka puhuu jonkin ryhmän puolesta kuin perinteinen minä-kertojan ääni. Autoriaalinen ääni on hallitsevassa roolissa tiedotteiden kerronnassa, mutta kertojan positio ei ole aina selkeästi tulkittavissa tekstistä. Autoriaalinen ääni esittää vahvoja mielipiteitä ja tulkintoja maailmasta, mutta jättää kuitenkin kertomatta oman osallisuutensa asioihin. On myös mahdollista, että kertojan ja sisäministerin (tai muun puhujan) äänet eivät ole aina selkeästi erotettavissa, vaikka pääsääntöisesti näin vaikuttaakin olevan. Myös kerronnallisen yleisön rooli on tulkintani mukaan merkityksellisempi fiktiivisiä tekstejä analysoitaessa, eikä se asetu luontevasti ei-fiktiivisten tekstien yleisöjen käsitteelliseen hahmottamiseen.

Jatkossa olisi mielenkiintoista tutkia sisäministeriön tiedotteissa pitkällä aikavälillä tapahtuneita mahdollisia muutoksia kerronnallisten keinojen käytön suhteen. Viranomaistiedottamisen ohella myös muiden toimijoiden, kuten kansalaisjärjestöjen tai poliittisten puolueiden tiedotteiden retoristen keinojen tarkastelu voisi olla antoisa jatkotutkimuksen aihe. Samalla olisi mahdollista etsiä ratkaisuja niihin kysymyksiin, jotka jäivät tässä tutkielmassa vielä vastausta vaille.

Lähteet

Tutkimusaineisto

Sisäministeriön tiedote 15.01.2016. Suomen ja Venäjän sisäministeritapaamista valmistellaan. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/suomen-ja-venajan-sisaministeritapaamista-valmistellaan.

Sisäministeriön tiedote 18.01.2016. Suomi ja Irak tiivistävät yhteistyötään irakilaisten palautuksissa. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/suomi-ja-irak-tiivistavat-yhteistyotaan-irakilaisten-palautuksissa.

Sisäministeriön tiedote 22.01.2016. Ministeri Orpo: EU:n vapaan liikkuvuuden periaate vaarassa. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/ministeri-orpo-eu-n-vapaan-liikkuvuuden-periaate-vaarassa.

Sisäministeriön tiedote 27.01.2016. Suomen ja Venäjän yhteistyön tiivistäminen on avain laittoman maahantulon torjuntaan. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/suomen-ja-venajan-yhteistyon-tiivistaminen-on-avain-laittoman-maahantulon-torjuntaan.

Sisäministeriön tiedote 02.02.2016. Ministeri Orpo keskustelee virolaisen kollegansa kanssa maahanmuutosta. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/ministeri-orpo-keskustelee-virolaisen-kollegansa-kanssa-maahanmuutosta.

Sisäministeriön tiedote 04.02.016. EU suunnittelee tiiviimpää rajaturvallisuusyhteistyötä ja rajatarkastusten tehostamista Schengen-alueen ulkorajoilla. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/eu-suunnittelee-tiiviimpaa-rajaturvallisuusyhteistyota-ja-rajatarkastusten-tehostamista-schengen-alueen-ulkorajoilla.

Sisäministeriön tiedote 24.02.2016a. EU:n sisäministerit keskustelevat sisäraajatarkastusten palauttamisesta. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/eu-n-sisaministerit-keskustelevat-sisarajatarkastusten-palauttamisesta.

Sisäministeriön tiedote 24.02.2016b. Kreikan varaulkoministeri Nikos Xydakis vierailee Suomessa – aiheena muuttoliikekysymykset. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/kreikan-varaulkoministeri-nikos-xydakis-vierailee-suomessa-aiheena-muuttoliikekysymykset.

Sisäministeriön tiedote 21.03.2016. Suomi valmis lähettämään kymmeniä asiantuntijoita Kreikkaan. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/suomi-valmis-lahettamaan-kymmenia-asiantuntijoita-kreikkaan.

Sisäministeriön tiedote 22.03.2016. Suomi ja Venäjä haluavat tiivistää yhteistyötä ja tiedonvaihtoa laittoman maahantulon ehkäisemisessä. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/suomi-ja-venaja-haluavat-tiivistaa-yhteistyota-ja-tiedonvaihtoa-laittoman-maahantulon-ehkaisemisessa.

Sisäministeriön tiedote 23.03.2016. Liikennettä Sallan ja Raja-Joosepin raja-aseilla rajoitetaan. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/liikennetta-sallan-ja-raja-joosepin-raja-aseilla-rajoitetaan.

Sisäministeriön tiedote 08.04.2016. Sallan ja Raja-Joosepin rajanylityspaikkoja koskevat liikennerajoitukset voimaan 10.04. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/sallan-ja-raja-joosepin-rajanylityspaikkoja-koskevat-liikennerajoitukset-voimaan-10-4-.

Sisäministeriön tiedote 20.04.2016. Ministeri Orpo: Eurooppalainen turvapaikkajärjestelmä on uudistettava. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/ministeri-orpo-eurooppalainen-turvapaikkajarjestelma-on-uudistettava.

Sisäministeriön tiedote 21.04.2016. Maahanmuuttovirastolle siirtyy tehtäviä poliisilta ja Rajavartiolaitokselta. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/maahanmuuttovirastolle-siirtyy-tehtavia-poliisilta-ja-rajavartiolaitokselta.

Sisäministeriön tiedote 28.04.2016. Rajavartiolaitoksen valmiutta hybridiuhkien torjunnassa kehitetään. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/rajavartiolaitoksen-valmiutta-hybridiuhkien-torjunnassa-kehitetaan.

Sisäministeriön tiedote 19.05.2016a. Selonteko: Hallitus vastaa uusiin uhkiin vahvistamalla viranomaisten toimintakykyä. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/selonteko-hallitus-vastaa-uusiin-uhkiin-vahvistamalla-viranomaisten-toimintakykya.

Sisäministeriön tiedote 19.05.2016b. EU haluaa parantaa rajaturvallisuutta ulkorajoillaan. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/eu-haluaa-parantaa-rajaturvallisuutta-ulkorajoillaan.

Sisäministeriön tiedote 16.06.2016. Pelastusviranomaisten tiedonsaantioikeudet paranemassa. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/pelastusviranomaisten-tiedonsaantioikeudet-paranevat.

Sisäministeriön tiedote 22.06.2016. Kansainvälisen avun antamista ja vastaanottamista koskevaa lainsäädäntöä tarkennetaan.

https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/kansainvalisen-avun-antamista-ja-vastaanottamista-koskevaa-lainsaadantoa-tarkennetaan.

Sisäministeriön tiedote 12.08.2016. Sisäministeriön hallinnonalan rahamäärät pienenevät vuodesta 2016 vuoteen 2017. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/sisaministerion-hallinnonalan-rahamaarat-pienenevat-vuodesta-2016-vuoteen-2017.

Sisäministeriön tiedote 01.09.2016. Ministeri Risikon erityisavustajiksi Emma Hannonen ja Juuso Rönnholm. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/ministeri-risikon-erityisavustajiksi-emma-hannonen-ja-juuso-ronnholm.

Sisäministeriön tiedote 02.09.2016. Sisäisen turvallisuuden strategian valmistelu alkaa. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/sisaisen-turvallisuuden-strategian-valmistelu-alkaa.

Sisäministeriön tiedote 15.09.2016. Sisäministeriön talousarvioesitys vuodelle 2017. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/sisaministerion-talousarvioesitys-vuodelle-2017.

Sisäministeriön tiedote 27.09.2016. Selvityshenkilö selvittämään Tullin hallinnollista asemaa ja ohjausta. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/selvityshenkilö-selvittamaan-tullin-hallinnollista-asemaa-ja-ohjausta.

Sisäministeriön tiedote 12.10.2016. Ministeri Risikko oikeus- ja sisäasioiden neuvostoon Luxemburgiin 13.10. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/ministeri-risikko-oikeus-ja-sisaasioiden-neuvostoon-luxemburgiin-13-10-.

Sisäministeriön tiedote 01.11.2016. Rajavartiolaitoksen henkilötietolainsäädäntöä tarkistetaan. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/rajavartiolaitoksen-henkilotietolainsaadantoa-tarkistetaan.

Sisäministeriön tiedote 03.11.2016. Lentoliikenteen rajatarkastukset keskitetään Rajavartiolaitokselle ja poliisille. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/lentoliikenteen-rajatarkastukset-keskitetaan-rajavartiolaitokselle-ja-poliisille.

Sisäministeriön tiedote 07.11.2016a. Komission ensimmäinen varapuheenjohtaja Frans Timmermans vierailee Suomessa. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/komission-ensimmainen-varapuheenjohtaja-frans-timmermans-vierailee-suomessa.

Sisäministeriön tiedote 07.11.2016b. Ministeri Risikko vierailee Moskovassa. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/ministeri-risikko-vierailee-moskovassa.

Sisäministeriön tiedote 21.11.2016. Sisäministeri Risikko ja piispat keskustelivat turvallisuudesta ja turvapaikanhakijoista. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/sisaministeri-risikko-ja-piispat-keskustelivat-turvallisuudesta-ja-turvapaikanhakijoista.

Sisäministeriön tiedote 23.12.2016. Vuodenvaihteen muutoksia sisäministeriön hallinnonalalla. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/vuodenvaihteen-muutoksia-sisaministerion-hallinnonalalla.

Sisäministeriön tiedote 06.02.2017. Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston sekä sisäisen turvallisuuden rahaston haku käynnistyi. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/turvapaikka-maahanmuutto-ja-kotouttamisrahaston-seka-sisaisen-turvallisuuden-rahaston-haku-kaynnistyi.

Sisäministeriön tiedote 11.02.2017. Ministeri Risikko: Jokainen voi omilla teoillaan edistää turvallisuutta. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/ministeri-risikko-jokainen-voi-omilla-teoillaan-edistaa-turvallisuutta.

Sisäministeriön tiedote 15.02.2017. Suomi ja Ruotsi haluavat sisäisen turvallisuuden toimijoille vahvemman roolin siviilikriisinhallinnassa.

https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/suomi-ja-ruotsi-haluavat-sisaisen-turvallisuuden-toimijoille-vahvemman-roolin-siviilikriisinhallinnassa.

Sisäministeriön tiedote 29.03.2017. Toimintamalli ohjaa viranomaisia ja järjestöjä taistelualueilta palaavien integroinnissa. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/10616/toimintamalli-ohjaa-viranomaisia-ja-jarjestoja-taistelualueilta-palaavien-integroinnissa.

Sisäministeriön tiedote 03.04.2017a. Ohjelma laittoman maahantulon ja maassa oleskelun torjumiseksi koottiin kolmannen kerran. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/10616/ohjelma-laittoman-maahantulon-ja-maassa-oleskelun-torjumiseksi-koottiin-kolmannen-kerran.

Sisäministeriön tiedote 03.04.2017b. Suomen viranomaiset seuraavat tarkasti tilannetta Pietarissa. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/suomen-viranomaiset-seuraavat-tarkasti-tilannetta-pietarissa.

Sisäministeriön tiedote 20.04.2017. Risikko: Suomen turvallisuusympäristön muutoksesta ei selvitä puhumalla. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/risikko-suomen-turvallisuusympariston-muutoksesta-ei-selvita-puhumalla.

Sisäministeriön tiedote 27.04.2017. Rajavartiolaitoksen rikostorjuntaa koskevaa lainsäädäntöä selkeytetään. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/rajavartiolaitoksen-rikostorjuntaa-koskevaa-lainsaadantoa-selkeytetaan.

Sisäministeriön tiedote 08.05.2017. Tietoverkkorikollisuus työllistää poliisia entistä enemmän. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/tietoverkkorikollisuus-tyollistaa-poliisia-entista-enemman.

Sisäministeriön tiedote 10.05.2017. Viranomaiset harjoittelevat terrori-iskun varalle. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/viranomaiset-harjoittelevat-terrori-iskun-varalle.

Sisäministeriön tiedote 22.05.2017. Ministeri Risikko osallistuu YK:n terrorismin vastaisen komitean kokoukseen New Yorkissa. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/ministeri-risikko-osallistuu-yk-n-terrorismin-vastaisen-komitean-kokoukseen-new-yorkissa.

Sisäministeriön tiedote 24.05.2017. Sisäministeriö on mukana Maaailma kylässä -tapahtumassa 27.-28.05.2017. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/sisaministerio-on-mukana-maailma-kylassa-tapahtumassa-27-28-5-2017.

Sisäministeriön tiedote 07.06.2017. Rajavartijoiden toimivaltuuksiin laajennuksia hybridiuhkiin vastaamiseksi. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/rajavartijoiden-toimivaltuuksiin-laajennuksia-hybridiuhkiin-vastaamiseksi.

Sisäministeriön tiedote 10.06.2017. Risikko: Poikkeustilanteet vaativat järjestöjen ja viranomaisten yhteistyötä. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/risikko-poikkeustilanteet-vaativat-jarjestojen-ja-viranomaisten-yhteistyota.

Sisäministeriön tiedote 14.06.2017. Ministeri Risikko: Toimiva ruokahuolto on osa yhteiskunnan kriisinkestävyyttä. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/ministeri-risikko-toimiva-ruokahuolto-on-osa-yhteiskunnan-kriisinkestavytta.

Sisäministeriön tiedote 10.07.2017. Lakiluonnos karkottamispäätösten täytäntöönpanon nopeuttamisesta lausuntokierrokselle. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/lakiluonnos-karkottamispaatosten-taytantonpanon-nopeuttamisesta-lausuntokierrokselle.

Sisäministeriön tiedote 28.08.2017. Sata tarinaa turvallisuuden tuottamisesta. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/sata-tarinaa-turvallisuuden-tuottamisesta.

Sisäministeriön tiedote 19.09.2017. Sisäministeri Risikko: Satamat ovat yksi sisäisen turvallisuuden avainkohta. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/sisaministeri-risikko-satamat-ovat-yksi-sisaisen-turvallisuuden-avainkohta.

Sisäministeriön tiedote 05.10.2017. Sisäisen turvallisuuden strategia rakentaa maailman turvallisinta maata. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/sisaisen-turvallisuuden-strategia-rakentaa-maailman-turvallisinta-maata.

Sisäministeriön tiedote 24.11.2017. Ikääntyneiden turvallisuusohjelman päivitystyö on käynnissä. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/ikaantyneiden-turvallisuusohjelman-paivitystyö-on-kaynnissa.

Sisäministeriön tiedote 26.11.2017. Ministeri Risikko: Maakunnille suuri rooli ihmisten arjen turvallisuudessa. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/ministeri-risikko-maakunnille-suuri-rooli-ihmisten-arjen-turvallisuudessa.

Tutkimuskirjallisuus

Alber, Jan 2015. The Social Minds in Factual and Fictional We-Narratives of the Twentieth Century. *Narrative* 23:2, 213–225.

Bekhta, Natalya 2017. We-Narratives: The Distinctiveness of Collective Narration. *Narrative* 25:2, 164–181.

Booth, Alison 2014. Toward a Theory of Nonfiction Narratives in Social Networks. Narrative-seminaari 27.03.2014. Boston.
[<http://cbw.iath.virginia.edu/resources/TowardTheoryofNonfictionNarrativesSocialNetworks.pdf>], viitattu 03.10.2018.

Booth, Wayne C. 1994. The Ethics of Forms: Taking Flight with The Wings of the Dove. Teoksessa James Phelan & Peter J. Rabinowitz (toim.): *Understanding Narrative*. Columbus: Ohio State University Press, 99–135.

Culler, Jonathan 2004. Omniscience. *Narrative* 12:1, 22–34.

Fludernik, Monika 1996. *Towards a 'Natural' Narratology*. Lontoo: Routledge.

Fludernik, Monika 2010 [2003]. Luonnollinen narratologia ja kognitiiviset parametrit. Käänt. Sanna Katariina Bruun. Teoksessa Mari Hatavara, Markku Lehtimäki & Pekka Tammi (toim.): *Luonnolliset ja luonnottomat kertomukset: Jälkiklassisen narratologian suuntia*. Helsinki: Gaudeamus, 17–43.

Fludernik, Monika 2018. Towards a 'Natural' Narratology Twenty Years After. *Partial Answers: Journal of Literature and the History of Ideas* 16:2, 329–347.

Fowler, Alastair 1982. *Kinds of Literature: An Introduction to the Theory of Genres and Modes*. Oxford: Clarendon Press.

Genette, Gérard 1993 [1991]. *Fiction & Diction*. Käänt. Catherine Porter. Ithaca: Cornell University Press.

Hatavara, Mari & Kari Teräs 2016. Minä, Kekkonen ja poliittinen rappio. Veikko Vennamon rakentama historiakuva ja kerronnalliset keinot muisteluaineistoissa. *Historiallinen aikakauskirja*, 114:1, 74–88.

Hatavara, Mari & Jarmila Mildorf 2017a. Fictionality, Narrative Modes, and Vicarious Storytelling. *Style: A Quarter Journal of Aesthetics, Poetics, Stylistics, and Literary Criticism* 51:3, 391–408.

Hatavara, Mari & Jarmila Mildorf 2017b. Hybrid Fictionality and Vicarious Narrative Experience. *Narrative* 25:1, 65–82.

Herman, David 2002. *Story Logic: Problems and Possibilities of Narrative*. Lincoln: University of Nebraska Press.

Herman, David 2003. Stories as a Tool for Thinking. Teoksessa David Herman (toim.): *Narrative Theory and the Cognitive Sciences*. Stanford: CSLI Publications, 163–192.

Herman, David 2009a. *Basic Elements of Narrative*. Malden: Wiley-Blackwell.

Herman, David 2009b. Narrative Ways of Worldmaking. Teoksessa Sandra Heinen & Roy Sommer (toim.): *Narratology in the Age of Cross-disciplinary Narrative Research*. New York & Berliini: Walter de Gruyter, 71–87.

Herman, David 2010a [2007]. Introduction. Teoksessa David Herman (toim.): *The Cambridge Companion to Narrative*. Cambridge: Cambridge University Press, 3–21.

Herman, David 2010b [2007]. Cognition, Emotion and Consciousness. Teoksessa David Herman (toim.): *The Cambridge Companion to Narrative*. Cambridge: Cambridge University Press, 245–259.

Herman, David, Manfred Jahn & Marie-Laure Ryan 2005. Introduction. Teoksessa David Herman, Manfred Jahn & Marie-Laure Ryan (toim.): *Routledge Encyclopedia of Narrative Theory*. Lontoo: Routledge, ix–xi.

Ilkka 2016. Paula Risikko työmatkalla Moskovassa. [<https://www.ilkka.fi/uutiset/maakunta/paula-risikko-tyomatalla-moskovassa-1.2156968>], viitattu 03.08.2018.

Ilta-Sanomat 2016. Suomen ja Venäjän sisäministerit aikovat tavata maahanmuuton merkeissä. [<https://www.is.fi/kotimaa/art-2000001066443.html>], viitattu 18.10.2018.

Iversen, Stefan 2014. Narratives in Rhetorical Discourse. *The Living Handbook of Narratology*. [<http://www.lhn.uni-hamburg.de/article/narratives-rhetorical-discourse>], viitattu 18.10.2018.

Iversen, Stefan 2017. Narratives and Online Decorum: The Rhetoric of Mark Zuckerberg's Personal Storytelling on Facebook. *Style* 51:3, 374–390.

Jokinen, Arja 2016. Vakuuttelevan ja suostuttelevan retoriikan analysoiminen. Teoksessa Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suominen (toim.): *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Vastapaino, 337–368.

Juhila, Kirsi 2016. Miten tarinasta tulee tosi? Faktuaalistamisstrategiat viranomaispuheessa. Teoksessa Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suominen (toim.): *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Vastapaino, 145–178.

Juntunen, Laura 2011. Leikkaa-liimaa-journalismia? Tutkimus Uutismedian Lähdekäytännöistä. Helsinki: Helsingin yliopisto, Viestinnän tutkimuskeskus CRC.

Kafalenos, Emma 2018. The Story/Discourse Distinction. *Style* 52:1–2, 39–42.

Kankaanpää, Salli 2006. *Hallinnon lehdistötiedotteiden kieli*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Karttunen, Laura 2008. A Sociostylistic Perspective on Negatives and the Disnarrated: Lahiri, Roy, Rushdie. *Partial Answers: Journal of Literature and the History of Ideas* 6:2, 419–441.

Karttunen, Laura 2010. Hypoteettinen puhe ja suoran esityksen illuusio. Teoksessa Mari Hatavara, Markku Lehtimäki & Pekka Tammi (toim.): *Luonnolliset ja luonnottomat kertomukset: Jälkiklassisen narratologian suuntia*. Helsinki: Gaudeamus, 220–252.

Keskisuomalainen 2016. Suomen ja Venäjän sisäministerit aikovat tavata – Aiheena laitton maahanmuutto. [<https://www.ksml.fi/kotimaa/Suomen-ja-Ven%C3%A4j%C3%A4n-sis%C3%A4ministerit-aikovat-tavata-%E2%80%93-Aiheena-laitton-maahanmuutto/719037>], viitattu 18.10.2018.

Kirkon Ulkomaanavun tiedote 14.11.2016. Järjestöt: Suomen moninkertaistettava pakolaiskiintiönsä. [<https://www.kirkonulkomaanapu.fi/ajankohtaista/uutiset/jarjestot-suomen-moninkertaistettava-pakolaiskiintionsa/>], viitattu 07.11.2018.

Koivuranta, Esa 2016. Sisäministeri Orpon määrä tavata pian venäläiskollegansa – laitton maahanmuutto keskustelussa. Yle. [<https://yle.fi/uutiset/3-8599096>], viitattu 18.10.2018.

Komppa, Johanna 2002. Me tiedotamme – kenelle? Teoksessa Vesa Heikkinen (toim.): *Virkapukuinen kieli*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 73–84.

Komppa, Johanna 2006. Tiedotteen rakenteen potentiaalit. Teoksessa Anne Mäntynen, Susanna Shore & Anna Solin (toim.): *Genre – tekstilaji*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 303–326.

Laaksonen, Marianne 2002. Palveluvirasto hakee tietopalveluassistenttia. Viranhakuilmoituksen monet tehtävät. Teoksessa Vesa Heikkinen (toim.): *Virkapukuinen kieli*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 85–104.

Lanser, Susan Sniader 1992. *Fictions of Authority: Women Writers and Narrative Voice*. Ithaca & Lontoo: Cornell University Press.

Margolin, Uri 1996. Telling our story: on 'we' literary narratives. *Language and Literature* 5:2, 115–133.

Margolin, Uri 2000. Telling in the Plural: From Grammar to Ideology. *Poetics Today* 21:3, 591–618.

Margolin, Uri 2003. Cognitive Science, the Thinking Mind, and Literary Narrative. Teoksessa David Herman (toim.): *Narrative Theory and the Cognitive Sciences*. Stanford: CSLI Publications, 271–294.

McHale, Brian 2001. Weak Narrativity: The Case of Avant-Garde Narrative Poetry. *Narrative* 9:2, 161–167.

Mikkonen, Kai 2011. Tekstianalyysin ja lukukokemuksen mahdoton yhtälö. *Avain* 1:2011, 38–53.

MTV 2016. Suomi ja Venäjä alkavat etsiä keinoja laittoman maahanmuuton hillitsemiseksi. [https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/suomi-ja-venaja-etsivat-keinoja-laittoman-maahanmuuton-hillitsemiseksi/5691748#gs.3BeEdK4], viitattu 18.10.2018.

Mäkelä, Maria 2010. Medialukija romaanin opissa. Tapaus Clinton–Lewinsky ja kirjallisesti välittynyt kokemuksellisuus. Teoksessa Mari Hatavara, Markku Lehtimäki & Pekka Tammi (toim.): *Luonnolliset ja luonnottomat kertomukset: Jälkiklassisen narratologian suuntia*. Helsinki: Gaudeamus, 187–219.

Mäntynen, Anne & Susanna Shore 2006. Tekstilajien risteyksessä. Mika Myllylän testamentti. Teoksessa Anne Mäntynen, Susanna Shore & Anna Solin (toim.): *Genre – tekstilaji*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 283–302.

Nelles, William 2006. Omniscience for Atheists: Or, Jane Austen's Infallible Narrator. *Narrative* 14:2, 118–131.

Phelan, James 2005. *Living to Tell About It: A Rhetoric and Ethics of Character Narration*. Ithaca & Lontoo: Cornell University Press.

Phelan, James 2007. *Experiencing Fiction: Judgments, Progressions, and the Rhetorical Theory of Narrative*. Columbus: Ohio State University Press.

Phelan, James 2017. *Somebody Telling Somebody Else: A Rhetorical Poetics of Narrative*. Columbus: Ohio State University Press.

Phelan, James 2018. Authors, Resources, Audiences: Toward a Rhetorical Poetics of Narrative. *Style* 52:1–2, 1–34.

Pärssinen, Minna 2015. Vuosi, jona pakolaiskriisi yllätti Euroopan. Yle. [<https://yle.fi/uutiset/3-8357318>], viitattu 18.10.2018.

Rabinowitz, Peter J. 1987. *Before Reading: Narrative Conventions and the Politics of Interpretation*. Ithaca: Cornell University Press.

Rautio, Marjatta & Ville Juutilainen 2016. Näin Suomi muuttui – katso miten turvapaikkakriisi eteni ja näkyi vuonna 2015. Yle. [<https://yle.fi/uutiset/3-8595369>], viitattu 18.10.2018.

Richardson, Brian 2015. Representing Social Minds: "We" and "They" Narratives, Natural and Unnatural. *Narrative* 23:2, 200–212.

Rowland, Robert 2009. The Narrative Perspective. Teoksessa Jim A. Kuypers (toim.): *Rhetorical Criticism. Perspectives in Action*. Lanham: Lexington Books, 117–142.

Shore, Susanna & Anne Mäntynen 2006. Johdanto. Teoksessa Anne Mäntynen, Susanna Shore & Anna Solin (toim.): *Genre – tekstilaji*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 9–41.

Sisäministeriön viestintäyksikkö 2016. Välitön viestintä vaikuttaa. Sisäministeriön viestinnän linjaukset 2016–2017.

[https://issuu.com/sisaministerio/docs/sismin_esitea5_20s_suomi_viestint__], viitattu 15.10.2018.

Sisäministeriön verkkosivut 2018. Sisäministeriö. [<http://intermin.fi/ministerio>], viitattu 24.09.2018.

Sternberg, Meir 1982. Proteus in Quotation-Land: Mimesis and the Forms of Reported Discourse. *Poetics Today* 3:2, 107–156.

Valtioneuvoston kanslia 2016. Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko 2016. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 7/2016. [https://vnk.fi/documents/10616/1986338/VNKJ072016_fi.pdf/9a3a074a-d97f-43c4-a1d8-e3ddb8d8d1da?version=1.0], viitattu 18.10.2018.

Tammi, Pekka 2010. Kertomusta vastaan ja ei-vastaan. Teoksessa Mari Hatavara, Markku Lehtimäki & Pekka Tammi (toim.): *Luonnolliset ja luonnottomat kertomukset: Jälkiklassisen narratologian suuntia*. Helsinki: Gaudeamus, 65–93.

Tarmio, Hannu & Janne Tarmio 1999. *Studia: Sanankäytön pikkujättiläinen*. Espoo: Weilin+Göös.

Torppa, Tiina 2014. *Työssään kirjoittavan opas*. Helsinki: Talentum Media Oy.